

**JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ
V BRNĚ**

Divadelní fakulta

Ateliér divadlo a výchova

Studijní obor Divadlo a výchova

**Ověření kvalifikačního rámce
v předmětech Ateliéru divadlo a výchova**

DIFA JAMU

Magisterská diplomová práce

Autor práce: BcA. Miroslav Jindra

Vedoucí práce: MgA. Jitka Vrbková

Oponent práce: prof. PhDr. Silva Macková

Brno 2013

Bibliografický záznam

JINDRA, Miroslav. *Ověření kvalifikačního rámce v předmětech Ateliéru divadlo a výchova DIFA JAMU [The Verification of the Qualification Framework at Theatre and Education Department]*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Divadelní fakulta, Ateliér divadlo a výchova, 2013. 116 s. Vedoucí magisterské diplomové práce MgA. Jitka Vrbková.

Anotace

Magisterská diplomová práce „Ověření kvalifikačního rámce v předmětech Ateliéru divadlo a výchova DIFA JAMU“ analyzuje studijní předměty a deskriptory kvalifikačních rámců bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského oboru Divadlo a výchova. Hlavním cílem této analýzy je ověřit kompatibilitu studijních předmětů a deskriptorů a navrhnout nové kvalifikační rámce pro oba studijní obory.

Annotation

The diploma thesis “*The Verification of the Qualification Framework at Theatre and Education Department*” analyzes the curricula and Qualification Frameworks’ descriptors of the Bachelor’s programme “Drama education” and the Master’s programme “Theatre and Education”. The aim of the analysis is to check the compatibility of the curricula and the descriptors, and to propose new Qualification Frameworks for the Bachelor’s and Master’s programmes if needed.

Klíčová slova

Dramatická výchova, divadlo a výchova, český školský systém, terciární vzdělávání, boloňský proces, kvalifikační rámec

Keywords

Drama Education, Theatre and Education, Czech School System, Higher (Tertiary) Education, Bologna Process, Qualification Framework

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci *„Ověření kvalifikačního rámce v předmětech Ateliéru divadlo a výchova DIFA JAMU“* zpracoval samostatně s použitím pramenů, které uvádím v seznamu použitých informačních zdrojů.

Brno 23. května 2013

BcA. Miroslav Jindra

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí mé magisterské diplomové práce MgA. Jitce Vrbkové za trpělivost a úsilí, které vynakládala při konzultacích, a odborné rady, bez kterých by tato práce vznikala jen stěží.

Obsah

Úvod.....	8
1 Český školský systém s ohledem na možnosti divadelního vzdělávání...	11
1.1 Preprimární vzdělávání.....	13
1.2 Primární a nižší sekundární vzdělávání	14
1.3 Vyšší sekundární vzdělávání.....	14
1.4 Terciární vzdělávání.....	15
1.5 Vzdělávání v základních uměleckých školách	16
2 Boloňský proces.....	18
2.1 Základní pilíře Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání	20
2.2 Boloňská deklarace	20
3 Kvalifikační rámec terciárního vzdělávání.....	24
3.1 Zastřešující rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání.....	24
3.1.1 Dublinské deskriptory	25
3.2 Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní vzdělávání	30
3.3 Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání v ČR.....	33
3.3.1 Odborné znalosti.....	34
3.3.2 Odborné dovednosti.....	35
3.3.3 Obecné způsobilosti.....	35
3.3.4 Oblast vzdělávání Umění a vědy o umění.....	39
4 Ateliér divadlo a výchova Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně.....	45
4.1 Ateliér divadlo a výchova	46
4.1.1 Bakalářský studijní obor Dramatická výchova	48

4.1.1.1	Studijní plány bakalářského studijního oboru Dramatická výchova.....	49
4.1.1.2	Profil absolventa.....	53
4.1.2	Navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova	54
4.1.2.1	Studijní plány navazujícího magisterského oboru Divadlo a výchova.....	56
4.1.2.2	Profil absolventa.....	58
5	Ověření kvalifikačního rámce v Ateliéru divadlo a výchova	62
5.1	Deskriptory kvalifikačního rámce bakalářského studijního oboru Dramatická výchova	64
5.1.1	Odborné znalosti.....	65
5.1.2	Odborné dovednosti.....	69
5.1.3	Obecné způsobilosti.....	74
5.2	Deskriptory kvalifikačního rámce navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova.....	77
5.2.1	Odborné znalosti.....	77
5.2.2	Odborné dovednosti.....	79
5.2.3	Obecné způsobilosti.....	83
6	Rozhovor s vedoucí Ateliéru divadlo a výchova prof. PhDr. Silvou Mackovou	87
7	Návrh nových kvalifikačních rámců pro bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova	99
7.1	Návrh deskriptorů pro bakalářský studijní obor Dramatická výchova.	99
7.2	Návrh deskriptorů pro navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova.....	103
	Závěr	108
	Použité informační zdroje.....	110
	Seznam obrázků	115

Seznam tabulek.....	115
Seznam příloh.....	116
Přílohy.....	117

Úvod

Divadelní vzdělávání je velmi náročné a skládá se z jednotlivých složek divadla (herectví, režie, dramaturgie, scénografie atd.), které je možné studovat ve vyšším odborném, bakalářském, magisterském či doktorském stupni v rámci terciárního vzdělávání. Pokud tyto složky sloučíme pod jedním oborem - divadlo a přidáme k němu ještě oblast pedagogiky, náročnost studia se mnohonásobně zvětšuje. Absolvent takového oboru by měl být dostatečně "univerzální" a kreativní, ale především široce a hluboce vzdělaný v divadelní i pedagogické oblasti, a to i přesto, že se jedná o obor zaměřený na divadelní práci s neprofesionály. Měl by být kompetentní vyučovat v různých stupních vzdělávacího systému, v různých mimoškolních zařízeních zaměřených na divadelní tvorbu s neprofesionály apod. Znalost a schopnost divadelní tvorby by měla jít ruku v ruce se znalostí a schopností pedagogickou.

V průběhu svého studia od roku 2008 do roku 2013 na Ateliéru divadlo a výchova Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně jsem měl možnost absolvovat předměty, semináře, cvičení a dílny, které ateliér nabízí v povinném základu bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova. Zkušenosti ze studia a zájem o oblast neprofesionálního divadla mě vedla k sebereflexi nad mými znalostmi, dovednostmi a způsobilostmi pro výkon této profese.

Možnost ověření kvalifikovanosti a zájem o oblast neprofesionálního divadla mě vedla k napsání magisterské diplomové práce, jejíž název a především hlavní téma zní: "ověření kvalifikačního rámce v předmětech Ateliéru divadlo a výchova DIFA JAMU". Cílem magisterské práce je využít zkušenosti ze studia bakalářského a magisterského stupně v Ateliéru divadlo a výchova a dostupných odborných zdrojů, ověřit jednotlivé výstupy z učení v současném kvalifikačním rámci obou studijních oborů a navrhnout nový, upravený kvalifikační rámec pro bakalářský i magisterský stupeň studia. K tomu je zapotřebí analyzovat deskriptory kvalifikačních rámců, a to nejen zmíněných

oborů, ale také zastřešující deskriptory, které byly vytvořeny na mezinárodní a národní úrovni. Tyto deskriptory je dále nutné vzájemně porovnat, společně s oborovými deskriptory Dramatické výchovy a Divadla a výchovy a následně ověřit v jednotlivých předmětech obou oborů. Neméně podstatné je také doplnění analýzy o pohled vedoucí Ateliéru divadlo a výchova prof. PhDr. Silvy Mackové na studijní plány a oborové kvalifikační rámce ateliéru. Touto analýzou se tak odkryjí možnosti pro upravení jak jednotlivých deskriptorů, tak studijních plánů s ohledem na potřeby absolventa a zaměření studijních oborů.

Právě kvalifikační rámec se stal nejdůležitějším dokumentem pro možnost ověření, jelikož popisuje svými deskriptory odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti absolventů bakalářského i magisterského stupně studia.

První kapitola se zabývá významem divadelního vzdělávání a jeho využití v celém spektru českého školského systému. Popisuje jednotlivé stupně vzdělání od preprimárního až po terciární a zvláštní oblast základního uměleckého vzdělávání, přičemž se stále odkazuje na oblast neprofesionální divadelní sféry, tj. divadla a výchovy.

Ve druhé kapitole se zabývám sjednocováním terciárního vzdělávání v evropském prostoru, jehož příčinou vznikly tzv. kvalifikační rámce, jejichž vznik a význam je popsán v následující třetí kapitole. Tyto dvě teoretické kapitoly tak popisují mezinárodní vliv na české terciární vzdělávání, který má za následek jisté změny.

Pátá kapitola popisuje a charakterizuje Ateliér divadlo a výchova na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, jeho bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova se svými studijními předměty, které jsou podkladem pro tvorbu jednotlivých výstupů z učení a kvalifikačních rámců.

Nejvýznamnější kapitolu pak tvoří následující šestá, která využívá informací zmíněných v předchozích částech a ověřuje původní kvalifikační rámce obou

oborů na jednotlivých předmětech. Tato analýza slouží jako podklad pro zhodnocení a vytvoření nových kvalifikačních rámců oborů, které by detailněji jednotlivé výstupy z učení popisovaly.

Závěrečná sedmá kapitola doplňuje teoretickou i praktickou část rozhovorem s vedoucí Ateliéru divadlo a výchova prof. PhDr. Silvou Mackovou o historii, současnosti a plánované budoucnosti ateliéru, o jejím pohledu na obor Divadlo a výchova a možnosti uplatnění absolventů těchto oborů.

Primárním cílem práce není hodnotit, spíše zprostředkovat čtenáři zkušenosti mého studia podpořené oficiálními dokumenty fakulty a zjistit, zda není možné využít potenciál studijních plánů bakalářského oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského oboru Divadlo a výchova pro jejich zkvalitnění.

1 Český školský systém s ohledem na možnosti divadelního vzdělávání

Divadlo ve svém obecném významu zahrnuje široké spektrum aktivit prolínajících se životem člověka. Jednak ho můžeme pojímat jako druh umění, který má nezastupitelnou funkci a jehož součástí jsou další umělecké i technické disciplíny, jako je scénografie, režie, dramaturgie, světelný design, zvukový design, produkce atd., a ve kterém se odráží kulturní rozmanitost jednotlivých národů či společností a jejich tradic. Na druhé straně se s ním můžeme setkat i v oborech mimouměleckých, např. pedagogika, psychologie aj., kde je jeho umělecká stránka užita ve prospěch daných oborů.

„Divadlo je jediná umělecká forma, která spojuje všechna ostatní umění a která vyžaduje poznání a porozumění všem uměním v propojení. Divadlo je komplexní umělecká forma, která nabízí studentům studium s komplexním studijním profilem. Je nutné také zdůraznit kompetence, které jsou součástí studia v tomto oboru, jsou také využitelné i mimo umění a aplikované umělecké oblasti. Divadelní programy hrají aktivní roli v poskytování nutných tvořivých lidských schopností, které jsou potřebné pro naplňování širokého spektra potřeb v naší měnící se společnosti.“¹

Divadlo tedy představuje významnou a svébytnou oblast, propojující se s mnoha odlišnými lidskými činnostmi. Dalším ovlivňujícím faktorem je jeho samotná proměnlivost v rámci času, která spojuje jak tradiční, tak i současné pojetí. To můžeme vysledovat především z divadelních tradic jednotlivých států a jejich vzájemných vlivů v současném světě. Komplexnost a náročnost divadla vyžaduje důkladné studium a tvoří základ divadelního vzdělávání, neboli divadla a výchovy.

---

¹ ELIA. *Prospero Tuning Document of Performing Arts*. [online]. ELIA, ©2008 [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: http://www.elia-artschools.org/images/activiteiten/32/files/Tuning_Theatre.pdf, překlad: prof. PhDr. Silva Macková

České školství prošlo během let mnoha změnami a tento trend bude jistě pokračovat i v budoucnu. Všechny tyto změny a úpravy jsou důsledkem nejen postupného vývoje společnosti, ale i nároků na zvládnání konkurenceschopnosti na trhu práce. Reforma školství (přechod z osnov na rámcové vzdělávací programy v mateřských, základních, středních a základních uměleckých školách, státní dotace či vzdělávání nových pedagogů na středních a vysokých školách aj.) má vliv právě i na oblast divadelního vzdělávání v celém spektru českého vzdělávacího systému.

Pokud se zaměříme na oblast divadelního vzdělávání, jejíž primární cíl není výchova budoucích umělců působících přímo v divadle (herec, režisér, dramaturg atd.) a využijeme pro porovnání celý vzdělávací systém, zjistíme, že jej nenalezneme jako samostatný obor v žádném stupni soustavy, pouze na terciární úrovni, a to na dvou vysokých školách - Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, kde je realizován v Ateliéru divadlo a výchova v bakalářském stupni studia pod názvem oboru Dramatická výchova a navazujícím magisterském stupni studia pod názvem Divadlo a výchova a Divadelní fakultě Akademie múzických umění v Praze na Katedře výchovné dramatiky pod oborem Výchovná dramatika. V ostatních stupních vzdělávacího systému jej můžeme nalézt pouze jako volitelný či doplňující obor.

„Dramatické umění nemá doposud v systému českého školství vytvořen prostor, ve kterém by se žáci a studenti s tímto specifickým druhem umění seznamovali (jako je výtvarné umění a hudba zastoupeno předměty výtvarná a hudební výchova). Okrajově se dramatickým uměním zabývá předmět literatura, ale jen několika vstupy a spíše literární složkou tohoto syntetického druhu umění.“²

---

² ATELIÉR DIVADLO A VÝCHOVA: *Studijní obor Dramatická výchova*. ADaV, ©2007, [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: http://difa.jamu.cz/adv/files/obor_bca.pdf

1.1 Preprimární vzdělávání

Preprimární (předškolní) vzdělávání je v České republice zpravidla uskutečňováno v mateřských školách a je určeno pro děti ve věku od tří do šesti let. V tomto stupni vzdělávání nenalezneme samostatnou část, která by se zabývala divadlem, oblast divadla se zde prolíná několika vzdělávacími oblastmi Rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro předškolní vzdělávání, nejpatrnější využití je ve vzdělávací oblasti dítě a společnost, která odkazuje na vliv divadelního umění a jeho využití např.:

„Dílní vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- *seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije*

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- *tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu*
- *receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)*
- *setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě*
- *hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává“³*

U dětí by mělo být v tomto stupni vzdělávání rozvíjeno estetické vnímání všeobecně a měly by se také nepřímo seznámit se základními divadelními

---

³ VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. MŠMT, ©2004, [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>

dovednostmi, které slouží nejen v uměleckém pojetí, ale také jako metoda při rozvíjení společenského cítění.

1.2 Primární a nižší sekundární vzdělávání

Primární a nižší sekundární vzdělávání můžeme označit v českém prostředí jako základní vzdělávání, které trvá 9 let a jedná se o povinnou školní docházku. Zpravidla je uskutečňováno na základních školách pro děti ve věku 6 až 15 let. Primární vzdělávání odpovídá prvnímu stupni základní školy (děti ve věku 6 až 10 let) a nižší sekundární vzdělávání druhému stupni základní školy, tj. 11 – 15 let.

V základním vzdělávání si škola může zvolit z nabídky doplňujících vzdělávacích oborů jako povinný nebo povinně volitelný obsah vzdělávání Dramatickou výchovu. Žáci tak mají možnost navštěvovat v průběhu povinné školní docházky tento předmět, který je v RVP pro základní vzdělávání přesně vymezen⁴ a nabízí tak žákům osvojení základních divadelních dovedností a znalostí. Tento předmět je však školami zařazován jen výjimečně, a to především z časových a finančních důvodů.

1.3 Vyšší sekundární vzdělávání

Střední vzdělávání, neboli vyšší sekundární je studiem orientovaným již na výkon povolání. Hlavním úkolem tohoto stupně je připravit studenta do praxe či na další stupeň vzdělávání. Zpravidla je určen pro studenty ve věku 15 -18/19let a realizuje se na praktických školách, středních odborných učilištích, středních odborných školách, gymnáziích či konzervatořích. Podle typu vzdělávacího programu získá absolvent jednotlivých škol následujícího stupně vzdělání: střední vzdělání (praktická škola), střední vzdělání s výučním

---

⁴ detailněji viz <http://www.msmt.cz/file/26995>

listem (střední odborné učiliště), střední vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázium, střední odborná škola, konzervatoř).

Stejně jako v předchozím vzdělávacím stupni i zde si mohou gymnázia a střední pedagogické školy zvolit z nabídky doplňujících vzdělávacích oborů jako povinný nebo povinně volitelný dramatický obor. Obsah vzdělávání je upraven rámcovým vzdělávacím programem, ve kterém je definována jeho charakteristika, učivo a očekávané výstupy. I v tomto stupni tedy dramatická výchova (obor) zůstává částečně vyčleněna oproti hudebnímu či výtvarnému oboru, které se nachází v povinných vzdělávacích oblastech.

Odlišný charakter má ale vzdělávání v konzervatořích, kde se uskutečňuje obor Hudebně dramatický. Tento obor je zaměřen již na profesní přípravu studentů jako výkonných umělců (zaměřených na hereckou práci) působících po svém absolutoriu v divadle, filmu, televizi či rozhlase nebo také jako učitelů v základních uměleckých školách, konzervatořích či jiných zařízeních zájmové umělecké činnosti a vzdělávání. Jedná se o první samostatné vzdělávání v dosud zmíněném vzdělávacím stupni, které uceleně vychovává divadelní umělce s následnou možností pedagogické práce v oblasti divadelního umění.

1.4 Terciární vzdělávání

Terciární, neboli vyšší odborné a vysoké školství nabízí divadelní vzdělávání především jako výkonných umělců (herců) na různých školách. Avšak profesionální vzdělávání v oblasti divadla a výchovy, které nesměruje přímo k výkonnému umění, ale má pedagogické přesahy (pedagog a režisér amatérského divadla), můžeme nalézt na pedagogických fakultách, kde je tento obor vyučován jako předmět osobní specializace. Tato specializace ale slouží studentům především jako jistá metodika, která otevírá nové obzory pro pedagogickou praxi.

Pouze na dvou vysokých školách v České republice jsou realizovány ojedinělé obory, které dosahují samostatného uměleckého vzdělání v oblasti divadla a výchovy. Jedná se o Divadelní fakultu Janáčkovy akademie múzických

umění v Brně, kde je v Ateliéru Divadlo a výchova na úrovni bakalářského stupně studia realizován obor Dramatická výchova a navazující magisterský obor Divadlo a výchova a Divadelní fakultu Akademie múzických umění v Praze, která nabízí na Katedře výchovné dramatiky obor Dramatická výchova v kombinované formě, a to jak pro bakalářský, tak i navazující magisterský stupeň studia. Jde tak o unikátní obory, které mají za úkol nejen přiblížit již tak samostatně velmi náročnou oblast divadla, ale také možnosti jejího využití v procesu divadelní tvorby s různými věkovými skupinami amatérů.

1.5 Vzdělávání v základních uměleckých školách

Zvláštní kategorií českého vzdělávacího systému jsou již zmíněné základní umělecké školy, které nenalezneme ve schématu vzdělávací soustavy České republiky. Z hlediska divadla a výchovy jsou velmi významné, neboť nabízí mezi svými obory Literárně-dramatický obor. Studium tohoto oboru je ve většině případů zaměřeno na hereckou práci a přípravu na střední či vysoké umělecké školy v oblasti dramatických umění (herectví, režie, dramaturgie atd.). Obsahy tohoto vzdělávání jsou stejně jako u preprimárního, primárního, nižšího a vyššího sekundárního upraveny rámcovým vzdělávacím programem, konkrétně pro základní umělecké vzdělávání.

Vzdělávání je nepostradatelnou složkou každé společnosti, každého státu. Kvalitní vzdělávací systém podporuje nejen vzdělanost národa, ale ovlivňuje přímo i nepřímo další aspekty (ekonomika, společenské hodnoty apod.). Nástroje pro hodnocení a vytváření kvalitní struktury, obsahů a systému školství zaručují prosperitu státu. Zároveň je důležité, aby ve vzdělávacím procesu nechyběly žádné oblasti, jako je tomu například s oblastí dramatického umění v českém školním systému, který je zařazen pouze omezeně.

Pokud neexistují nástroje pro srovnávání a sjednocování systémů školství jednotlivých států, má tento systém v rámci globálního působení značné mezery. Proto se v následujících kapitolách budeme zabývat jedním faktorem, který

ovlivňuje sjednocování evropského terciárního vzdělávání, kvalifikačním rámcem. Ten následně využijeme jako podklad pro ověření jednotlivých předmětů studijních plánů oborů Ateliéru divadlo a výchova. Tato analýza nám poslouží ke zjištění vzájemné propojenosti a funkčnosti předmětů a kvalifikačního rámce.

2 Boloňský proces

Vliv Boloňského procesu na české vysoké školství je zásadní. Ovlivňuje nejen jeho strukturu, ale především upravuje jeho zásady a cíle, otevírá další možnosti studentům, pedagogům, výzkumným pracovníkům a také absolventům vysokých škol a upevňuje jeho postavení nejen v rámci Evropy, ale celého světa.

Myšlenka sjednoceného prostoru vysokoškolského vzdělávání je otázkou již několik desítek let. Reaguje na trend globalizace, kdy lidé neuplatňují svoji dosaženou kvalifikaci pouze v rámci jednoho státu, ale v rámci Evropy, či dokonce celého světa. Dalším důležitým faktorem je také stále dostupnější možnost studia v zahraničí a uznávání předchozí úrovně dosaženého vzdělání (kvalifikace) v jiné zemi, které tento proces usnadňuje. Postupně se tak začal formovat "Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání" (EHEA - European Higher Education Area).

Jedním z prvních významných dokumentů ovlivňujících formování sjednocení prostoru vysokoškolského vzdělávání byla "**Magna Charta Universitatum**", podepsána 18. září 1988 v Boloni, u příležitosti devítisetletého výročí od založení Boloňské univerzity.

*"...univerzity - navracejíce se ke svým původním zdrojům - podporují mobilitu profesorů i studentů a mají za to, že všeobecná politika ekvipolence pokud jde o status, tituly, zkoušky (při současném zachování národních diplomů) a přiznávání stipendií je hlavním nástrojem, který může zaručit vykonávání jejich současného poslání."*⁵ Již tento dokument klade důraz na výměnu informací nejen na národní, ale mezinárodní úrovni, v rámci uskutečňování mobilit studentů i pedagogů na vysokých školách v zahraničí a také právě na sjednocení a uznávání kvalifikace napříč evropskými zeměmi.

---

⁵ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Magna Charta Universitatum*. MŠMT, ©1988, str. 2 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/zakladni-pilire-eha/magna-charta-universitatum-1988>

Dalšími dokumenty, které dopomohly k realizaci Boloňského procesu, byla **Úmluva o uznávání kvalifikací týkajících se vysokoškolského vzdělávání v evropském regionu (Lisabonská úmluva o uznávání)** a **Společná deklaráce o harmonizaci výstavby Evropského systému vysokého školství, tzv. Sorbonnská deklaráce**. Úmluva o uznávání kvalifikací byla podepsána v Lisabonu, 11. dubna 1997 a definuje zásadní pojmy, jako např. vysokoškolská kvalifikace, vysokoškolská instituce, vysokoškolský program atd., stanovuje pravomoce státních orgánů zodpovědných za uznávání kvalifikací, zásady týkající se hodnocení kvalifikací, či uznávání části studia. Sorbonnsou deklaraci podepsali ministři čtyř evropských zemí - Francie, Německa, Itálie a Spojeného království, 25. května 1998. Hlavním úkolem deklaráce je harmonizace Evropského vysokoškolského systému. Ministři stanovili v deklaraci konkrétní cíle, které započaly se spoluprací vysokých škol a s reformami v jednotlivých státech.

*"...nesmíme zapomenout, že Evropa není pouze Evropou EURA, bank a ekonomiky: musí být i Evropou znalostí. Je třeba posílit a vybudovat intelektuální, kulturní, sociální a technický rozměr našeho kontinentu. Musí to být univerzity, které budou tuto dimenzi z velké části vytvářet a budou v jejím rozvoji hrát hlavní roli."*⁶

Sorbonnská deklaráce zdůraznila nepostradatelnou roli vysokých škol s ohledem na národní, ale i mezinárodní působení. Stanovené cíle deklaráce byly následně rozpracovány a zasazeny do samotné Boloňské deklaráce.

V průběhu dalších let byly uspořádány konference v Praze (2001), Berlíně (2003), Bergenu (2005), Londýně (2007), Lovani (2009), Budapešti - Vídni (2010) a Bukurešti (2012). Každá z těchto konferencí přinesla nejen zhodnocení splněných předchozích cílů, ale také stanovila nové cíle, které je nutné pro správný chod Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání učinit.

---

⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Společná deklaráce o harmonizaci výstavby Evropského systému vysokého školství*. MŠMT, ©1998, str. 1 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/pariz-sorbonna-1998/sorbonnska-deklarace>

2.1 Základní pilíře Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání

Základními pilíři při sjednocení evropského vysokoškolského prostoru se staly tyto čtyři dokumenty:

- **Magna Charta Universitatum** z roku 1988;
- **Lisabonská úmluva o uznávání** z roku 1998;
- **Evropská směrnice pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání**, která stanovuje základní charakteristiky, cíle a pravidla pro zajišťování kvality vysokého školství v evropském regionu;
- **Rámec kvalifikací** (The Framework of Qualifications for the European Higher Education Area - QF - EHEA). Rámec kvalifikací byl schválen na konferenci v Bergenu (2005) a obecně charakterizuje, jakých výstupů je student schopen po absolvování prvního (bakalářský stupeň), druhého (magisterský stupeň) a třetího cyklu (doktorský stupeň). Zároveň stanovuje počet kreditů, který je nutné získat pro splnění podmínek v prvním a druhém cyklu. Třetí cyklus nemá počet kreditů specifikován.

2.2 Boloňská deklarace

Boloňská deklarace byla podepsána 19. června 1999 na setkání v Boloni a stala se významným počinem evropského společenství a zahájila tak, tzv. Boloňský proces. Stanovila zásady a cíle, které předefinovala Sorbonnská deklarace a ostatní zmíněné dokumenty z předchozích let. Započala vzájemná spolupráce evropských zemí v oblasti vysokého školství, otevření evropského vysokoškolského prostoru pro studenty a umožnění uznávání kvalifikací v celém tomto prostoru, tj. srovnatelné a rozpoznatelné akademické tituly.

*"Evropa znalostí je v současné době široce uznávána jako nenahraditelný faktor sociálního a lidského růstu a jako nepostradatelná součást upevňování a obohacování evropského občanství, které je schopno poskytnout občanům potřebné kompetence tváří v tvář výzvam nového tisíciletí spolu s vědomím sdílených hodnot a sounáležitosti ke společnému sociálnímu a kulturnímu prostoru... Je nutné se zejména soustředit na cíl posílit mezinárodní konkurenceschopnost evropského systému vysokého školství. Životaschopnost a výkonnost každé civilizace může být posuzována mírou přitažlivosti své kultury pro ostatní země. Musíme získat jistotu v tom, že systém evropského vysokého školství je v celosvětovém měřítku tak přitažlivý, jak odpovídá našim mimořádným kulturním a vědeckým tradicím."*⁷

Boloňskou deklaraci tvoří šest hlavních cílů ovlivňujících evropské vysoké školství:

- přijetí systému srozumitelných a srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělání - systém akademických titulů pro jednodušší rozpoznání a srovnání, zavedení společného dodatku k diplomu, který detailně popisuje dosaženou kvalifikaci a zvyšuje možnost konkurenceschopnosti a zaměstnávání ve světě;
- přijetí systému založeného v zásadě na dvou základních cyklech - první cyklus, pregraduální zaměřený na trh práce, zakončený získáním bakalářského titulu a druhý cyklus, postgraduální, k němuž bude možný přístup po absolvování prvního cyklu, zakončený získáním magisterského, popř. doktorského titulu - později byly tyto cykly rozděleny na tři - první (bakalářský), druhý (magisterský) a třetí (doktorský), přičemž první cyklus byl ještě doplněn o tzv. krátký cyklus;
- vypracování systému kreditů - především z důvodů studentských mobilit - ECTS (European Credit Transfer System - Evropský systém akumulace

---

⁷ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (Boloňská deklarace)*. [online]. MŠMT, ©1999, str. 1-2[cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/bolona-1999/bolonska-deklarace>

a transferu kreditů⁸), ale také např. v oblasti celoživotního vzdělávání;

- podpora mobility studentů, učitelů a výzkumných pracovníků - zajištění mobility a odbourání bariér svobodného pohybu se zaměřením na zaškolení v daných službách či na výuku a školení v Evropě;
- podpora evropské spolupráce v oblasti udržování kvality - vypracování jednotné metodologie a kritérií pro hodnocení kvality;
- posilování evropské dimenze ve vysokoškolském vzdělávání - důraz na obsahy vzdělání se zaměřením na spolupráci mezi institucemi, mobility aj.

Významného zlomu bylo dosaženo v roce 2010, kdy byla 41 zeměmi přijata společná deklaráce, a tak byl vyhlášen „Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání“ (The European Higher Education Area). *„Zemím Boloňského procesu se podařilo vytvořit systém národních systémů s poměrně harmonizovanou architekturou studia řešenou ve třech stupních – bakalářském, magisterském a doktorském. Vytvořily si společné standardy a metodické postupy pro zabezpečování kvality, stejně jako zastřešující rámec kvalifikací.“*⁹

V rámci Boloňského procesu, s ohledem na cíl "Přijetí systému srozumitelných a srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělání", byl vytvořen Evropský kvalifikační rámec pro terciární vzdělávání, který zpřehledňuje a zjednodušuje srovnávání kvalifikací v mezinárodním měřítku (kvalifikační rámce, jeho význam a podrobná charakteristika bude popsána v následující kapitole).

Boloňský proces má významnou roli a zásadně ovlivňuje české vysoké školství, jelikož je jeho součástí. Změny a postupný vývoj vysokoškolské politiky v globálním měřítku působí především na jeho organizaci a nabízí další možnosti nejen studentům, ale i pedagogům a ostatním akademickým i neakademickým pracovníkům.

---

⁸ 1 kredit ECTS vyjadřuje 25-30 hodin studijní zátěže, pozn. autora

⁹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Boloňský proces*. [online]. MŠMT [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/>

Díky tomu, že ovlivňuje celkový systém terciárního vzdělávání v Evropě, působí i na naše umělecké vysoké školy. Upravuje jejich organizace a je významným činitelem při tvorbě a realizaci studijních programů a oborů. Z hlediska této práce je nejdůležitějším prvkem Boloňského procesu vytváření kvalifikačních rámců terciárního vzdělávání a jejich deskriptorů, které upřesňují již tak specifické obory v oblasti umění. Detailnější popis vzniku a významu kvalifikačních rámců a deskriptorů obecně i z hlediska oblasti umění je uveden v následující kapitole.

3 Kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

Hlavním úkolem této kapitoly je představit smysl a význam kvalifikačního rámce v terciárním vzdělávání, ve všech jeho vývojových podobách, s jeho podrobnou charakteristikou a cíli, aby mohl být následně snadno a efektivně aplikován přímo na bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova, realizovaný na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně a rozklíčován a porovnán s jednotlivými předměty obou oborů.

Myšlenka sjednoceného vysokoškolského vzdělávání není nikterak novou záležitostí. Evropské společenství (založené roku 1958) podporovalo tuto vizi již od svého počátku. Avšak nepříznivé podmínky vedly k tomu, že se začala naplňovat až v 80. letech 20. století, především se vznikem programu ERASMUS¹⁰.

3.1 Zastřešující rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole (viz Boloňský proces), hlavním impulsem pro vytvoření kvalifikačních rámců pro evropský prostor byla Boloňská deklarace (1999), ve které se zástupci 29 evropských států dohodli na společném postupu při sjednocování evropského vysokoškolského vzdělávání. Postupně, díky vysokoškolským reformám v jednotlivých státech, byl formulován závěr, že samotné kvalifikace představují nejdůležitější prvek při sjednocování, jelikož jsou průřezovými tématy všech stanovených oblastí/cílů (srozumitelnost a přehlednost, hodnocení kvality vzdělávání, mobility aj.). Tím se stala tvorba kvalifikačních rámců prioritní a v Berlínském komuniké z roku 2003 ministři přímo vyzývají k jejich vypracování. *"Ministři*

---

¹⁰ Zásadní program Evropské unie v oblasti vzdělávání a odborné přípravy zaměřený na mobility a spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě. (pozn. autora)

vyzývají členské státy, aby vypracovaly rámec srovnatelných a kompatibilních kvalifikací pro své systémy vysokoškolského vzdělávání, jež by se pokusily popsat kvalifikace z hlediska pracovní zátěže, úrovně, studijních výstupů, kompetencí a profilu. Rovněž se zavazují vypracovat pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání zastřešující rámec kvalifikací."¹¹ Slib v podobě zastřešujících kvalifikačních rámců byl dodržen a na následující konferenci v norském Bergenu (2005) přijali evropští ministři odpovědní za vysoké školství **zastřešující rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání** (Overarching Framework for Qualifications in the EHEA - QF-EHEA), složený ze tří cyklů, jež obecně popisují deskriptory (tzv. Dublinské deskriptory) na základě výstupů z učení (learning outcomes), které "...jsou výslovným vyjádřením znalostí, dovedností a dalších způsobilostí, které musí student prokázat, aby mu byla příslušná kvalifikace udělena"¹², osvojených kompetencí a rozsahu kreditů (u třetího cyklu není rozsah kreditů specifikován). Ministři se také zavázali, že do roku 2010 nechají, na základě QF-EHEA, vypracovat národní kvalifikační rámce.

3.1.1 Dublinské deskriptory

Dublinské deskriptory můžeme specifikovat jako jeden z platforem či vzorů, podle kterých následně vznikají národní deskriptory a kvalifikační rámce. Díky členění a jednotné metodologii slouží jako nástroj pro sjednocení odlišných vysokoškolských systémů různých států. Dublinské deskriptory popisují všechny tři cykly (potažmo čtyři, jelikož obsahují také krátký cyklus) a jsou rozděleny do pěti kategorií, jak je možné vidět v následující tabulce č. 1:

---

¹¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Realizace Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. Komuniké Konference ministrů odpovědných za vysoké školství.* MŠMT, ©2003, str. 4 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/berlin-2003/berlinske-komunike>

¹² NANTL, J.; ČERNIKOVSKÝ, P. a kol.: *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky, Díl 1. Národní deskriptory.* Praha: MŠMT, 2011. s. 11

**Tabulka č. 1: Dublinské deskriptory bakalářského a magisterského stupně
(Joint Quality Initiative, 18. 10. 2004)¹³**

	Kvalifikace, které znamenají ukončení 1. cyklu, jsou přiznávány studentům, kteří	Kvalifikace, které znamenají ukončení 2. cyklu, jsou přiznávány studentům, kteří
Znalosti a porozumění (Knowledge and Understanding)	- prokázali znalosti a porozumění ve studijním oboru, který staví na všeobecném sekundárním vzdělání a překračuje je a jenž se na své obvyklé úrovni opírá o odborné učebnice, a v některých aspektech také o nejnovější poznatky v tomto studijním oboru;	- prokázali znalosti a porozumění založené na vzdělání běžně spojovaném s bakalářským stupněm a prohlubující je a poskytující oporu či možnost originálnímu rozvíjení a využívání myšlení, často v rámci výzkumu;
Využívání znalostí a porozumění (Applying Knowledge and Understanding)	- umějí uplatnit své znalosti a porozumění způsobem, z něhož je patrný profesionální přístup k jejich práci či povolání, a mají kompetence, jež se obvykle prokazují sestavováním a obhajováním argumentace a řešením problémů v tomto studijním oboru;	- umějí uplatnit své znalosti, porozumění a schopnosti řešit problémy v novém či neznámém prostředí v širších (či multidisciplinárních) souvislostech, týkajících se jejich studijního oboru;
Tvoření úsudku (Making Judgments)	- jsou schopni shromáždit a interpretovat relevantní údaje (obvykle ve vlastním studijním oboru) a z nich dospět k úsudkům, zohledňujícím též příslušné společenské, vědecké a etické	- jsou schopni propojovat znalosti, zvládat složitost a formulovat i při neúplných nebo omezených informacích úsudky, které však zohledňují společenskou a etickou odpovědnost, související s uplatňováním těchto znalostí a

¹³ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Dublinské deskriptory - překlad*. MŠMT, ©2004, [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/ostatni-dokumenty/dublinske-deskriptory-preklad>

Komunikace (Communication)	problémy;	úsudků;
	- umějí sdělovat informace, myšlenky, problémy a řešení jak odborníkům, tak laikům;	- umějí své závěry a znalosti i úvahy, na nichž jsou založeny, jasně a jednoznačně sdělovat odborníkům i laikům;
Schopnost dalšího vzdělávání (Learning Skills)	- vytvořili si schopnost dalšího vzdělávání, potřebnou ke studiu s vysokou mírou samostatnosti.	- jsou schopni vzdělávat se dalším studiem, v jehož směřování mohou být do značné míry samostatní či autonomní.

a) Znalosti a porozumění

Tato oblast staví na znalostech získaných v předchozím stupni studia, na který navazuje současné studium. Důležitá zde není pouze znalost určitých informací, ale také jejich pochopení a porozumění.

- Krátký cyklus staví pouze na znalostech a porozumění předchozího (sekundárního) vzdělání podpořeného odbornými učebnicemi, jež je dostačující pro výkon povolání.
- První cyklus, kromě předchozího (sekundárního) vzdělání a odborných učebnic, rozšiřuje znalosti a porozumění o nejnovější poznatky v daném studijním oboru.
- Pro druhý cyklus splňuje již jistou míru pochopení a porozumění předchozí (bakalářský) stupeň, který se opírá o vlastní originální myšlení, především v rámci výzkumu.
- Dosažením třetího cyklu dokázali studenti systematické myšlení a porozumění oboru a užití výzkumných metod při své práci.

b) Využívání znalostí a porozumění

Studenti při absolvování studijního oboru mají určité prokazatelné znalosti a dokáží těmito znalostem porozumět, avšak důležité je také umět tyto znalosti a porozumění aplikovat do praxe.

- Krátký cyklus - umí získané znalosti a porozumění aplikovat v rámci svého povolání.
- První cyklus - nejenže dokáží znalosti a porozumění aplikovat, ale umí je využít také při řešení problémů daného studijního oboru.
- Druhý cyklus - umí aplikovat a řešit problémy v širších souvislostech v neznámém prostředí v rámci svého studijního oboru.
- Třetí cyklus - umí navrhnout a zavádět nové přístupy a vytvářet nové výzkumy pro rozsáhlejší poznání, publikují v odborných periodikách.

c) Tvoření úsudku

Studenti dokáží okamžitě pracovat s novými informacemi a použít je při řešení problémů.

- Krátký cyklus - dokáží získané údaje aplikovat při řešení problému, a to jak konkrétního, tak i abstraktního.
- První cyklus - nejenže dokáží získané údaje aplikovat při řešení problému z oblasti zaměření svého stud. programu, ale umí z nich vyvozovat úsudky.
- Druhý cyklus - kromě předchozího dokáží pracovat s neúplnými informacemi při vytváření úsudků, avšak toto zohledňují při jejich uplatňování.
- Třetí cyklus - komplexně dokáží analyzovat, kriticky posoudit a vyhodnotit.

d) Komunikace

Sdělování nebo sdílení informací představuje základní bod celého vzdělávání.

- Krátký cyklus - bezproblémová komunikace s nadřízenými, zákazníky či spolupracovníky.
- První cyklus - kromě bezproblémové komunikace dokáží sdělovat a navrhnout řešení.
- Druhý cyklus - vytvářejí vlastní závěry, které dokáží sdělovat odborné i laické sféře.
- Třetí cyklus - kromě zmíněného dokáží vyvolávat diskuzi nad otázkami své specializace.

e) Schopnost dalšího vzdělávání

Schopnost dalšího vzdělávání je podstatná oblast nejen deskriptorů, ale celého lidského života. Pokračující schopnost učení a vzdělávání vede k zdokonalení každého jedince.

- Krátký cyklus - do jisté míry jsou schopní dalšího vzdělávání.
- První cyklus - mají schopnost dalšího samostatného vzdělávání.
- Druhý cyklus - mají schopnost samostatného či autonomního vzdělávání v dalším studiu.
- Třetí cyklus - předpokládá se jejich přímý vliv na technické, společenské či kulturní pokroky.

Dublinské deskriptory také stanovují počet získaných kreditů nutných pro absolvování jednotlivých cyklů, a to následovně:

- První cyklus - zpravidla 180 - 240 ECTS kreditů;
- Druhý cyklus - zpravidla 90 - 120 ECTS kreditů, s minimem 60 kreditů získaných ve stupni druhého cyklu;
- Třetí cyklus - není specifikován počet ECTS kreditů.

Dublinské deskriptory představují základní pramen pro vytváření národních deskriptorů a kvalifikačních rámců. Svoji metodologií usnadňují diverzifikaci

jednotlivých oblastí vzdělávání a vytvářejí podmínky pro snadné, přehledné a přitom důkladné porozumění studijních oborů.

3.2 Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní vzdělávání

Současně s vytvářením zastřešujícího rámce kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání iniciovala Evropská unie vytvoření prostředku pro srovnávání kvalifikací mezi jejími členskými státy, a to zejména z důvodů posílení mobility studentů i pracovníků, celoživotního učení či neformálního vzdělávání. V roce 2008 přijala Evropská rada a Evropský parlament doporučení k zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení (European Qualifications Framework for Lifelong Learning - EQF, někdy je užívána zkratka EQF-LLL), ve které je kvalifikační rámec definován jako *"...nástroj pro klasifikaci kvalifikací podle souboru kritérií stanovených pro jednotlivé úrovně dosaženého učení"*¹⁴. Současně tak vznikly dva "zastřešující" kvalifikační rámce, jejichž struktura je v mnohém podobná, ale nalezneme zde také řadu odlišností. Nejvýraznějším rozdílem je rozdělení EQF všeobecně, do celé stupnice vzdělávání, zatímco QF-EHEA se zabývá pouze terciárním vzděláváním a jeho dělením do tří cyklů. *"EQF je rámcem pro celoživotní vzdělávání, který se vztahuje na kvalifikace získané ve všech vzdělávacích sektorech, včetně všeobecného školství, vysokého školství a odborné přípravy. Jádrem tvoří osm referenčních úrovní kvalifikací, od kvalifikací získaných na konci povinné školní docházky (úroveň 1) až po nejvyšší kvalifikace (úroveň 8: doktorát nebo jeho ekvivalent)"*¹⁵. Oba kvalifikační rámce sjednocuje princip, na kterém byly vytvořeny, tj. na základě výstupů z učení, avšak v případě EQF rozdělených do tří kategorií - znalosti, dovednosti a kompetence.

---

¹⁴ Ad ibidem, str. 10

¹⁵ ŠŤASTNÁ, V.; ROSKOVEC, V.; SKUHROVÁ, Š.: *Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání. Úvod do diskuse*. MŠMT, ©2008, str. 15 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/ostatni-dokumenty/narodni-soustava-kvalifikaci-pro-terciarni-vzdelavani>

Pro české vysokoškolské prostředí tvoří EQF další důležitou rovinu při tvorbě národních deskriptorů, jelikož při jejich tvorbě nevyužívá pouze QF-EHEA, ale právě také EQF. Pro názornost je uvedena tabulka č. 2 s deskriptory popisujícími Evropský rámec kvalifikací, ve které uvádím pouze vzdělávací úrovně 6 a 7, tj. bakalářský a magisterský studijní program.

Tabulka č. 2: Deskriptory popisující úrovně EQF pro bakalářský a magisterský studijní program¹⁶

Úroveň	Znalosti	Dovednosti	Kompetence
	<i>V EQF jsou znalosti popisovány jako teoretické a/nebo faktické</i>	<i>V EQF jsou dovednosti popisovány jako kognitivní (používání logického, intuitivního a tvůrčího myšlení) nebo praktické (zahrnující manuální zručnost a používání metod, materiálů, nástrojů a přístrojů)</i>	<i>V EQF jsou kompetence popsány pomocí pojmů odpovědnosti a samostatnosti</i>
6 <i>(Bakalářský studijní program)</i>	- pokročilé znalosti v oboru práce nebo studia zahrnující kritické porozumění teoriím a zásadám	- pokročilé dovednosti prokazující zvládnutí oboru a smysl pro inovace, jež jsou požadovány při řešení složitých a nepředvídatelných problémů ve specializovaném oboru práce nebo studia	- řídit složité technické nebo odborné činnosti či projekty, nést odpovědnost za rozhodování v nepředvídatelných pracovních nebo vzdělávacích situacích - nést odpovědnost za řízení odborného rozvoje jednotlivců a

¹⁶ Ad ibidem, s. 22 - 23

<p>7 <i>(Magisterský studijní program)</i></p>	<p>- vysoce specializované znalosti, z nichž některé se týkají nejnovějších poznatků v oboru práce nebo studia, sloužící jako základ originálního myšlení a/nebo výzkumu</p> <p>- kritická povědomost o problémech v oboru a na rozhraní mezi obory</p>	<p>- specializované dovednosti při řešení problémů ve výzkumu a/nebo při inovacích s cílem vytvářet nové znalosti a postupy a integrovat poznatky z různých oborů</p>	<p>skupin</p> <p>- řídit a přetvářet pracovní nebo vzdělávací okolnosti (kontexty), které jsou složité, nelze je předvídat a vyžadují nové strategické přístupy</p> <p>- nést odpovědnost za přínos k profesním znalostem a postupům a/nebo za posuzování strategických výkonů týmů</p>

Deskriptory terciárního vzdělávání představují u EQF úrovně 5, 6, 7 a 8, přičemž úroveň 5 odpovídá krátkému cyklu QF-EHEA, úroveň 6 prvnímu cyklu QF-EHEA, úroveň 7 druhému cyklu QF-EHEA a úroveň 8 třetímu cyklu QF-EHEA. Předchozí úrovně odpovídají základnímu a střednímu vzdělání.

Pokud porovnáme oba dokumenty (Dublinské deskriptory a deskriptory popisující úroveň EQF) zjistíme, že kromě strukturních odlišností jsou si po obsahové stránce deskriptorů velmi podobné a dosahují v rámci jednotlivých úrovní prakticky stejných výstupů, s rozdílem propracovanější struktury rozdělené do pěti kritérií u Dublinských deskriptorů.

I přes jisté odlišnosti v EQF a QF-EHEA jsou oba dokumenty podstatným a důležitým vodítkem při vytváření národních deskriptorů i kvalifikačních rámců. Jak sami zástupci Evropské komise i Boloňského procesu prohlašují, oba kvalifikační rámce mohou jít ruku v ruce a společně tak pomoci při vytváření sjednoceného prostoru vysokoškolského vzdělávání.

3.3 Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání v ČR

Zapojení České republiky (konkrétně MŠMT) do procesu QF-EHEA je velmi významné, jelikož byla aktivním účastníkem již na počátku vize kvalifikačních rámců při Boloňském procesu. Všechny informace získané na konferencích v rámci programu EHEA a spolupráce na důležitých dokumentech při vytváření QF-EHEA vedly k potřebě zapojit do tohoto procesu i domácí vysoké školy a rozvinout spolupráci, která přispěla k vytvoření českého kvalifikačního rámce pro terciární vzdělávání. Díky tomu byl v roce 2009 zahájen projekt "Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání", tzv. Q-RAM, který vychází jak z Rámce kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (QF-EHEA), tak i Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní vzdělávání (EQF).

"Vlastní projekt se uskutečňuje v několika klíčových aktivitách, které vedle přípravy českého kvalifikačního rámce (tedy národních deskriptorů a deskriptorů oblastí vzdělávání) pokrývají rovněž návrh jeho ukotvení v systému českého terciárního vzdělávání, pilotní ověření jeho funkcí na vybraných institucích, doprovodné vzdělávací aktivity a publicitu."¹⁷

Na samotném projektu pracují odborníci z řad akademických pracovníků, veřejné správy, zaměstnavatelů aj. Vytvořený obecný model Národních deskriptorů českého kvalifikačního rámce (viz tabulka č. 3) popisuje vzhledem k rozdělení do tří kategorií (odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti), co mají studenti obecně prokazovat, umět a čeho mají být schopni při absolvování krátkého, prvního, druhého i třetího cyklu.

Pokud srovnáme QF-EHEA a EQF s Národními deskriptory českého kvalifikačního rámce pro terciární vzdělávání, je zřetelné, že se českým odborníkům zpracovávajícím národní kvalifikační rámec podařilo velmi

---

¹⁷ NANTL, J.; ČERNIKOVSKÝ, P. a kol.: *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky, Díl 1. Národní deskriptory*. Praha: MŠMT, 2011. s. 23

efektivně skloubit oba kvalifikační rámce a vytvořit z nich jeden, který odpovídá českému i mezinárodnímu vysokoškolskému vzdělávání.

Pro dobrou orientaci v následující tabulce je třeba vymezit jisté pojmy, především dělení kvalifikačního rámce na vymezené kategorie očekávaných odborných znalostí, odborných dovedností a obecných způsobilostí.

3.3.1 Odborné znalosti

Odborné znalosti představují „...učením osvojené informace. Rozlišují se faktické znalosti jako soubor faktů a teoretické znalosti jako soubor teorií, konceptů a principů příslušného oboru, včetně metod poznávání.“¹⁸ Ty se opírají o znalosti z předchozího kvalifikačního stupně, jež se mají v následujícím stupni rozšiřovat a prohlubovat. Znalost absolventů v problematice daného oboru je základním faktorem pro jejich úspěšnou praxi. Opření o faktické a teoretické znalosti, které dokáží aplikovat do praxe, zaručují jejich odbornou připravenost pro výkon profese. Z toho plynou tři základní principy:

- 1) Široké znalosti - založené na znalostech získaných prostřednictvím sekundárních odborných pramenů aplikovaných v praxi. Jedná se hlavně o schopnost porozumění a použití těchto znalostí. Zásadní princip pro první (bakalářský) cyklus.
- 2) Hluboké znalosti – jedná se o vybraný určitý úsek v oboru či oblasti, jehož předpokladem je opora v odborných pramenech oboru i ve vlastní tvůrčí činnosti. Tato schopnost analýzy a aplikace znalostí je charakteristická pro druhý (magisterský) cyklus.
- 3) Systematické znalosti – převažují evaluační schopnosti spojující vysokou míru orientace v oboru s poznatky teorií a vědeckými poznatky. Schopnost typická pro třetí (doktorský) cyklus.

---

¹⁸ Ad ibidem, s. 37

3.3.2 Odborné dovednosti

Odborné dovednosti jsou schopností užívat odborné znalosti. „Jedná se obecně o dovednost řešení problémů a specificky pak o ovládnutí výzkumných postupů jako prostředku poznávání charakterizujícího úroveň terciárního vzdělávání a povolání, pro která se získání určitého terciárního vzdělávání předpokládá.“¹⁹ Na základě získaných odborných znalostí dokáží absolventi využívat metody oboru. U odborných dovedností nejde o znalost, ale o schopnost užití těchto metod v praxi. Opět je lze rozdělit do tří kategorií charakterizujících jednotlivé cykly.

- 1) Řešení problémů – absolventi jsou schopni odhalit zásadní příčinu daného jevu nebo stavu a na základě osvojených metod ji zpracovat (bakalářský studijní program).
- 2) Výzkumné postupy – jedná se nejen o výzkum jako takový, ale také o praktické využití postupů (magisterský studijní program).
- 3) Dovednost provádění vědeckého výzkumu – tvorba a vyhodnocování teorií, konceptů a metod, a to v kompletním rozsahu, je výstupem absolventa doktorského studijního programu.

3.3.3 Obecné způsobilosti

„Schopnost používat znalosti a dovednosti v určitém kontextu, který je vymezen stupněm samostatnosti a odpovědnosti, jakož i mírou složitosti prostředí.“²⁰ Národní kvalifikační rámec rozděluje způsobilosti zahrnující schopnosti komunikace, dalšího vzdělávání a tvorbu úsudku. Tím stanovuje míru absolventovy samostatnosti a odpovědnosti a jeho schopnost použít odborné znalosti a dovednosti. V obecném měřítku charakterizuje a formuluje jednotlivé kvalifikace pro možné uplatnění absolventů studijních programů.

Na následující tabulce popisující národní deskriptory českého kvalifikačního rámce si můžeme jednotlivé kategorie přímo ověřit.

---

¹⁹ Ad ibidem, s. 37

²⁰ Ad ibidem, s. 37

Tabulka č. 3: Národní deskriptory českého kvalifikačního rámce pro bakalářský a magisterský stupeň studia²¹

Cyklus v OF-EHEA	První cyklus	Druhý cyklus
Úroveň kvalifikace v EQF-LLL	6	7
Úroveň kvalifikace v NKR TV	2	3
Typ studijního programu	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program
	Magisterský studijní program dlouhého cyklu	
Kreditová hodnota (ECTS)	180 - 240	60 - 180
	240 - 360	
	<i>Absolventi studijního programu při absolvování prokazují:</i>	
Odborné znalosti	<ul style="list-style-type: none"> - široké znalosti a porozumění předmětu a rozsahu daného oboru - široké znalosti teorií, konceptů a metod oboru - porozumění možnostem, podmínkám a omezením využití teorií, konceptů a metod oboru v praxi 	<ul style="list-style-type: none"> - široké a/nebo hluboké znalosti a porozumění předmětu a rozsahu oboru odpovídající soudobému stavu poznání - široké a/nebo hluboké znalosti a porozumění teoriím, konceptům a metodám odpovídající soudobému stavu poznání v oboru - porozumění možnostem, podmínkám a omezením využití poznatků souvisejících oborů
	<i>Absolventi studijního programu při absolvování umí:</i>	
Odborné dovednosti	- s využitím odborných znalostí na základě rámcově vymezeného úkolu	- s využitím odborných znalostí samostatně vymezit a tvůrčím

²¹ Ad ibidem, s. 44 - 47

	<p>řešit praktické problémy v oboru</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhledat, utřídit a interpretovat informace relevantní pro řešení vymezeného praktického problému - použít některé základní výzkumné postupy oboru v rozsahu potřebném pro řešení praktických problémů v oboru 	<p>způsobem řešit teoretický nebo praktický problém v oboru</p> <ul style="list-style-type: none"> - samostatně a tvůrčím způsobem řešit komplexní problém s použitím vybraných teorií, konceptů a metod oboru - použít některé z pokročilých výzkumných postupů v oboru způsobem umožňujícím získávat nové původní informace
<i>Absolventi studijního programu jsou při absolvování schopni:</i>		
<p>Obecné způsobilosti</p> <p>Tvoření úsudku</p> <p>Komunikace</p> <p>Schopnost dalšího vzdělávání</p>	<ul style="list-style-type: none"> - samostatně a odpovědně se rozhodovat v jen částečně známých souvislostech na základě rámcového zadání - dle rámcového zadání a přidělených zdrojů koordinovat činnost týmu a nést odpovědnost za jeho výsledky - do řešení problémů zahrnout úvahu o jejich etickém rozměru - srozumitelně a přesvědčivě sdělovat odborníkům i laikům informace o povaze odborných problémů a vlastním názoru na jejich řešení - srozumitelně shrnout názory ostatních členů týmu - používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce - samostatně získávat další odborné 	<ul style="list-style-type: none"> - samostatně a odpovědně rozhodovat v nových nebo měnících se souvislostech nebo v zásadě se vyvíjejícím prostředí s přihlédnutím k širším společenským důsledkům rozhodování - dle vyvíjejících se souvislostí a dostupných zdrojů vymezit zadání pro odborné činnosti, koordinovat je a nést konečnou odpovědnost za jejich výsledky - samostatně řešení etického problému - srozumitelně a přesvědčivě sdělovat odborníkům i širší veřejnosti vlastní odborné názory - používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce - plánovat, podporovat a řídit s

	<p>znalosti, dovednosti a způsobilosti na základě především praktické zkušenosti a jejího vyhodnocení, ale také samostatným studiem teoretických poznatků oboru</p>	<p>využitím teoretických poznatků oboru získávání dalších odborných znalostí, dovedností a způsobilostí ostatních členů týmu</p>
	<p><i>Předpokládá se, že absolventi studijního programu vyšší úrovně mají také znalosti, dovednosti a způsobilosti příslušející studijním programů nižší úrovně.</i></p> <p><i>Pojem "výzkumný postup" nebo "výzkumný problém" zahrnuje také umělecký postup nebo umělecký problém v oborech, pro něž je to relevantní.</i></p> <p><i>Pojem "společenské důsledky" je chápán v nejširším smyslu a zahrnuje také vliv na životní prostředí.</i></p>	

Jednotlivé cykly terciárního vzdělávání jsou zasazeny do úrovní kvalifikací QF-EHEA a Národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání a dále je také stanoven počet ECTS kreditů pro každý cyklus. Nejdůležitějším aspektem však zůstává rozdělení kvalifikačního rámce na tři kategorie (odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti), přičemž poslední kategorie (obecné způsobilosti) obsahuje ještě specifikaci na tvoření úsudku, komunikaci a schopnost dalšího vzdělávání. Pokud tedy opět porovnáme Dublinské deskriptory a deskriptory popisující úrovně EQF, zjistíme, že český kvalifikační rámec využívá struktury kategorizace podle EQF (tedy podle kategorií - znalosti, dovednosti a kompetence) s významným podílem Dublinských deskriptorů, jak můžeme přímo vidět v tabulce č. 3, u kategorie obecné způsobilosti.

Odborníkům zpracovávajícím český kvalifikační rámec se podařilo vytvořit velmi funkční platformu pro využití v jednotlivých oblastech vzdělávání v terciárním systému. Tato platforma byla následně zpracována právě do jednotlivých vzdělávacích oblastí a aplikována na jednotlivé studijní programy a obory.

3.3.4 Oblast vzdělávání Umění a vědy o umění

*"Oblastí vzdělávání se rozumí ucelený a vzájemně související úsek terciárního vzdělávání, v jehož rámci vznikají a uskutečňují se konkrétní studijní programy. Oblast vzdělávání je zákonný institut, který byl podrobněji vymezen až v projektu Q-RAM. Deskriptory oblastí vzdělávání vyjadřují, jaký okruh odborných znalostí a odborných dovedností musí být zahrnut v jakémkoli studijním programu, který se hlásí k dané oblasti vzdělávání, ať již jde o program nyní existující nebo jehož vznik se teprve plánuje. Deskriptory oblastí vzdělávání nicméně nepředstavují profil žádného konkrétního studijního programu, a jejich smyslem proto není detailní specifikace standardizace kurikula v terciárním vzdělávání."*²²

Oblast vzdělávání tedy představuje určitý okruh oborů stejného zaměření popisující jejich odborné znalosti a odborné dovednosti. Cílem deskriptorů není žádná charakteristika studijních programů. V českém terciárním vzdělávání je v současné chvíli definováno 39 oblastí vzdělávání, mezi něž patří také oblast Umění a vědy o umění. Oblast umění je specifickou oblastí, stále se vyvíjející a závislou na společenských hodnotách, ať sociálních či etických. Cílem vzdělávání v této oblasti je především rozvoj talentu. Díky nezbytnému individuálnímu pedagogickému vedení je studentův talent rozvíjen ve všech jeho podobách, a to jak osvojením si různých technik a postupů daného oboru, tak kritickou reflexí a sebereflexí vlastní práce.

V oblasti vzdělávání *Umění a vědy o umění* je zakotveno sedm tzv. páteřních oborů (jednotlivé obory umění, podle svého zaměření), kterými jsou: umění hudební, umění výtvarná, dramatická umění, taneční umění, umění filmové, umění literární, dějiny umění. Také pro tuto oblast byly vytvořeny deskriptory pro české terciární vzdělávání, avšak specifičnost jednotlivých páteřních oborů si vynucuje vytvoření konkrétních deskriptorů pro ně samotné. Nelze pouze vycházet z obecných deskriptorů vytvořených jako zastřešující platforma, ale je nutné vytvořit deskriptory i jednotlivým studijním oborům. Zvláště páteřní obor dramatická umění, do kterého se řadí i zkoumané studijní obory Dramatická

²² MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Oblasti vzdělávání*. MŠMT, [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://qram.reformy-msmt.cz/kvalifikacni-ramec/oblasti-vzdelavani/>

výchova a Divadlo a výchova, nese velmi výraznou různorodost, kterou je potřebné pomocí deskriptorů ukotvit.

Jelikož se tato práce zabývá oblastí dramatická umění, v následující tabulce č. 4 jsou popsány deskriptory pouze pro oblast vzdělávání Umění:

Tabulka č. 4: Deskriptory oblasti vzdělávání – Umění pro bakalářský a magisterský studijní program²³

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program
	Absolventi studijního programu	
Odborné znalosti (konkretizace faktických i teoretických znalostí a stupně porozumění typického absolventa páteřního oboru)	<ul style="list-style-type: none"> - prokazují široké znalosti v oblasti příslušného uměleckého oboru a jeho historie včetně znalostí postupů a tradic v oboru; - s přehledem se orientují v základní primární a sekundární odborné literatuře; - jsou vybaveni vlastním poznáním stěžejních uměleckých děl oboru; - rozumějí výchozím možnostem, podmínkám a metodám využití teorií, konceptů a postupů ve vztahu k uměleckým výstupům v oboru; - s porozuměním ovládají technologie příslušející oboru; - zvládají základní administrativní dovednosti, umožňující úspěšně rozvíjet profesionální činnost. 	<ul style="list-style-type: none"> - prokazují široké a hluboké znalosti konceptů a metod ve vztahu k uměleckým postupům a kritické porozumění těmto konceptům a metodám; - nabytím komplexních znalostí na úrovni soudobého stavu poznání v oboru jsou připraveni k originálnímu využívání a rozvíjení myšlenek, postojů a tvůrčí aktivity; - uvědomují si možnosti kreativního nebo teoretického přesahu do dalších oborů; - ovládají základní problematiku autorských práv a jejich užití.

²³ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Umění a vědy o umění*. MŠMT, str. 5-6 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://qram.reformy-msmt.cz/kvalifikacni-ramec/oblasti-vzdelavani/>

<p>Odborné dovednosti</p> <p>(konkretizace výzkumných, uměleckých nebo jiných praktických postupů uplatňujících odborné znalosti dané úrovni)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - na základě rámcově vymezeného úkolu využívají kreativní postupy k řešení praktických problémů v oboru při uplatnění odborných znalostí a základních metod; - dokážou vytvořit původní autorské dílo menšího rozsahu nebo v interpretačních oborech ovládat a na profesionální úrovni interpretovat základní repertoár oboru; - umějí vyhledat a utřídit relevantní informace, v písemném projevu zpracovat a v uměleckém výkonu ztvárnit zadané téma s použitím určené metody; - samostatně vyhledávají a volí inspirační zdroje pro tvůrčí aktivity na základě uvědomění si vlastních možností a schopností; - veřejně prezentují umělecký výkon vlastní nebo výkon celého týmu; - efektivně využívají společný profesionální slovník oboru. 	<ul style="list-style-type: none"> - jsou schopni samostatně vymezit komplexní praktický nebo teoretický problém a řešit jej tvůrčím způsobem s využitím vybraných teorií, konceptů a metod oboru včetně kritické reflexe; - používají základní umělecké postupy oboru způsobem přinášejícím nové inspirativní podněty; - dovedou vytvořit původní autorské dílo nesporné umělecké kvality, veřejně prezentovatelné, vykazující rysy osobitosti; v interpretačních oborech ovládají repertoár všech stylových období, používají interpretačních technik a výrazových prostředků způsobem adekvátním uváděnému dílu; - jsou schopni v písemném projevu teoreticky zpracovat a v uměleckém výkonu na profesionální úrovni ztvárnit určité téma s použitím samostatně zvolené metody; - prezentují originální umělecký výkon vlastní nebo výkon celého týmu na veřejnosti, a to i na mezinárodním fóru.
<p>Obecné způsobilosti</p>	<p><i>Tato kategorie není přesně v jednotlivých úrovních stanovena, jelikož vyjadřuje především kontext, v němž se od absolventa očekává, že bude odborné znalosti a dovednosti uplatňovat, s určitou mírou odpovědnosti a samostatnosti.</i></p> <p><i>Charakteristiku obecných způsobilostí nalezneme v národních deskriptorech, jež je nastavena jako průřezová pro všechny oblasti vzdělávání.</i></p>	

Podle těchto deskriptorů jsou absolventi bakalářského studijního programu vybaveni především základní teorií a orientací v odborné literatuře, kterou

dokáží aplikovat kreativně do praxe. Absolventi magisterského studijního programu již disponují širokými a hlubokými znalostmi, které jsou opřené o soudobé poznání, jež dokáží originálně rozvíjet a přinášet nové podněty.

Absolventi doktorského studijního programu disponují hlubokými systematickými znalostmi, které jsou podpořeny i znalostí z jiných oborů, na jejichž základě dokáží analyzovat, kriticky reflektovat, navrhovat a realizovat nové výzkumné i umělecké postupy. Vytváří nově uchopená originální díla přinášející inovaci.

Rektorem Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, prof. Ing. MgA. Ivo Medkem, Ph.D. a pedagogem Divadelní fakulty JAMU prof. PhDr. Miroslavem Plešákem byly navrženy také deskriptory pro obecné způsobilosti, které nejsou v předchozí tabulce č. 4 charakterizovány. Doplnují tak potřebné výstupy z učení pro oblast umění. Odborné způsobilosti pro tuto oblast můžeme vidět v následující tabulce.

Tabulka č. 5: Obecné způsobilosti pro oblast Umění pro bakalářský a magisterský studijní program²⁴

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program
Obecné způsobilosti	<ul style="list-style-type: none"> - uvědomují si etický rozměr uměleckého poznávání; - jsou schopni formulovat problém i vlastní postupy včetně odborné argumentace; - analyzují a volí adekvátní metodiky, umí je aplikovat v pedagogickém procesu, mohou působit ve vzdělávání a umělecké oblasti jako pedagogové; 	<ul style="list-style-type: none"> - uvědomují si etický rozměr uměleckého poznávání; - podílejí se vlastní uměleckou tvorbou na výzkumu uměním; - vyhledávají, vyhodnocují, rozvíjejí a interpretují nové poznatky a postupy, integrují vědomosti z různých oborů, samostatně řeší složitější společenské, vědecké, umělecké a etické problémy;

²⁴ MEDEK, I.; PLEŠÁK, M.: *Deskriptory pro oblast vzdělávání humanitních věd a umění. Umění. JAMU*

	<ul style="list-style-type: none"> - v kvalifikovaném projevu dokážou uplatnit základní terminologii oboru jak v rodném, tak cizím jazyce; - spolupracují v týmu, podílejí se na vymezení jeho úkolů, za něž přijímají spoluodpovědnost, reflektují a respektují názory ostatních členů týmu; - samostatně získávají další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti na základě především praktické zkušenosti a jejího vyhodnocení, ale také aktivním studiem teoretických poznatků oboru, a vytvářejí si tím východisko pro celoživotní učení; - uvádějí do vzájemného vztahu teorii a praxi ve své specifické oblasti a mají schopnost dávat do kontextu různé teoretické přístupy; - cíleně a efektivně využívají svou emocionalitu, citlivost, představivost a výrazové schopnosti k vlastní interpretaci a tvorbě 	<ul style="list-style-type: none"> - umí samostatně volit a spoluvytvářet metodiku oboru pro pedagogický proces, prokazují specifickou uměleckou a pedagogickou zralost; - jsou schopni přesvědčivě a na profesionální úrovni prezentovat odborníkům i veřejnosti odborné názory, kritické postoje a autonomní přístupy jak v rodném, tak cizím jazyce; - individuálně i jako vedoucí týmu iniciují a koordinují činnosti různorodé povahy a hledají cesty k řešení problémů, týkajících se uměleckých aktivit; - sledují a reflektují soudobé vědecké a umělecké poznávání a vytvářejí si tak předpoklady pro další samostatné studium; - identifikují možnosti dalšího osobního a profesionálního rozvoje i v mezinárodním kontextu
--	--	--

Deskriptory pro oblast umění usnadňují vytváření kvalifikačních rámců pro jednotlivé obory, avšak oblast umění je velmi rozsáhlá a těžko takto obecně specifikovatelná. Umění zahrnuje divadelní umění, výtvarné umění, hudební umění aj. a každý z těchto oborů vykazuje jedinečné rysy. Pro divadelní umění ale v tuto chvíli žádné deskriptory pro terciární vzdělávání nenajdeme. Při tvorbě deskriptorů u jednotlivých studijních oborů se tedy musí vycházet z předchozích kvalifikačních rámců. Vznik kvalifikačního rámce pro oblast divadelní má zásadní význam, přináší zkonkretizování a upřesnění zvládnutých odborných znalostí, odborných dovedností a obecných způsobilostí

u absolventů této oblasti studia v terciárním vzdělávacím systému, a to jak v prvním, druhém i třetím cyklu. A tento kvalifikační rámec v současném českém vysokoškolském systému chybí. Vzorem pro zpracování deskriptorů pro divadelní oblast může být dokument vydaný a vypracovaný divadelní sekci mezinárodní organizace sdružující umělecké školy ELIA – Prospero Tuning Document of Performing Arts (příloha č. 2), který jasně definuje absolventovy kompetence po ukončení všech tří cyklů vysokoškolského vzdělávání a jednotlivé technické/umělecké dovednosti, teoretické znalosti a obecné výstupy.

Vize sjednoceného evropského vysokoškolského prostoru je stará již několik desítek let. Řadu let trvalo, než se tato vize začala proměňovat ve skutečnost. Nemůžeme si však pod pojmem sjednocený vysokoškolský prostor představit centralizovaný systém, ve kterém bude přesně stanoveno, co mají studenti různých studijních oborů ovládat. Toto privilegium zůstává stále v rukou samotných vysokých škol v jednotlivých zemích. Jde spíše o důkladné popsání studijních oborů a vysvětlení jejich významu nejen v národním, ale i mezinárodním porovnání. A právě tvorba kvalifikačních rámců a deskriptorů, ve kterých bude jasně popsáno, jaké mají studenti jednotlivých studijních oborů odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti, je značným pokrokem na cestě sjednocování (v případě českého kvalifikačního rámce). Kvalifikační rámce pomohou na národní i mezinárodní úrovni, a to jak při pokračování v dalším stupni vzdělávání, tak i v pracovní sféře, kde není zaměstnavatel omezen pouze "školním hodnocením", ale výčtem všech absolventových schopností, dovedností a znalostí.

Vytvoření a uvedení deskriptorů pro oblast vzdělávání - umění a vědy o umění pomůže jednotlivým páteřním oborům, potažmo lidem z vnějšku k úplnému pochopení daného studijního oboru, což je především v páteřním oboru dramatická umění či divadelní umění velkým posunem. Jednotlivé oblasti spadající pod kmenový obor dramatická umění je velmi rozsáhlý, což odpovídá i náročnému studiu jednotlivých studijních oborů. Jejich důkladný a podrobný popis pomocí deskriptorů je zde vítaným nástrojem.

4 Ateliér divadlo a výchova Divadelní fakulty

Janáčkovy akademie múzických umění v Brně

Janáčkova akademie múzických umění v Brně (JAMU) je veřejnou vysokou školou s více jak 60 letou tradicí (založena v roce 1947) představující jednu ze dvou uměleckých vysokých škol univerzitního typu v České republice, která je zaměřená na výchovu studentů v oblasti divadelního a hudebního umění. V průběhu své existence prošla mnoha změnami v důsledku politického vývoje i působení významných uměleckých osobností na této škole.

V současné době se JAMU dělí na dvě fakulty, Hudební fakultu a Divadelní fakultu. Výuka na Divadelní fakultě je zaštiťována dvěma studijními programy – Dramatická umění a Taneční umění. Oba tyto studijní programy jsou děleny na jednotlivé obory, kterých je na fakultě realizováno celkem 13 (Činoherní herectví, Muzikálové herectví, Činoherní režie, Divadelní dramaturgie, Klaunská scénická a filmová tvorba, Rozhlasová a televizní dramaturgie a scenáristika, Scénografie, Dramatická výchova, Divadlo a výchova, Výchovná dramatika pro Neslyšící, Audiovizuální tvorba a divadlo, Taneční a pohybové divadlo a výchova). Studium těchto oborů je zastřešeno jednotlivými ateliéry (např. Ateliér divadlo a výchova), jejichž vedoucí i pedagogové jsou významnými osobnostmi v oblasti divadla.

Boloňský proces ovlivnil také studium na obou těchto fakultách, a to především přijetím třístupňového modelu terciárního vzdělání - bakalářského, magisterského a doktorského.

Jednotlivé studijní obory je možné na Divadelní fakultě studovat v bakalářském stupni studia (Klaunská scénická a filmová tvorba), na některé je možné navázat magisterským studiem (Divadlo a výchova, Výchovná dramatika Neslyšících aj.) a některé je možné studovat pouze jako magisterské nenavazující studium (Činoherní a Muzikálové herectví).

4.1 Ateliér divadlo a výchova

Ateliér divadlo a výchova je poměrně mladým ateliérem na Divadelní fakultě. Jeho vznik je datován do roku 1992, tehdy ještě jako Ateliér dramatické výchovy. Vedoucí ateliéru je prof. PhDr. Silva Macková a v současné době zde působí deset interních pedagogů a dva externí spolupracovníci.

Hlavní důvod vzniku ateliéru byl zpočátku velmi pragmatický, měl sloužit především pro dovedání učitelů základních uměleckých škol v kombinované formě. Tento model byl však již od počátku pro zakladatelky ateliéru prof. PhDr. Silvu Mackovou a Mgr. Danu Svozilovou, Ph.D. nemyslitelný. Z tohoto důvodu byli již od počátku přijímáni studenti do čtyřletého denního nenavazujícího magisterského studia. Na ateliéru začal brzy také působit režisér a pedagog doc. MgA. Alexej Pernica, Ph.D.

Tato možnost realizovat akreditovaný studijní obor Dramatická výchova na vysokoškolské půdě umožnila profesionalizaci oboru a jeho odborné směřování. Ke klasickému profesionálnímu divadelnímu vysokoškolskému vzdělávání (herectví, režie atd.) se přidal nový obor, který se začal zabývat divadelní výchovou či divadelní tvorbou s neprofesionály.

Počátky ateliéru se však značně lišily oproti jeho dnešní podobě. Původní snaha vymezit se oproti ostatním profesně zaměřeným divadelním oborům fakulty, která sunula obor především do oblasti osobnostně-sociálního rozvoje, se postupně proměnila v přijetí divadla jako inspiračního zdroje oboru. To mělo pro vývoj studijního oboru v následujících letech podstatný význam v jeho formování. Dalším mezníkem pro vývoj ateliéru bylo také přijetí Boloňského modelu třístupňového studia, které začalo studium dělit na bakalářské, navazující magisterské a doktorské. Postupně se tak obor vykrytalizoval až do dnešní podoby.

V současnosti je charakteristika oborů, podle oficiální webových stránek ateliéru, následující: *„Zaměření na výuku předmětu dramatická výchova se postupně rozšiřovalo na oblast neprofesionálního divadla (divadla hraného dětmi, mládeží i dospělými amatéry) a na nejrůznější formy výchovy k divadlu*

a divadlem (divadlo fórum, projekty k inscenacím, divadlo ve výchově). Již při akreditaci nové struktury studia (třístupňové studium rozdělené na bakalářský, magisterský a doktorský stupeň studia) byl magisterský a doktorský obor akreditován jako obor Divadlo a výchova. Od akademického roku 2007/2008 jsme se rozhodli používat i pro ateliér název Divadlo a výchova. Lépe vystihuje zaměření studia i oblast profesního uplatnění absolventů.“²⁵

Tento vývoj reflektuje potřeby absolventů a jejich využití pro praxi, které má opravdu široké rozpětí. Náročnost a komplexnost studia se propojuje v celém spektru divadelní problematiky i pedagogiky. Absolventi tohoto studia by tedy měli být nejen odborníky v oblasti amatérského divadla, ale i v divadelně-pedagogické teorii i praxi. Rozsah studia je velmi obsáhlý, jelikož zahrnuje odbornou znalost jednotlivých složek divadla a jejich využití při pedagogické práci.

V současnosti se ateliér dělí na bakalářský studijní obor Dramatická výchova, navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova a doktorský studijní program Dramatická umění v prezenční i kombinované formě. V následující části se bude práce zabývat popisem jednotlivých stupňů studia, a to v prezenční formě.

Celkově lze rozdělit studium a jeho jednotlivé předměty na tři hlavní oblasti vzdělávání v tomto oboru, a to divadelní oblast, výchovně-vzdělávací (pedagogická) a doplňující oblast, která dotváří a prohlubuje znalosti, schopnosti a dovednosti obou předcházejících. Toto členění nám v následujících částech práce pomůže při konfrontaci s kvalifikačním rámcem oboru, především již ve zmíněných znalostech, schopnostech a dovednost absolventa bakalářského a navazujícího magisterského stupně studia.

Všechny informace o Ateliéru divadlo a výchova a jeho jednotlivých oborech jsou čerpány z oficiálních dokumentů (webové stránky ateliéru, dokumenty Divadelní fakulty aj.) pro akademický rok 2012/2013 a z rozhovoru s vedoucí ateliéru prof. PhDr. Silvou Mackovou.

---

²⁵ ATELIÉR DIVADLO A VÝCHOVA, [2013-04-28], dostupné z: <http://difa.jamu.cz/obory-a-ateliery/atelier-divadlo-a-vychova.html>

4.1.1 Bakalářský studijní obor Dramatická výchova

Tříletý bakalářský studijní obor Dramatická výchova je zaměřen především na rozvoj studentů v oblasti dramatického umění a pedagogiky, a to především osvojením si praktických dovedností i teoretických znalostí. „*V bakalářském studiu oboru Dramatická výchova je výuka zaměřena na praktické dovednosti (hlasové, pohybové, herní, herecké, režijně-dramaturgické, sociálně komunikační), na metodiku práce s dětmi a mládeží a na získávání základních teoretických znalostí z oblasti dramatického umění.*“²⁶

V tomto stupni studia studenti získávají odborný divadelní základ, který aplikují v pedagogické praxi. Neopomenutelnou součástí je také celá koncepce bakalářského oboru a jeho cíl, kterým je „...*připravit odborníky s uměleckým a pedagogickým vzděláním a praxí pro potřeby základního uměleckého vzdělávání, pro postupné zavádění doplňujícího oboru dramatická výchova na základní školy a dramatický obor na gymnázia a pro rozsáhlou oblast volnočasových aktivit, zejména amatérského divadla hraného dětmi, mládeží i dospělými, pro oblast divadelních aktivit skupin se speciálními potřebami, pro různé typy divadelního vzdělávání (kurzy, semináře, divadelní dílny, lektorská činnost v oblasti amatérského divadla apod.). Obor se výrazně zaměřuje i na výzkum v oblasti pedagogického využití divadelních aktivit, zejména na oblast tzv. divadla ve výchově (divadlo fórum, participační divadlo, projekty k divadelním inscenacím), na amatérské divadlo a na možnosti zařazení dramatického umění do všeobecného základního a gymnaziálního vzdělávání.*“²⁷

---

²⁶ ATELIÉR DIVADLO A VÝCHOVA. [2013-04-28], dostupné z: http://difa.jamu.cz/adv/atelier_dav_studium.html

²⁷ DIFA JAMU. *Žádost o prodloužení akreditace bakalářského oboru Dramatická výchova v prezenční i kombinované formě, magisterského navazujícího oboru Divadlo a výchova v prezenční i kombinované formě studijního programu Dramatické umění.* [online]. DIFA JAMU, ©2010 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://dokumenty.jamu.cz/download.php?filename=%64%6f%6b%75%6d%65%6e%74%79%2f%70%75%62%6c%69%63%2f%41%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%2f%44%69%76%61%64%65%6c%6e%a1%20%66%61%6b%75%6c%74%61%2f%32%30%31%31%2f%61%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%20%20%44%61%56%2f%42%63%41%20%70%72%65%7a%65%6e%9f%6e%a1%42%2e%70%64%66>

Studenti bakalářského stupně by tedy měli v průběhu studia získat široké spektrum znalostí, schopností a dovedností, které je připraví pro výše citované profesní uplatnění. Teoreticky je možné, s ohledem na absolventovo zaměření, rozdělit uplatnění absolventů do dvou oblastí: pedagogická oblast a umělecká oblast. Pedagogickou oblast tvoří všechny součásti, které nemusí nutně vést primárně k tvorbě inscenace (jako např. základní školy, střední školy atd.), uměleckou oblast pak zahrnuje vše, kde se absolvent aktivně podílí na umělecké, v tomto případě divadelní tvorbě, např. inscenace.

Studium bakalářského stupně je ukončeno státní závěrečnou zkouškou a studentovi je po jeho úspěšném dokončení přiznán akademický titul bakalář umění, ve zkratce BcA. uváděný před jménem.

Pro srovnání a důkladnější ověření těchto nároků využijeme porovnání jednotlivých předmětů (studijní plán) s citovaným cílem bakalářského oboru, což poslouží jako základní prvek k zodpovězení hlavní výzkumné otázky této práce, čili ověření kvalifikačního rámce v předmětech ADaV.

4.1.1.1 Studijní plány bakalářského studijního oboru Dramatická výchova

Jelikož neexistuje v oficiálních dokumentech charakteristika jednotlivých ročníků, ve které by byly popsány všechny odborné znalosti, schopnosti a dovednosti studentů, ale pouze charakteristika celého bakalářského stupně studia, vytvořil jsem na základě předmětů tabulku, která se dělí na tři základní disciplíny, specifikující obor Dramatická výchova. Tato specifikace vychází především z oblastí, které má být schopen absolvent pojmout v celém spektru náročnosti této profese. Základ oboru tvoří, podle mého názoru, dvě první disciplíny, a to divadelní a výchovně-vzdělávací. Divadelní disciplíny vedou studenty k teoretickému i praktickému seznámení s oblastí divadla a osobnímu rozvoji v divadelní oblasti (Úvod do dramaturgie, Herecká průprava, Teorie dramatu atd.). Výchovně-vzdělávací disciplíny rozvíjí ve studentech pedagogické znalosti a dovednosti, např. schopnost přizpůsobovat formy

dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla daným věkovým skupinám a jejich specifickým. Studenti tak nutně získávají pedagogické zkušenosti, na které navazují a o které se opírají při divadelní tvorbě s neprofesionály a aplikací divadla do výchovy a vzdělávání (Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe aj.). Stejně nezastupitelné jsou také ostatní či doplňující disciplíny. Ty navazují na obě předchozí a rozvíjí studentovy odborné znalosti, schopnosti a dovednosti, (Seminář k teorii divadla, Organizace festivalu Sítko atd.). Nelze tedy říci, že jedna ze tří zmíněných disciplín by stála ve stupnici na nižší úrovni než druhá. Jdou společně ruku v ruce tak, jak tomu odpovídá i sama specifikace tohoto stupně studia, potažmo oboru. Některé předměty (např. Divadlo fórum) se prolínají jak divadelními, tak i výchovně-vzdělávacími disciplínami z důvodů jejich divadelního i pedagogického významu (v předmětu Divadlo fórum se vytváří inscenace, která má výchovně-vzdělávací význam).

Tabulka č. 6 představuje všechny předměty povinného základu, které jsou v akademickém roce 2012/2013 vyučovány na bakalářském studijním oboru Dramatická výchova, podle jednotlivých ročníků. Tato tabulka nám také v následující kapitole pomůže při ověřování kvalifikačního rámce bakalářského stupně studia.

**Tabulka č. 6: Studijní předměty bakalářského studijního oboru
Dramatická výchova²⁸**

Divadelní disciplíny	Výchovně-vzdělávací disciplíny	Doplňující disciplíny
1. ročník BcA.		
Úvod do dramaturgie	Úvod do dramatické výchovy	Základy práce na PC a s médii
Herecká průprava	Psychologie	Organizace festivalu Sítko

²⁸ DIFA JAMU. *Studijní plány pro akademický rok 2012/2013*. [online]. 2012. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: http://www.jamu.cz/documents/difa/studium/studijni_plany1213.pdf

Pohybová průprava	Rozborový seminář k praxi	Realizace festivalu Sítko
Hlasová průprava	Společná praxe	Vstupní kurz
Dějiny světového divadla		
Úvod do teorie divadla		
Seminář k teorii divadla		
2. ročník BcA.		
Divadlo fórum	Divadlo fórum	Proseminář k bakalářské diplomové práci
Seminář k divadlu fórum	Pedagogika I	Proseminář k bakalářskému projektu
Dějiny světového divadla	Psychologie II	Mediální zpracování projektu
Dějiny českého divadla	Rozborový seminář k praxi	Účast na festivalu Sítko
Teorie dramatu	Soustavná praxe na 1. st. ZŠ	
Tvorba scénáře		
Herectví a inscenační praxe I		
Herecká dílna		
Pohybová průprava II		
Hlasová průprava II		
Seminář k teorii divadla II		
3. ročník BcA.		
Teorie divadla	Didaktika dramatické výchovy	Bakalářská diplomová práce
Principy režie a dramaturgie	Historie dramatické výchovy	Seminář k bakalářské diplomové práci
Divadelní text	Metodika pohybové průpravy	Bakalářský absolventský projekt
Herectví a inscenační praxe II	Metodika hlasové průpravy	Seminář k bakalářskému absolventskému projektu
Herecká dílna II	Pedagogika II	Účast na festivalu Sítko
	Psychologie III	
	Rozborový seminář k praxi	
	Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ	

První ročník slouží k osvojení si základních divadelních a pedagogických znalostí, schopností a dovedností v oboru dramatická výchova, a to jak v teoretické rovině (Úvod do teorie divadla, Rozborový seminář k praxi, Dějiny světového divadla aj.), tak i praktické rovině (Herecká průprava, Společná praxe atd.). Dále se studenti seznámí s organizací a realizací přehlídky amatérského divadla (Organizace festivalu Sítko, Realizace festivalu Sítko).

Po absolvování prvního ročníku by tedy měli být studenti schopni orientovat se v základní problematice divadla a výchovy.

V druhém ročníku, převážně zastoupeným divadelními disciplínami, studenti navazují na předchozí získané teoretické i praktické znalosti a dovednosti v oboru a prohlubují je. V rámci Divadla fórum se například seznámí s touto formou divadla (divadlo ve výchově), při které vytváří inscenaci na určité téma a následně jej realizují a ověřují u dané věkové skupiny (nejčastěji středoškolské mládeže). Pokračují také v rozšiřování svých kompetencí v oblasti divadelní tvorby (Herectví a inscenační praxe I, Tvorba scénáře, Hlasová průprava II aj.) a pedagogické praxe (Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ apod.). V doplňujících disciplínách se pak zaměřují na volbu témat a specifikaci bakalářské diplomové práce a bakalářského absolventského projektu, jejichž realizace probíhá v následujícím ročníku. Tento ročník je zakončen státními zkouškami z dějin světového a českého divadla.

Absolvováním druhého ročníku by měl student prokazovat široké znalosti z dějin divadla, základní úzké znalosti z oblasti divadla ve výchově (předmět Divadlo fórum), specifitější znalosti z divadelní oblasti a osvojené základní znalosti z pedagogiky a psychologie.

Třetí ročník, silně zastoupený výchovně-vzdělávacími disciplínami, již směřuje k využití divadelních znalostí, schopností a dovedností v pedagogické praxi (Didaktika dramatické výchovy, Metodika pohybové průpravy, Metodika hlasové průpravy atd.). Ty jsou využity jednak v Soustavné praxi na 2. st. ZŠ a SŠ, ale především se projevují v praktickém Bakalářském absolventském projektu či v teoretické Bakalářské diplomové práci. Tento ročník je ukončen státní zkouškou z pedagogiky, psychologie, teorie divadla,

didaktiky dramatické výchovy a obhajobou písemné bakalářské práce a bakalářského absolventského projektu.

Absolvováním tohoto ročníku, potažmo bakalářského stupně studia, by měl absolvent podle studijních plánů prokazovat široké znalosti, schopnosti a dovednosti z oblasti hlasové a pohybové průpravy a její metodiky, široké teoretické znalosti z oblasti didaktiky a historie dramatické výchovy, pedagogiky a psychologie, specifické divadelní znalosti, široké divadelní schopnosti a dovednosti a široké dovednosti a schopnosti v oblasti praxe. Absolvent by také měl být schopen využívat odbornou terminologii oboru a umět se odborně vyjadřovat a to jak v ústní, tak písemné formě.

Ve studiu je možné pokračovat v navazujícím magisterském studijním oboru Divadlo a výchova.

4.1.1.2 Profil absolventa

Rozsah působnosti absolventa by měl být podle charakteristiky oboru široký. *„Absolvent oboru by měl být schopen tvůrčím způsobem využívat své vzdělání a praxi ve stávajících profesích, ale současně usilovat o vznik nových možností pro uplatnění oboru v praxi. Cílem oboru je vychovávat samostatné tvůrčí osobnosti schopné působit i v oblasti dalšího vzdělávání pedagogů (kurzy a dílny pro učitele ZŠ, ZUŠ, SPgŠ, vedoucí souborů a kroužků).“²⁹*

Absolvent by tedy v průběhu studia měl získat dostatečně široké znalosti pro řešení problémů (metodologie) oboru, které dokáže aplikovat při své divadelně-pedagogické práci. Znalosti z oblasti teorie a historie divadla a dramatické výchovy by měly absolventovi poskytnout dostatečnou

---

²⁹ DIFA JAMU. *Žádost o prodloužení akreditace bakalářského oboru Dramatická výchova v prezenční i kombinované formě, magisterského navazujícího oboru Divadlo a výchova v prezenční i kombinované formě studijního programu Dramatická umění.* [online]. DIFA JAMU, ©2010 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z:

<http://dokumenty.jamu.cz/download.php?filename=%64%6f%6b%75%6d%65%6e%74%79%2f%70%75%62%6c%69%63%2f%41%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%2f%44%69%76%61%64%65%6c%6e%a1%20%66%61%6b%75%6c%74%61%2f%32%30%31%31%2f%61%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%20%20%44%61%56%2f%42%63%41%20%70%72%65%7a%65%6e%9f%6e%a1/%42%2e%70%64%66>

přípravenost pro praktický výkon profese, například schopnost připravit, realizovat a reflektovat výukový program, dílnu, kurz, seminář či jinou formu dramatické výchovy pro různé věkové skupiny; ovládat základní dovednosti pro tvorbu divadelního díla v menším rozsahu, a to jak při kolektivní, tak samostatné práci.

Uplatnění absolventů by tedy teoreticky mohlo být především v následujících institucích:

- základní školy, ve kterých je vyučován předmět Dramatická výchova;
- střední školy, především střední pedagogické školy a střední pedagogická lycea, na kterých je realizován obor Dramatická výchova;
- konzervatoře, kde jsou v pátém a šestém ročníku vyučovány předměty: Pedagogika dramatické výchovy, Didaktika, Metodika dramatické výchovy, Vyučovací praxe dramatické výchovy³⁰
- mimoškolská zařízení poskytující oblast neformálního divadelního vzdělávání (např. SVČ Lužánky), kde se absolventi mohou realizovat jako lektoři výukových programů či jiných forem dramatické výchovy;
- v základních uměleckých školách jako učitelé dramatických oborů;
- v divadlech, kde by se absolventi mohli uplatnit jako lektoři výukových programů, dílen, kurzů a jiných forem dramatické výchovy pro různé věkové skupiny.

4.1.2 Navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova

Magisterský stupeň studia je dalším vzdělávacím stupněm v oblasti divadla a výchovy a navazuje na předešlé bakalářské studium oboru Dramatická výchova. Jedná se o dvouletý studijní program zakončený státní závěrečnou zkouškou a studentovi je po úspěšném absolvování přidělen akademický titul magistr umění, ve zkratce MgA. uváděný před jménem.

---

³⁰ PRAŽSKÁ KONZERVATOŘ. *Rozvrhy a učební plány*. [online]. 2013. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://www.prgcons.cz/rozvrhy>

„Cílem studijního oboru divadlo a výchova je zkoumat specifiku tvorby divadelních inscenací v neprofesionálních skupinách (dětských a mládežnických souborech, dospělých amatérských souborech) ve všech oblastech (v oblasti dramaturgie, tvorby scénáře, režie, herectví, scénografie, scénické hudby i v oblasti manažerské). Sleduje specifika, která vyplývají z věku účastníků, z povahy instituce, v níž inscenace vzniká (škola, mimoškolní zařízení, ZUŠ, občanská sdružení, střediska zvláštní péče atd.) a zabývá se prověřováním možného podílu zúčastněných dětí a mládeže a dospělých neprofesionálů na tvorbě všech složek inscenace. Divadelní inscenaci chápe jako uměleckou tvorbu a zároveň jako výchovný prostředek.

Obor se zabývá i profesionální a amatérskou divadelní tvorbou pro děti a mládež. Zkoumá možnosti aktivního zapojení dětských diváků a mládeže do divadelního představení (různé typy tzv. T.I.E. – Theatre in Education) a věnuje se dalšímu rozvíjení postupů Divadla Forum Augusto Boala.“³¹

Studenti, podle charakteristiky oboru, navazují na předchozí bakalářské studium a prohlubují svoje znalosti a dovednosti. Zaměření se orientuje více na tvorbu inscenace u různých věkových neprofesionálních skupin. A to jak v samotné tvorbě s danou věkovou skupinou, tak i pro danou věkovou skupinu. Studenti by si tedy měli v průběhu studia dostatečně osvojit hluboké znalosti pro tvorbu inscenace, znát různé možnosti a úskalí její tvorby a umět využít metodologii oboru při jejím vytváření. Hluboká znalost specifičnosti jednotlivých složek divadla (dramaturgie, režie, herectví aj.) by měla zaručovat její aplikaci do praxe s ohledem na studentovy možnosti a schopnosti.

---

³¹ DIFA JAMU. *Žádost o prodloužení akreditace bakalářského oboru Dramatická výchova v prezenční i kombinované formě, magisterského navazujícího oboru Divadlo a výchova v prezenční i kombinované formě studijního programu Dramatická umění.* [online]. DIFA JAMU, ©2010 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://dokumenty.jamu.cz/download.php?filename=%64%6f%6b%75%6d%65%6e%74%79%2f%70%75%62%6c%69%63%2f%41%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%2f%44%69%76%61%64%65%6c%6e%a1%20%66%61%6b%75%6c%74%61%2f%32%30%31%31%2f%61%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%20%20%44%61%56%2f%4d%67%41%20%70%72%65%7a%65%6e%9f%6e%a1%42%2e%70%64%66>

Absolventi magisterského studia by podle předchozí citace měli být dostatečně připraveni pro tvorbu inscenací s neprofesionálními skupinami různého věku a různých specifik, a to v celé jeho šíři, jak samotná náročnost divadla vyžaduje. Vedoucí těchto skupin jsou velmi často sami odpovědní za tvorbu dané inscenace a její realizaci. Proto musí být schopni, alespoň na základní úrovni, vykonávat všechny divadelní složky - být režisérem, dramaturgem, scénografem atd.

Dále by absolventi měli mít hluboké znalosti z oblasti tvorby divadla pro děti a mládež (divadlo ve výchově), aby byli schopni inscenace zaměřené na tuto věkovou skupinu vytvářet a realizovat. Proto musí být dostatečně vybaveni nejen umělecky, ale také technicky a pedagogicky, především při přímé participaci diváků na inscenaci.

Oblasti, které by měl absolvent značně ovládat, jsou tedy dvě: divadelní a pedagogická. V tomto studiu, podle citovaného cíle studijního oboru, by zvládnutí divadelní oblasti mělo být na prvním místě. Jedním z důvodů může být i fakt, že studenti získají jisté pedagogické zázemí v průběhu bakalářského studia a v magisterském stupni studia dále rozvíjí svoje divadelní (umělecké) dovednosti a schopnosti. Jestli tento stanovený cíl studium splňuje, to můžeme vidět v tabulce č. 7, která obsahuje jednotlivé předměty realizované v tomto stupni studia a stejně jako v předchozím bakalářském stupni je dělí do tří oblastí, které jsou pro obor klíčové. Nejpatrnější jsou však údaje ze studijního plánu pro tento obor, který nám o studiu vypoví nejvíce.

4.1.2.1 Studijní plány navazujícího magisterského oboru Divadlo a výchova

Stejně jako v bakalářském stupni studia ani zde není v oficiálních dostupných dokumentech charakterizováno, jaké odborné znalosti, schopnosti a dovednosti studenti v obou ročnících získají. Čerpat informace pro toto zjištění ale můžeme ze studijních plánů, potažmo jednotlivých předmětů, které jsou v rámci studia realizovány. Opět budeme vycházet, jak už bylo řečeno, ze tří disciplín,

jež nejvíce charakterizují studium i celý obor divadlo a výchova – divadelní, výchovně-vzdělávací a doplňující, do kterých rozčleníme jednotlivé předměty tak, jak je vidět v tabulce č. 7.

**Tabulka č. 7: Studijní předměty navazujícího magisterského oboru
Dramatická výchova³²**

Divadelní disciplíny	Výchovně-vzdělávací disciplíny	Doplňující disciplíny
1. ročník MgA.		
Pracovní stáž/Studijní pobyt	Pracovní stáž/Studijní pobyt	Reflexe ze stáže/studijního pobytu
Divadlo ve výchově	Divadlo ve výchově	Seminář k divadlu ve výchově
Obnova lidových tradic	Seminář k praxi I	Proseminář k magisterskému projektu
Teorie hry a dramatu I	Praxe I	Proseminář k magisterské diplomové práci
Analýza neprofesionální inscenace		Management pro obor Divadlo a výchova
Principy žánrové tvorby I		Účast na festivalu Sítka
2. ročník MgA.		
Teorie hry a dramatu II	Teorie divadla a výchovy	Magisterská diplomová práce
Kořeny evropské kultury – antika a křesťanství	Seminář k praxi II	Seminář k magisterské diplomové práci
Principy žánrové tvorby II	Praxe II	Magisterský absolventský projekt
		Seminář k magisterskému absolventskému projektu
		Management pro obor Divadlo a výchova II
		Vstupní kurz pro 1. ročník

³² DIFA JAMU. *Studijní plány pro akademický rok 2012/2013*. [online]. 2012. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: http://www.jamu.cz/documents/difa/studium/studijni_plany1213.pdf

Již po pouhém zhlédnutí tabulky vidíme, že divadelní disciplíny jsou jednoznačně zastoupeny ve větším rozsahu než výchovně-vzdělávací, což odpovídá vytyčenému cíli studijního oboru. Stejně zastoupení divadelních a doplňujících disciplín je dáno především předměty, které jsou důležité pro absolvování magisterského stupně studia (Proseminář k magisterskému projektu, Proseminář k magisterské diplomové práci).

4.1.2.2 Profil absolventa

Absolventovy kompetence se při srovnání charakteristiky oboru podle akreditačních dokumentů z roku 2010 poněkud rozcházejí se studijním plánem. Pokud tyto dva dokumenty srovnáme, není zcela jasné, jestli zmíněné předměty naplňují hlavní cíl oboru „...zkoumat specifiku tvorby divadelních inscenací v neprofesionálních skupinách (dětských a mládežnických souborech, dospělých amatérských souborech) ve všech oblastech (v oblasti dramaturgie, tvorby scénáře, režie, herectví, scénografie, scénické hudby i v oblasti manažerské)“. Takto zmiňovaný výzkum je obsahově velmi náročný a podle mého názoru tedy není dostatečně zabezpečen studijními předměty. Studenti sice analyzují různé divadelní inscenace a představení profesionální i neprofesionální (Teorie hry a dramatu I, II, Analýza neprofesionální inscenace), samotná praktická zkušenost, která by byla podpořena jejich samostatnou činností při tvorbě inscenace, se však objevuje až při závěrečném magisterském absolventském projektu, kdy mají studenti za úkol vytvořit inscenaci s neprofesionální skupinou. Z tohoto hlediska se uplatnění absolventů oboru rozšiřuje částečně o oblast divadla ve výchově (v rámci stejnojmenného předmětu mají studenti za úkol vytvořit určitou formu tohoto divadla - interaktivní či participační divadlo, dílnu před nebo po představení apod.) a znalosti a dovednosti z oblasti managementu oboru (Management pro obor Divadlo a výchova I, II).

Teoretické možnosti uplatnění absolventů se nijak neliší od uplatnění absolventů bakalářského stupně studia. Jedinou výraznou změnou je možnost uplatnění na vysokých školách, např. jako odborní asistenti či lektori osobní specializace Dramatická výchova na pedagogických fakultách či uměleckých

vysokých školách, kde je realizován obor dramatická výchova či divadlo a výchova v celé své podstatě jako plnohodnotný samostatný studijní obor (Ateliér divadlo a výchova DIFA JAMU, Katedra výchovné dramatiky DAMU).

Stejně jako u bakalářského studia i zde se objevují některé předměty jak v divadelních, tak i výchovně vzdělávacích disciplínách (Pracovní stáž/studijní pobyt, Divadlo ve výchově). Pracovní stáž/studijní pobyt a Divadlo ve výchově je možné zařadit do obou disciplín, jelikož záleží přímo na studentech, jaký směr (divadelní nebo pedagogický) zvolí. Studijní pobyt či pracovní stáž je možné realizovat jak v divadelních institucích, tak i výchovně-vzdělávacích. Zaměření předmětu Divadlo ve výchově pak závisí přímo na studentech, jestli se rozhodnou např. pro tvorbu inscenace (v tomto případě se jedná o divadelní směr) nebo dílny po či před představením některého z profesionálních divadel (zde se jedná ve většině případů o výchovně-vzdělávací směr).

V prvním ročníku studenti v zimním semestru absolvují pracovní pobyt či studijní stáž v některé z tuzemských či zahraničních institucí zabývajících se divadlem a výchovou (např. základní umělecké školy, divadla, vysokoškolské instituce v zahraničí apod.). V letním semestru pak připraví a realizují určitou formu divadla ve výchově, v rámci stejnojmenného předmětu, teoreticky i prakticky zdokonalují svoje odborné znalosti v předmětech Teorie hry a dramatu I (zaměřeného na teorii inscenace a představení a jejich analýzu), Analýza neprofesionální inscenace, Principy žánrové tvorby I, kde se seznamují se základními dramatickými žánry a jejich specifiky nebo Management pro obor Divadlo a výchova. Svoje schopnosti a dovednosti pak dále rozvíjejí prakticky v již zmíněném předmětu Divadlo ve výchově či Praxi I.

Absolvováním prvního ročníku, s ohledem na absolvování předchozího bakalářského stupně, by studenti měli projevovat široké znalosti z oblasti divadla a výchovy a umět je aplikovat v divadelně-pedagogické praxi, dokázat analyzovat profesionální i neprofesionální inscenaci a reflektovat práci svou i jiných.

Ve druhém ročníku studenti dále rozvíjí svoje teoretické poznatky z oblasti divadla (Teorie hry a dramatu II, Kořeny evropské kultury, Principy žánrové tvorby II) a divadla a výchovy (Teorie divadla a výchovy) a praktické zkušenosti (Praxe II). Doplnující disciplíny zde slouží především k úspěšnému ukončení studia a samostatné teoretické i praktické práci, kterou má student potvrdit svoji odbornou připravenost pro tuto profesní oblast (Seminář k magisterské diplomové práci, Magisterská diplomová práce, Seminář k magisterskému absolventskému projektu, Magisterský absolventský projekt).

Studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou, jež se skládá z Teorie hry a dramatu, Teorie divadla a výchovy, obhajoby písemné diplomové práce a obhajoby magisterského absolventského projektu. Po úspěšném absolvování státní závěrečné zkoušky je absolventovi přidělen akademický titul MgA. Dále je možné pokračovat v doktorském studijním programu Dramatická umění.

Úspěšným zakončením tohoto ročníku, neboli absolvováním magisterského stupně studia, by studenti měli prokazovat hluboké odborné znalosti, schopnosti a dovednosti z oblasti divadla a výchovy, teorie divadla, měli by ovládat problematiku oboru a umět samostatně řešit vzniklé praktické problémy oboru. Získané znalosti, schopnosti a dovednosti by měli být bez problémů schopni aplikovat a s využitím odborné terminologie popsat teoretické i praktické poznatky.

Obor dramatická výchova či divadlo a výchova je velmi náročnou oblastí, která v sobě zahrnuje takřka celou divadelní problematiku, rozšířenou o oblast pedagogiky. Absolvent by měl být schopen tvůrčím a osobitým způsobem vést neprofesionální skupinu, a to jak v umělecké oblasti – tvorba inscenace, tak i z hlediska pedagogického – výukové programy, semináře, dílny apod. Člověk působící v této oblasti musí být nutně divadelně i pedagogicky všeobecně vzdělán. Taková náročnost odborné přípravy se může zdát až takřka nereálná. Představa „univerzálního“ člověka ovládajícího divadelní i pedagogickou teorii a praxi se může zdát až nadnesená. Může studium takového univerzálního člověka vychovat? Je reálné, aby jeden člověk byl tak všeobecně schopný, když víme, jak náročné je studium jednotlivých divadelních oborů? V určité formě

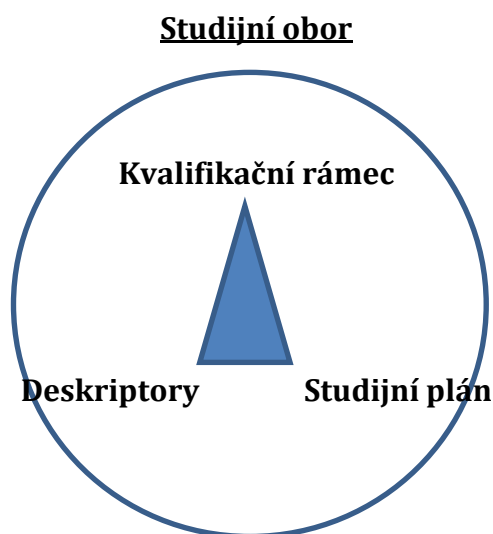
a s kvalitním vzděláváním je tato představa snadno realizovatelná. Proto je odborná příprava v rámci bakalářského studia oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského oboru Divadlo a výchova na Divadelní fakultě JAMU ojedinělá, až takřka unikátní. Celé toto studium obsahuje velký potenciál, který je třeba z hlediska dynamického společenského vývoje stále podporovat a rozvíjet, jinak může ve velmi krátkém čase dojít ke stagnaci.

Absolventi těchto oborů formují, vychovávají a vzdělávají svoje studenty a účastníky svých kurzů, seminářů, workshopů apod. nejen z pohledu uměleckého vnímání, ale také estetického či etického. Proto je studenty těchto oborů nutné formovat nejen po stránce znalostní a dovednostní, ale především po stránce filozofické. Každý přístup, a to nejen v umění, si vyžaduje určitou vlastní filozofii, která pomáhá jedinci při formování druhých i sebe sama. V oblasti umění (divadla) a vzdělávání to platí dvojnásob.

5 Ověření kvalifikačního rámce v Ateliéru divadlo a výchova

Oblast umění je sama o sobě velmi specifická, a proto je těžké ji kategorizovat. Pokud bychom srovnali jednotlivé umělecké obory realizované na vysokých školách v České republice a v zahraničí, často bychom se mohli setkat s tím, že se sice jedná o stejné či podobné názvy studijního oboru, avšak obsahy vzdělávání a výstupy z učení se mohou značně lišit. Umění jako svébytná oblast humanitních věd, která aktuálně reaguje na společenské změny v rámci kulturních tradic, je více specifická a obtížněji kategorizovatelná, než je tomu například u věd exaktních, založených na přesných výpočtech atd. Proto je nutné tuto oblast a její kvalifikaci pojímat poněkud odlišně. A právě vytvoření kvalifikačního rámce s důkladným a přesným popsáním tzv. deskriptorů, neboli výstupů z učení, je jednou z cest, jak k oblasti umění přistupovat. Díky tomu dostaneme přesný a ucelený obraz o jednotlivých uměleckých oborech, jejichž význam by byl někdy hůře pochopitelný. Kvalifikační rámec je tedy nástrojem, který slouží jednak pro důkladnější charakterizaci daného oboru, zároveň však může sloužit i opačně, může být tedy evaluačním nástrojem pro daný obor. Vzájemnou prostupnost a ovlivnitelnost bychom mohli jednoduše znázornit tímto způsobem:

Obrázek č. 1: Propojenost jednotlivých segmentů s kvalifikačním rámcem

Všechny tyto tři složky se vzájemně ovlivňují. Studijní plán obsahuje jednotlivé předměty, cvičení, semináře a další formy výuky, ze kterých vyplývají určité výstupy z učení (deskriptory). Tyto deskriptory pak tvoří jednotlivé body kvalifikačního rámce, a tím ho také formují. Jistým společenským vývojem či jinými okolnostmi se však může stát, že je nutné studijní plán příslušného oboru pozměnit. To samozřejmě opět ovlivní i jednotlivé deskriptory i celý kvalifikační rámec a v tomto případě je tedy možné ověřit deskriptory kvalifikačního rámce na studijním plánu. Zmíněný postup je možné využít také pro evaluaci studijních plánů, potažmo celého studijního oboru. A právě tento postup, konkrétně zaměřený na bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova, bude náplní této kapitoly. K analýze nám poslouží zmíněné informace z předchozích kapitol i kvalifikační rámec, který byl pro tyto dva obory již vytvořen.

Ateliérem divadlo a výchova a jeho obory se detailněji zabývala kapitola č. 4. Proto není nutné znovu tyto informace opakovat, ale dát je do souvislosti s hlavní výzkumnou otázkou této práce, tj.: *„Vykazují studenti odborné znalosti, schopnosti a dovednosti výstupů z učení popsanych v kvalifikačním rámci ateliéru ve srovnání se studijními plány realizovaných oborů?“* K zodpovězení hlavní výzkumné otázky poslouží analýza kvalifikačního rámce bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova, který ověříme na studijních plánech oborů (o studijních plánech oboru podrobněji viz kapitola č. 4). Výzkumnou metodou tedy bude analýza dokumentů, kvalitativní výzkumná metoda.

Již z kapitoly „Ateliér divadlo a výchova Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně“ se může zdát, že vytyčené cíle ateliéru pro své dva obory jsou až nadhodnocené oproti jednotlivým předmětům, které jsou zde realizovány. Analýzou těchto dokumentů zjistíme, jestli se jedná pouze o „zdání“ či o holý fakt.

Prvním zásadním krokem pro analýzu bylo rozklíčovat jednotlivé studijní předměty do deskriptorů kvalifikačního rámce. Faktor, který tuto práci znesnadňoval, spočíval v nedostatečné specifikaci výstupů z učení (deskriptorů)

u jednotlivých předmětů. Ve studijním informačním systému školy i v ostatních oficiálních dokumentech sice studijní předměty popsány byly, ale pouze ve smyslu anotace a cíle. Jaké odborné znalosti, schopnosti a dovednosti po absolvování předmětů mají studenti ovládat, však u většiny předmětů uvedeno není. Dalším východiskem pro tuto práci byla osobní zkušenost, kterou jsem získal během studia na bakalářském i navazujícím magisterském studijním oboru Ateliéru divadlo a výchova. Osobní zkušenost mi při přípravě této výzkumné části velmi pomohla, jelikož ani anotace některých předmětů nejsou dostatečně popsány.

Kvalifikační rámec obou oborů uvádím dále již v rozklíčované a opoznámkované části, oficiální verzi kvalifikačního rámce příkládám v příloze č. 1. Kvalifikační rámec je rozdělen do tří částí - odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti. Každá část je definována deskriptory, které vychází ze vzorů kvalifikačních rámců popsaných v kapitole č. 3. Dále se tedy budu zabývat jednotlivými deskriptory aplikovanými na studijní předměty. Tím se získá základní přehled o správnosti formulací deskriptorů a především jaké odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti má absolvent oboru prokazovat a jestli jich opravdu v rámci studijních plánů dosahovat může. Stejně jako u dělení studijních předmětů na jednotlivé disciplíny (divadelní, výchovně-vzdělávací a doplňující) i zde budu vycházet z tohoto dělení u jednotlivých částí kvalifikačního rámce. Pro přehlednost jsou deskriptory zvýrazněny a psány kurzívou.

5.1 Deskriptory kvalifikačního rámce bakalářského studijního oboru Dramatická výchova

Následující část komentuje jednotlivé deskriptory, které jsou obsaženy v kvalifikačním rámci bakalářského studijního oboru Dramatická výchova. Analýza výstupů z učení poskytuje základní přehled o jejich srozumitelnosti a významech, o možnostech doplnění či odebrání a je také základním nástrojem pro návrh nových deskriptorů pro tento studijní obor. Při analýze vycházím

z dvou hlavních zdrojů – studijních plánů a vlastní zkušenosti získané v rámci studia tohoto oboru.

5.1.1 Odborné znalosti

Absolventi studijního programu při absolvování prokazují:

- ***prokazují široké znalosti v oblasti teorie, historie a soudobé praxe dramatické výchovy, divadla a výchovy, amatérského divadla***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe
2. ročník: Divadlo fórum, Seminář k divadlu fórum, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ, Proseminář k bakalářské diplomové práci, Proseminář k bakalářskému projektu
3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Historie dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ, Bakalářská diplomová práce, Seminář k bakalářské diplomové práci, Bakalářský absolventský projekt, Seminář k bakalářskému absolventskému projektu

Deskriptor zahrnuje celou řadu předmětů vyučovaných v bakalářském studijním oboru, které jsou důležité pro proniknutí do oblasti divadla a výchovy. Tato problematika je však natolik rozsáhlá, a proto je třeba ji blíže specifikovat. Pokud budeme vycházet z navrženého dělení na divadelní a výchovně-vzdělávací disciplíny, musíme detailně popsat jejich výstupy z učení.

- ***prokazují široké znalosti v oblasti metod, postupů a forem dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla (metodika, didaktika oboru)***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe

2. ročník: Divadlo fórum, Seminář k divadlu fórum, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ

3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ

Jasný a pochopitelný deskriptor, obsahující praktickou dovednost absolventa, která je důležitá v jeho divadelně-pedagogické praxi. Znalost metodiky a didaktiky oboru představuje základ každé profese. Deskriptor je zastoupen vyváženě praktickými i teoretickými předměty.

- ***prokazují základní znalosti v oblasti teorie divadla, teorie dramatu a historie českého a světového divadla***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do teorie divadla, Dějiny světového divadla, Seminář k teorii divadla

2. ročník: Dějiny světového divadla, Dějiny českého divadla, Teorie dramatu, Seminář k teorii divadla II

3. ročník: Teorie divadla

Deskriptor jasně a konkrétně popisující a splňující svůj obsah v rámci jednotlivých předmětů. Je utvrzen vykonáním státní závěrečné zkoušky z dějin světového i českého divadla ve druhém ročníku a z teorie divadla v ročníku třetím. Silné zastoupení dějin divadla a teorie divadla staví teorii dramatu na okraj tohoto deskriptoru, jelikož je zastoupena pouze jednou hodinou ve druhém ročníku. Nelze ho tedy řadit na stejnou znalostní úroveň jako ostatní zmíněné studijní předměty.

- ***prokazují základní znalosti z oblasti pedagogiky a psychologie, znají aktuální kurikulární dokumenty vztahující se k oboru***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Psychologie

2. ročník: Pedagogika I, Psychologie II

3. ročník: Pedagogika II, Psychologie III, Didaktika dramatické výchovy

Výstup z učení, který obsahuje znalosti ze dvou rozdílných oblastí. První

„prokazují základní znalosti z oblasti pedagogiky a psychologie“ a druhá „znají aktuální kurikulární dokumenty vztahující se k oboru“. Proto by tento deskriptor měl být rozdělen do dvou samostatných, popřípadě doplněn či spojen s jiným.

- ***uvědomují si základní mezioborové souvislosti a jejich možnosti a limity pro praxi***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe
3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ

Tento deskriptor se dá zahrnout pouze do čtyř zmíněných předmětů. V nich se studenti seznamují s mezioborovými možnostmi využití dramatické výchovy v praxi. Souvislosti, možnosti a limity si však uvědomují především díky praxi.

- ***s přehledem se orientují v základní primární a sekundární odborné literatuře***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

2. ročník: Proseminář k bakalářské diplomové práci, Proseminář k bakalářskému projektu
3. ročník: Bakalářská diplomová práce, Seminář k bakalářské diplomové práci, Bakalářský absolventský projekt, Seminář k bakalářskému absolventskému projektu

Schopnost orientace v základní primární a sekundární odborné literatuře studenti prokazují v průběhu celého studia v rámci zpracovávání různých seminárních a metodických prací (např. metodika hlasové či pohybové průpravy). Nejvíce však prokáží tuto schopnost při zpracovávání bakalářské diplomové práce a bakalářského absolventského projektu, a to nejen v rámci literatury, ale jakýchkoliv dostupných odborných zdrojů (odborná periodika, internetové stránky apod.).

- ***orientují se v oblasti soudobé dramatické výchovy, divadla a výchovy***

a amatérského divadla, znají práci a tvorbu klíčových osobností v oboru

Zmíněný výstup z učení nalezneme již v určité obměně v prvním bodu odborných znalostí („prokazují široké znalosti v oblasti teorie, historie a soudobé praxe dramatické výchovy, divadla a výchovy, amatérského divadla“). Pouze je doplněn o práci a tvorbu klíčových osobností oboru, se kterou se studenti v základu seznámí např. v úvodu do dramatické výchovy. Je tedy třeba oba deskriptory sloučit, či popsat, v čem spočívají jejich důležitá specifika.

- ***jsou vybaveni základními hodnotícími kritérii práce v oboru, umožňujícími rozlišovat významná díla oboru s přihlédnutím ke konkrétním specifikům práce skupiny (např. amatérského souboru, jeho podmínek apod.)***

Deskriptor, do kterého je možné zahrnout všechny předměty vyučované v tomto stupni studia. Studenti získávají díky praktickým i teoretickým znalostem a dovednostem základ pro hodnocení. Učí se kriticky pohlížet na divadlo a obor divadlo a výchova, což jim pomáhá při vykonávání vlastní praxe a dalším rozvoji v této oblasti.

- ***rozumí výchozím možnostem a podmínkám využití teorií, metod, postupů a forem oboru v praxi (v návaznosti na poznatky pedagogiky a psychologie) – např. pro tvorbu výukového programu, projektu, inscenace***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Rozborový seminář k praxi, Společná praxe
2. ročník: Divadlo fórum, Seminář k divadlu fórum, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ
3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ

Jedná se o další deskriptor dublující se s jiným, konkrétně s druhým deskriptorem („prokazují široké znalosti v oblasti metod, postupů a forem dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla (metodika,

didaktika oboru“). Opět pouze jinak formulován a doplněn o návaznost pedagogiky a psychologie. Oba deskriptory je nutné, stejně jako u předchozího, buď sloučit, či zachovat a více specifikovat jejich významnost.

– ***prokazují znalosti z oblasti propagace výstupů práce v oboru***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Organizace festivalu Sítko, Realizace festivalu Sítko
2. ročník: Divadlo fórum, Mediální zpracování projektu

Nejzásadněji se zmíněný deskriptor projevuje ve výše uvedených předmětech. Avšak znalost propagace výstupů je bodem, o kterém by se mohlo říci, že je v této oblasti automatický a není potřeba jej dále rozvádět či specifikovat. Nalezneme ho v jiné formě v několika dalších deskriptorech především v následující části „dovedností“.

5.1.2 Odborné dovednosti

Absolventi studijní programu při absolvování umí:

- ***na základě rámcově vymezeného úkolu (např. téma, forma, cíle, skupina) a znalostí (s přihlédnutím k výchozím možnostem, podmínkám a specifikům skupiny, instituce apod.) jsou schopni připravit, odborně vést a efektivně reflektovat výukový program nebo výukovou jednotku (hodinu) dramatické výchovy, divadelní dílnu, seminář, dramaturgicko-režijní koncepci inscenace, projekt a další formy dramatické výchovy nebo divadla ve výchově pro konkrétní potřeby praxe (formu určenou pro skupinu dětí, mládeže, dospělých amatérů z praxe bez předchozí zkušenosti)***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramaturgie, Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe
2. ročník: Divadlo fórum, Seminář k divadlu fórum, Tvorba scénáře, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ

3. ročník: Divadelní text, Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ

Ve své podstatě se jedná o deskriptor shrnující vše, co by měl absolvent ovládat z hlediska dovedností. Avšak při detailnějším zkoumání je možné jej rozdělit do tří částí. První se týká oblasti dramatické výchovy, ve které jsou absolventi schopni připravit, realizovat a reflektovat různé její formy, druhá část se týká divadelní dovednosti zpracování dramaturgicko-režijní koncepce a poslední část odkazuje na schopnost přípravy, realizace a reflexe různých forem divadla ve výchově. Tento výstup z učení je tedy zbytečně rozsáhlý a zahrnuje tři rozdílné dovednosti.

- ***jsou schopni prakticky koncipovat divadelní, veřejně prezentovatelné dílo, vykazující rysy osobitosti, s neprofesionální skupinou (drobná divadelní forma) nebo jednotlivcem (přednesové vystoupení, individuální herecký výstup) apod.***

Pokud srovnáme tento deskriptor s předchozím, uvidíme jistou shodu. Jedná se o jinak a specifičtěji popsany výstup z učení, než je předcházející. Tato specifikace je pro čtenáře kvalifikačního rámce jasnější, dokáže si lépe představit konkrétní dovednosti, kterých má být absolvent schopen.

- ***jsou schopni vést skupinu v procesu tvorby výše uvedených výstupů i v procesu vzdělávání vymezeném RVP pro jednotlivé stupně vzdělávání***

První část deskriptoru („jsou schopni vést skupinu v procesu tvorby výše uvedených výstupů“) opět pouze tlumočí předchozí a nijak dále nepopisuje absolventovy dovednosti. Mnohem důležitější je druhá část („...v procesu vzdělávání vymezeném RVP pro jednotlivé stupně vzdělávání“), která dokládá absolventovu schopnost pracovat s rámcovým vzdělávacím programem v oblasti dramatické výchovy v různých stupních vzdělávací soustavy. Deskriptor by v tomto případě byl zastoupen předmětem Didaktika dramatické výchovy.

- ***dokážou ve skupině vytvořit původní divadelní dílo menšího rozsahu nebo samostatně vytvořit interpretační dílo (např. přednesový výstup,***

individuální herecký výstup)

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramaturgie, Herecká průprava, Pohybová průprava, Hlasová průprava
2. ročník: Divadlo fórum, Tvorba scénáře, Herectví a inscenační praxe I, Herecká dílna, Pohybová průprava II, Hlasová průprava II
3. ročník: Divadelní text, Herectví a inscenační praxe II, Herecká dílna II, Metodika pohybové průpravy, Metodika hlasové průpravy

Přesto, že je tento výstup z učení zastoupen poměrně velkou řadou předmětů, je tato absolventova schopnost polemizující. Na jedné straně stojí zmíněný zástup předmětů, které studenty rozvíjí jak individuálně, tak v rámci práce ve skupině, na straně druhé je ale fakt, že v průběhu bakalářského stupně studia studenti sami nevytváří žádné původní divadelní dílo či interpretační dílo menšího rozsahu v rámci studijních předmětů. Jedinou možností je divadelní dílo vytvořit samostatně.

- ***jsou schopni aktivně a tvořivě se podílet na procesu inscenační tvorby (při vzniku divadelního díla) jako účastníci týmového (kolektivního) inscenačního procesu***

Studijní předměty, které tento výstup z učení podporují, jsou stejné jako u předchozího. Po absolvování těchto předmětů by absolventi měli být dostatečně připraveni, aby se aktivně tvořivě podíleli na inscenačním procesu.

- ***jsou schopni připravit, realizovat a reflektovat přehlídku amatérského divadla nebo přednesu lokálního charakteru (s institucionální záštitou)***

Deskriptor je zastoupen dvěma předměty z prvního ročníku, Organizace festivalu Sítko a Realizace festivalu Sítko. Studenti si projdou tímto festivalem a seznámí se tak se zákonitostmi organizování a realizování přehlídky amatérského divadla. V průběhu studia si mohou také z předmětů osobní specializace zvolit organizaci a realizaci přehlídky dětských recitátorů.

- ***při řešení praktických problémů oboru a přípravě výstupů využívají osvojených poznatků a kreativní řešení problémů***

V rámci celého studia jsou studenti připravováni na řešení praktických problémů v oboru (např. v průběhu praxe a dalších praktických předmětů), které se snaží řešit tvůrčím způsobem, podle svých vlastních schopností. Tento deskriptor je tedy obecnou náplní celého studia.

- ***mají osvojené základní dovednosti potřebné pro divadelní tvorbu: dovednosti herní, herecké, hlasové, pohybové, dramaturgické, režijní a pedagogické (metodika, didaktika oboru)***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramaturgie, Herecká průprava, Pohybová průprava, Hlasová průprava, Úvod do dramatické výchovy
2. ročník: Tvorba scénáře, Herectví a inscenační praxe I, Herecká dílna, Pohybová průprava II, Hlasová průprava II
3. ročník: Divadelní text, Herectví a inscenační praxe II, Herecká dílna II, Didaktika dramatické výchovy, Metodika pohybové průpravy, Metodika hlasové průpravy

Studenti se dostatečně seznamují a osvojují si dovednosti pro divadelní tvorbu v oblastech herních hereckých, hlasových a pohybových. V oblastech dramaturgických a režijních však, s ohledem na studijní plány i praktickou zkušenost, zůstávají jisté mezery. Dramaturgie, zásadní oblast pro tvorbu divadla, je zastoupena pouze třemi předměty (Úvod do dramaturgie, Teorie dramatu a Divadelní text), které jsou spíše seznámením, než osvojením si jejích základů. Samostatnou režii, ve které by se studenti sami realizovali jako „režiséři“, však ve studijním plánu nenajdeme.

- ***samostatně vyhledávají a volí inspirační zdroje pro divadelní aktivity s amatéry na základě uvědomění si vlastních schopností a možností a zároveň specifík těchto amatérů, skupin, institucí apod.***

Deskriptor vychází především ze schopností každého jedince. Studenti se sice seznámí s jistými inspiračními zdroji (např. v rámci předmětu Úvod

do dramaturgie), avšak schopnost samostatně vyhledávat a volit tyto zdroje na základě vlastních schopností, možností a specifik skupiny je čistě individuální.

- ***veřejně prezentují umělecký výkon vlastní nebo celého týmu, příp. týmu (skupiny), který vedou***

Tento výstup z učení je naplňován především prezentací bakalářského absolventského projektu, kdy jej studenti povinně prezentují v rámci festivalu Sítko. Také v rámci Herecké průpravy a Herectví a inscenační praxe studenti prezentují svůj umělecký výkon vytvořený v rámci tohoto předmětu. Jinak je prezentace uměleckého výkonu čistě v rukou studentů.

- ***odborně reflektují své dílo i dílo jiného autora, kriticky diskutují opřeni o odborné znalosti z oboru***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Rozborový seminář k praxi, Společná praxe, Úvod do dramaturgie
2. ročník: Seminář k divadlu fórum, Teorie dramatu, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ, Tvorba scénáře
3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ, Divadelní text

Studenti se v rámci výše zmíněných předmětů zabývají reflexí a hodnocením, a to jak v teoretické, tak i praktické rovině, na základě získaných znalostí z těchto předmětů. Opět se ale jedná o výstup z učení, který v jiné podobně nalezneme u prvního deskriptoru části „Odborné dovednosti“ v obecnější rovině. Tento výstup z učení je však detailněji specifikován.

- ***efektivně využívají společný profesionální slovník oboru***

Deskriptor zahrnující všechny realizované studijní předměty. V každém z těchto předmětů student získává terminologický základ, jehož efektivní užití je nejvíce patrné v bakalářské diplomové práci.

- ***umí vyhledat a utřídit relevantní informace k problému či tématu oboru, v písemném projevu je zpracovat***

Zahrnuje všechny předměty směřující k bakalářské diplomové práci a bakalářskému absolventskému projektu. Vypracováním práce a dokumentace projektu absolvent prokazuje tuto schopnost práce s tématy oboru v písemné podobě.

5.1.3 Obecné způsobilosti

Absolventi studijního programu jsou při absolvování schopni:

- ***uvědomují si etický rozměr uměleckého poznávání napříč věkovými i sociálními skupinami, které vstupují do dramatické výchovy a amatérského divadla***

Etické rozměry představují oblast, kterou si každý jednatel uvědomuje na základě společenské skupiny, ve které se pohybuje. Jedná se o velmi problematicky ověřitelný deskriptor v rámci studijních plánů. Etika prostupuje ve své podstatě každým předmětem, v oblasti divadla a výchovy pak především praxí, kde si je student uvědomuje nejvíce.

- ***jsou schopni formulovat problém oboru v praxi i vlastní postupy včetně odborné argumentace***

Zástupcem tohoto deskriptoru je praxe v průběhu celého studia a rozborový seminář k praxi, ve kterém se studenti učí formulovat svoje postupy a odborně argumentovat, avšak nejzásadnějším zde zůstává vypracování bakalářské diplomové práce, která je pro formulaci, argumentaci a volbu vlastních postupů nejzásadnější.

- ***analyzují a volí adekvátní metodiky, umí je aplikovat v pedagogickém procesu***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe
2. ročník: Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ, Pedagogika I
3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná

praxe na 2. st. ZŠ a SŠ, Bakalářský absolventský projekt, Seminář k bakalářskému absolventskému projektu, Pedagogika II

Výstup z učení odrážející se především v samotné praxi. K volbě adekvátní metodiky slouží rozborový seminář, kde studenti reflektují vlastní praxi i praxi ostatních studentů. Schopnost analýzy, volby adekvátní metodiky a její užití je ověřeno bakalářským absolventským projektem.

- ***v kvalifikovaném projevu dokážou uplatnit základní terminologii oboru v rodném i cizím jazyce***

Tento deskriptor nalezneme v jiné formulaci v části „Odborné dovednosti“ („efektivně využívají společný profesionální slovník oboru“), pouze s doplněnou formulací „...v rodném i cizím jazyce“. Uplatnění základní terminologie oboru v cizím jazyce však nezaručuje žádný předmět ve studijních plánech. Je proto velmi sporným bodem, který závisí na jazykových schopnostech a dovednostech jednotlivců.

- ***jsou schopni na profesionální úrovni spolupracovat v týmu, podílejí se na vymezení jeho úkolů, za něž přijímají zodpovědnost, reflektují a respektují názory ostatních členů týmu (např. při tvorbě inscenace, při vedení dílny či semináře, při organizaci přehlídky)***
- ***jsou schopni vést malý tým, skupinu z praxe***

Výstup z učení prokazovaný především praxí vykonávanou v průběhu celého studia. Tato schopnost je u studentů ověřena bakalářským absolventským projektem.

- ***samostatně získávají další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti především na základě praktické zkušenosti a jejího vyhodnocení, ale také aktivním studiem teoretických poznatků***

Opět se jedná o výstup z učení založený na praxi probíhající v průběhu studia a absolvování předmětů Divadlo fórum a Seminář k divadlu fórum, kde na základě vlastní zkušenosti získávají odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti.

- ***uvádějí do vzájemného vztahu teorii a praxi oboru, jsou schopni dávat do kontextu různé teoretické přístupy***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Úvod do dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Společná praxe
2. ročník: Divadlo fórum, Seminář k divadlu fórum, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 1. st. ZŠ
3. ročník: Didaktika dramatické výchovy, Rozborový seminář k praxi, Soustavná praxe na 2. st. ZŠ a SŠ, Bakalářská diplomová práce, Bakalářský absolventský projekt

Další z řady deskriptorů prokazujících obecnou způsobilost především získanými zkušenostmi z praxe, podpořenými teoretickými předměty, jako např.: Didaktika dramatické výchovy.

- ***cíleně a efektivně využívají svou emocionalitu, představivost, citlivost a výrazové schopnosti k vlastní interpretaci a tvorbě a především k divadelně-pedagogické práci se specifickými skupinami***

Každý jedinec pracující v oblasti divadla a výchovy by měl tyto schopnosti mít. Nelze však tento výstup z učení zařadit do žádného předmětu. Studium sice jistým způsobem rozvíjí studentovu kreativitu a emocionalitu, je však závislé na míře talentových předpokladů. Proto je tento deskriptor velmi sporný pro použití.

Při detailnějším porovnání deskriptorů bakalářského studia zjistíme jisté nesrovnalosti. Jedná se především o tendenci opakovat deskriptory jinou, popřípadě rozšířenou formulací. To může na čtenáře působit nahodile. Dalším významným faktorem je obecnost. V obecných kvalifikačních rámcích popsanych v kapitole č. 3 nalezneme sice obecně vytvořené deskriptory, ty však slouží především jako doporučená osnova, podle které by tvůrci jednotlivých kvalifikačních rámců měli pracovat. Nejedná se však o striktní nařízení, které nikdo nemůže přizpůsobit potřebám studijních programů a oborů. Význam kvalifikačního rámce spočívá především v charakterizaci specifik jednotlivých

oborů. Proto není možné odvolávat se v obsahu deskriptorů pouze na obecné odborné znalosti, odborné dovednosti či obecné způsobilosti. První dvě zmíněné kategorie přitom přímo odkazují na konkrétnosti studijních programů a oborů. Podle mého názoru není možné přistupovat k vytváření deskriptorů pouze způsobem, který ve své podstatě kopíruje všechny předchozí (QF-EHEA, EQF, Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání, Deskriptory oblasti vzdělávání – Umění). Je třeba zaměřit se na konkrétní a prokazatelné výstupy z učení, které lze ověřit například studijními plány oboru.

5.2 Deskriptory kvalifikačního rámce navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova

Stejně jako v předchozí podkapitole „Kvalifikační rámec bakalářského studijního oboru Dramatická výchova“ budu systematicky postupovat i v následující části. Zvolená metoda mi připadá nejvhodnější pro zaměření této práce i pro samotnou analýzu zdrojů. Absolvent tohoto stupně studia by samozřejmě dosahovat širších a hlubších znalostí než je tomu na předchozí kvalifikační úrovni. Opět se tedy budu snažit analyzovat jednotlivé deskriptory kvalifikačního rámce, které poslouží k návrhu jeho nové podoby.

5.2.1 Odborné znalosti

Absolventi studijního programu:

- *prokazují široké a hluboké znalosti a kritické porozumění teorii, historii, metodám, postupům a formám dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla ve vztahu k uměleckým výstupům (včetně konfrontace těchto poznatků s vlastními poznatky, zkušenostmi, názory)*

Deskriptor charakterizující všechny znalosti, které by si měl absolvent osvojit

v rámci studia, a to během bakalářského i magisterského stupně. Zahrnuje všechny teoretické i praktické předměty studia. Tvzení „*ve vztahu k uměleckým výstupům*“ zahrnuje celou oblast umění (výtvarné, hudební aj.) ve velmi obecném měřítku. Konfrontace těchto poznatků s vlastními poznatky je polemická, jelikož se studium nezabývá celou šíří umění, ale specifikuje se na oblast divadelního umění.

- ***prokazují hlubší znalosti a porozumění vybrané specifické oblasti oboru, na niž se zaměřují (např. specifické věkové či sociální skupině, divadelní formě, výukové a vzdělávací metodě apod.)***

Odkaz na specifickou oblast oboru je konkrétnější, než je tomu v předchozím deskriptoru, již je patrná určitější odborná znalost absolventa, samozřejmě v obecné rovině, jelikož není možné popisovat zaměření každého. Deskriptor navíc dovysvětluje uvedené příklady. Jedná se o konkrétnější podobu prvního deskriptoru v této kategorii.

- ***nabytím komplexních znalostí na úrovni soudobého stavu poznání v oboru jsou připraveni k originálnímu využívání a rozvíjení myšlenek, postojů a tvůrčí aktivity v oblasti dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla***

Výstup z učení, který je shrnut či jinak pojmenován v předchozích dvou bodech. Jde opět o další obecný deskriptor, který je třeba specifikovat. Jeho potvrzení je možné napříč celým studijním plánem a také schopností jednotlivých absolventů.

- ***jsou připraveni osvojené poznatky originálně využívat, rozvíjet, uplatňovat postupy tvořivého myšlení apod.***

Tento deskriptor parafrázuje všechny zmíněné výstupy z učení v této kategorii. Nejvíce je to patrné na předchozím deskriptoru, kde se stejně jako v tomto hovoří o využívání a rozvíjení myšlení. Připravenost osvojených poznatků pro originální využití lze ověřit jedině magisterským absolventským projektem a magisterskou diplomovou prací.

- ***uvědomují si možnosti kreativního přesahu do dalších souvisejících oborů (např. antropologie, estetika, etnografie, filozofie, historie apod.)***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Obnova lidových tradic, Teorie hry a dramatu
2. ročník: Teorie hry a dramatu II, Kořeny evropské kultury, Teorie divadla a výchovy

Absolvent by samozřejmě měl být schopen uvědomovat si tyto přesahy. Avšak zkonkrétnění popisu v závorce může být zavádějící. S přesahem antropologickým se studenti seznamují v předmětu Teorie hry a dramatu I a II, estetickým v přednáškách Kořeny evropské kultury, historii oboru a divadla absolvují v průběhu bakalářského stupně, avšak s etnografií se seznámí jen velmi zběžně, žádný předmět takové přesahy nezaručuje.

- ***ovládají základní problematiku autorských práv a jejich užití***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Management pro obor Divadlo a výchova
2. ročník: Management pro obor Divadlo a výchova II

Konkrétní, jasně definovaný deskriptor, který je jednoznačně ověřitelný ve dvou zmíněných předmětech.

5.2.2 Odborné dovednosti

Absolventi studijního programu:

- ***jsou schopni samostatně vymezit komplexní praktický nebo teoretický problém a řešit jej tvůrčím způsobem s využitím vybraných teorií, metod, postupů, forem oboru včetně kritické reflexe - např. koncipovat kurikulární dokument pro konkrétní skupinu a instituci***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Pracovní stáž/Studijní pobyt, Divadlo ve výchově, Seminář k praxi, Praxe, Reflexe ze stáže/studijního pobytu, Seminář k divadlu ve výchově

2. ročník: Teorie divadla a výchovy, Seminář k praxi II, Praxe II, Magisterská diplomová práce, Magisterský absolventský projekt

Vymezení praktického či teoretického problému je jednou ze základních dovedností absolventů druhého cyklu. Proto je tento deskriptor jedním z nejdůležitějších v této kategorii. V prvním ročníku jsem sice uvedl Pracovní stáž/Studijní pobyt, obě tyto zkušenosti ale závisí na svém obsahu. Záleží čistě na tom, kde stáž či pobyt student vykonává.

- ***dovedou vytvořit se specifickou skupinou amatérů (děti, mládeže, dospělých) původní autorské divadelní dílo s výrazným tvůrčím vkladem skupiny (s využitím možností a potenciálu skupiny)***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Pracovní stáž/Studijní pobyt, Praxe
2. ročník: Praxe II, Magisterský absolventský projekt

Stejně jako v předchozím výstupu z učení u Pracovní stáže nebo Studijního pobytu záleží na oblasti, kterou si student zvolí. V obou případech je možné díky jejich vykonání si jistou dovednost pro tento výstup z učení osvojit, ale stejně tak nikoli. Opět záleží na obsahu výkonu stáže či pobytu. Stejně je to v tomto případě i u výkonu praxe, kterou si student v průběhu magisterského studia volí sám. Může pracovat kontinuálně se skupinou na tvorbě inscenace, ale stejně tak může vykonávat i lektorskou činnost při vedení dílen, různých projektů atd. Nejvíce se tato dovednost ověří na magisterském absolventském výkonu, ve kterém studenti musí vytvořit inscenaci s neprofesionální skupinou.

- ***dovedou vytvořit původní, veřejně prezentovatelné autorské divadelní dílo, nebo interpretovat dramatický text inspirativním způsobem tak, že výsledné dílo vychází z potřeb, podmínek, možností, specifik či cílů konkrétní amatérské skupiny a využívá prostředků adekvátních uváděnému dílu***

Další deskriptor, který parafrázuje předchozí zmíněný. Jelikož se nejedná o další výstup z učení přinášející nové informace o absolventových odborných dovednostech, je zcela zbytečný.

- ***dovedou dle požadavků a možností skupiny koncipovat, efektivně vést a reflektovat výukový program dramatické výchovy, divadla ve výchově, dílnu, seminář, projekt či další formy pro skupinu účastníků z praxe***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Pracovní stáž/Studijní pobyt, Divadlo ve výchově, Seminář k praxi, Praxe

2 ročník: Seminář k praxi II, Praxe II, Vstupní kurz pro 1. ročník

Dovednost získaná z předchozího stupně studia. Nejedná se o další rozvoj v této oblasti, jelikož všechny zmíněné předměty jsou relativní. V každém z těchto předmětů je volba opět čistě na studentech. Studenti tak sice mohou dále rozvíjet svoje dovednosti v oblasti výukových programů apod., ale stejně tak se mohou věnovat tvorbě inscenace.

- ***jsou schopni nejen koncipovat a vést skupinu v procesu tvorby, ale především flexibilně přizpůsobovat proces inscenační tvorby (inscenační proces) a dramaturgicko-režijní koncepci (divadelní formu, tvar) možnostem, podmínkám konkrétní skupiny amatérských divadelníků či žáků, studentů apod.***

Studijní předměty směřující k tomuto výstupu z učení:

1. ročník: Divadlo ve výchově, Analýza neprofesionální inscenace, Seminář k praxi, Praxe

2. ročník: Seminář k praxi II, Praxe II, Magisterský absolventský projekt, Seminář k absolventskému magisterskému projektu

Stejně jako třetí deskriptor této kategorie popisuje vedení skupiny v procesu tvorby. Avšak tento výstup z učení lépe specifikuje jednotlivé náležitosti při procesu tvorby inscenace s konkrétní skupinou. Relativním zde zůstává Seminář k praxi v obou ročnících a samotná praxe, a to z výše zmiňovaných důvodů.

- ***jsou schopni vést skupinu z praxe (bez odborného vzdělání) v odborném oborovém vzdělávání***

Velmi složitě popsaný deskriptor. Jedná se navíc o opakující se, již v několika předchozích deskriptorech popsanou odbornou dovednost.

- ***jsou schopni samostatně připravit, realizovat a reflektovat přehlídku amatérského divadla či přednesu na krajské či celostátní úrovni (včetně vlastního organizačního, finančního, manažerského zaštitění)***

Výstup z učení, jehož rozvoj nelze ověřit v žádném z předmětů magisterského stupně. Jedinou zkušeností přípravy, realizace a reflexe přehlídky amatérského divadla je realizace festivalu Sítko v prvním ročníku bakalářského stupně. Proto je tento deskriptor polemický.

- ***při řešení praktických problémů oboru a přípravě výstupů využívají osvojených poznatků, základních postupů a metod oboru způsobem přinášejícím inspirativní podněty, využívají kreativní řešení problému, hledají originální způsoby řešení***

Studenti se s řešením praktických problémů a přípravě výstupů setkávají zejména při vykonávání své praxe a také při přípravě a realizace magisterského absolventského projektu.

- ***mají osvojené základní dovednosti potřebné pro divadelní tvorbu a jsou připraveni na rozvíjet je u konkrétních skupin amatérů***

Výstup z učení opírající se o všechny vyučované předměty v tomto i předchozím cyklu. Deskriptor obsahuje osvojené základní dovednosti pro divadelní tvorbu, avšak jedna z nejpodstatnějších je ve studijních plánech v prvním i druhém cyklu vyčleněna – režie. Tu v celém studiu nenajdeme, stejně tak například scénografii. V rámci herectví a inscenační praxe se s režii studenti seznamují, ale nikde si sami tuto dovednost nevyzkouší. Režijní dovednost však musí prokázat v magisterském absolventském projektu.

- ***jsou schopni v písemném projevu teoreticky zpracovat a v uměleckém výkonu na profesionální úrovni ztvárnit určité téma s použitím samostatně zvolené metody***

Studenti v průběhu studia zpracovávají teoretické práce (např. Analýza

neprofesionální inscenace, Teorie hry a dramatu I, II), které rozvíjí jejich schopnost analýzy a užití odborné terminologie. V praktické práci (např. Divadlo ve výchově, Praxe) využívají určité metody, které aplikují v tomto procesu.

- ***prezentují originální umělecký výkon vlastní nebo celého týmu na veřejnosti a to i na mezinárodním fóru, jsou připraveni nést plnou zodpovědnost za práci skupiny***

Studenti prezentují svůj umělecký výkon především v rámci závěrečného magisterského absolventského projektu, kde si ověří svoje schopnosti divadelní práce s neprofesionální skupinou. Mezinárodní rozměry jsou však u každého jedince individuální, jelikož není povinnost v průběhu studia v takovémto měřítku prezentovat, což souvisí také s jistou jazykovou nevybaveností absolventů, která není studiem zaručena.

5.2.3 Obecné způsobilosti

Absolventi studijního programu:

- ***uvědomují si etický rozměr uměleckého poznávání napříč věkovými i sociálními skupinami, které vstupují do dramatické výchovy a amatérského divadla, a jsou schopni etické problémy vzniklé v procesu tvorby, výchovy a vzdělávání řešit***

Jisté zásady etických hodnot získají v rámci studia, např. jaké možnosti a rizika se v tomto ohledu vyskytují při práci s různými věkovými skupinami, avšak největší podíl etických rozměrů je zakotven v každém jedinci. Jedná se tedy o velmi obecnou záležitost, kterou nelze potvrdit studiem.

- ***podílejí se vlastní uměleckou tvorbou a divadelně-pedagogickou činností na výzkumu uměním***

V profesní praxi by měla být tato schopnost absolventem osvojená. Záleží však opět na absolventových schopnostech tuto způsobilost prokázat. Každá umělecká či divadelně-pedagogická tvorba se jistým způsobem podílí na výzkumu uměním.

- ***vyhledávají, vyhodnocují, rozvíjejí a interpretují nové poznatky a postupy, integrují vědomosti z různých oborů, samostatně řeší složitější umělecké a umělecko-pedagogické problémy***

Absolvent by zmíněný výstup z učení měl mít osvojen. Schopnost vyhledání, vyhodnocení, dalšího rozvíjení a interpretace představuje základní prvek při tvorbě jakékoliv formy oblasti divadla a výchovy, ať se jedná například o výukový program, či tvorbu inscenace. Jelikož se s touto oblastí seznamují pouze okrajově, integraci vědomostí z různých oborů nelze stoprocentně zaručit.

- ***umí samostatně volit a spoluvytvářet metodiku oboru pro pedagogický proces, prokazují specifickou uměleckou a pedagogickou zralost***

Základy využití metodiky z předchozího prvního cyklu se rozvíjí na spoluvytváření. Absolvent by měl být schopen využít získané znalosti v průběhu studia i v rámci své praxe pro aplikaci různých metodických postupů při práci v pedagogickém procesu, kterou dokládá svoji odbornou připravenost pro výkon povolání.

- ***jsou schopni přesvědčivě a na profesionální úrovni prezentovat odborníkům i veřejnosti odborné názory, kritické postoje a autonomní přístupy (např. jako lektor divadelní přehlídky prezentuje vlastní názor o divadelní tvorbě amatérů s přihlédnutím ke specifickým skupiny a události) jak v rodném, tak v cizím jazyce***

Studijní předměty, které danou schopnost rozvíjí, jsou Teorie hry a dramatu I, II a Analýza neprofesionální inscenace, ale také praktická zkušenost získaná v průběhu studia i mimo něj. Sporným zůstává opět prezentace v cizím jazyce, která není podpořená žádnou nabytou znalostí či dovedností ve studiu, pouze v případě studijního pobytu či pracovní stáže v zahraničí. Studenti ale mohou tuto stáž vykonávat v tuzemsku.

- ***individuálně i jako vedoucí týmu iniciují a koordinují činnosti různé povahy a hledají cesty k řešení problémů, týkajících se umělecko-***

pedagogických aktivit

Absolventi by měli být odborně připraveni pro výkon povolání v oblasti divadla a výchovy, především by měl být patrný jejich individuální přístup, který se odráží v divadelně-pedagogické práci (např. výukový program, dílna, tvorba inscenace atd.). Také jako členové týmu jsou schopni spolupráce, a to jak vedoucí týmu, tak jako řadoví členové.

- ***sledují a reflektují soudobé vědecké a umělecké poznávání a vytvářejí si tak předpoklady pro další samostudium***
- ***identifikují a vytvářejí možnosti dalšího osobního profesionálního uplatnění a rozvoje v oboru***

Zmíněné dva poslední deskriptory spolu úzce souvisí. Jedná se především o získanou způsobilost dále rozvíjet svoje odborné znalosti, dovednosti a obecné způsobilosti v oblasti divadla a výchovy. Jsou to však specifické výstupy z učení, které opět závisí na individuálním přístupu každého absolventa.

Pokud srovnáme deskriptory kvalifikačních rámců bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova, zjistíme, že se v lecčem forma popisu deskriptorů podobá. Jedná se o obecné a opakující se deskriptory, které jsou jinak formulovány.

Původní kvalifikační rámec bakalářského stupně například zcela vypouští výstupy z učení z předmětu Základy práce na PC a s médii. Absolvováním tohoto předmětu studenti také získají určité znalosti, dovednosti a způsobilosti jako je například schopnost uvědomit si zásady práce s fotoaparátem či základy stříhu při tvorbě vlastního videoklipu. V kvalifikačním rámci magisterského stupně se pak velmi často objevují nadneseně popsané výstupy z učení, které jistě student nedokáže v takové šíři pojmout.

Dalším podstatným faktorem je skutečnost, že se v odborných znalostech, dovednostech a obecných způsobilostech objevuje odkaz na schopnost vytvořit inscenaci s neprofesionální skupinou či pro neprofesionální skupinu. Tento

deskriptor je jen velmi těžce ověřitelný, jelikož žádný z předmětů ve studijních plánech nenabízí studentům možnost, aby si sami v rámci studia vyzkoušeli tvorbu inscenace. Tato možnost je studentovi dána až v samotném závěru studia, a to v magisterském absolventském projektu, kde musí vytvořit inscenaci s neprofesionální skupinou, což představuje jistou nesrovnalost v rámci studijních plánů a výstupů z učení.

Pro tak zásadní proces, jako je tvorba inscenace je nutné absolvovat v dostatečném rozsahu režii či dramaturgii. Dramaturgie se v jistých základech ve studijním plánu sice objevuje, ale režie nikoliv, což představuje zásadní překážku ke zvládnutí této dovednosti. Pokud vezmeme v úvahu také ostatní složky divadla, chybí zde také zcela např. scénografie, která stejně jako obě zmíněné divadelní disciplíny, velmi výrazně ovlivňuje tvorbu inscenace a její významy.

Dalším problematickým bodem je schopnost absolventa vést odbornou diskuzi v cizím jazyce. Tuto schopnost absolvent během svého studia nemůže nijak získat, pouze v rámci volby osobní specializace cizí jazyk, či studijním pobytem či pracovní stáží v zahraničí. Oba případy však nejsou povinné, proto se nedají na studijních plánech ověřit a osobně považuji schopnost prezentace v cizím jazyce za relevantní.

Opět je třeba přidělit jednotlivým deskriptorům konkrétní obsahy, ze kterých bude jasně patrné, jaké odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti má absolvent oboru Divadlo a výchova.

6 Rozhovor s vedoucí Ateliéru divadlo a výchova prof. PhDr. Silvou Mackovou

Zajímavou součástí této práce je rozhovor s vedoucí Ateliéru divadlo a výchova. Rozhovor dotváří obraz celého ateliéru se všemi jeho výhodami i problematickými místy. Je začleněn záměrně jako samostatná kapitola práce, jelikož dokládá vývoj bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského oboru Divadlo a výchova a zároveň také reflektuje současnou podobu kvalifikačních rámců obou zmíněných oborů. Dokládá a potvrzuje nesrovnalosti deskriptorů popsanych v předchozí kapitole i ve studijních plánech.

Co bylo hlavní motivací pro vznik Ateliéru divadlo a výchova a jeho obory? Jak se ateliér vyvíjel do současnosti?

Hlavní motivací pro vznik ateliéru Divadlo a výchova, původně Dramatická výchova, byl grant Ministerstva školství, který byl vypsán v roce 1992 na dozdělení učitelů Základních uměleckých škol. Jednalo se o velkou sumu peněz, proto se této příležitosti Divadelní fakulta chopila. Jelikož jsme v té době měly (*Silva Macková a Dana Svozilová, pozn. autora*) Středisko dramatické výchovy v Lužánkách při Centru pro volný čas, oslovil nás tehdejší děkan Divadelní fakulty prof. Kovalčuk, jestli bychom byly ochotny kvůli čerpání grantové dotace takový ateliér založit. To se týkalo našeho oboru a oboru Taneční pedagogika. S Danou Svozilovou jsme ale řekly, že nestojíme o doučování učitelů ZUŠ v kombinovaném studiu. Obor jsme měly už vymyšlený a chtěly jsme od počátku přijímat studenty na denní studium. Pan profesor Kovalčuk na to kývl a my jsme začaly řešit složitou situaci, kdo zde bude zaměstnaný. Nechtěly jsme úplně Lužánky opustit, jelikož se to tam v našem oboru slibně rozjíždělo a tehdy jsme našly Sašu Pernicu v Praze, který byl ochotný do toho s námi jít. Byl zaměstnán na celý úvazek a my s Danou zpočátku v půl úvazku. Myslely jsme to tak, že si nejprve najdeme někoho, kdo Lužánky

převezme, a potom odejdeme na Divadelní fakultu. Takže asi prvních pět let jsme byly ještě částečně v Lužánkách, kde jsme pracovaly ve Středisku dramatické výchovy.

Jak se obor lišil oproti dnešní podobě?

Lišil se značně. Obor se vyvíjel samozřejmě díky existenci na Divadelní fakultě jinak, než zbytek oboru v České republice. Zpočátku jsme na Divadelní fakultě byli z finančních důvodů a nikdo moc ani netušil, o jaký obor se jedná nebo co je jeho záměrem. Když na to pohlížím zpětně, snažili jsme se v prvních letech vymezit oproti oborům profesně zaměřeným na divadlo. Řekla bych, že se nám podařilo přesvědčit řadu lidí o tom, že obor (*dramatická výchova, pozn. aut.*) je o rozvoji osobnosti, sociálním cítění, komunikaci a ne až tak o divadle. To byla jedna cesta, jak se vymezit vůči jiným divadelním oborům tady na fakultě. Druhou cestu volili spíše studenti - jít do soutěže, např. hrát v Martě (*divadelní studio Marta Divadelní fakulty JAMU, pozn. aut.*), prezentovat se v hereckých předváděčkách a dorovnávat se tak uměleckým oborům v tom smyslu, že jsme schopni vytvářet stejně kvalitní divadelní výsledky. Vesměs šlo však o srovnávání herecké stránky. Když studenti vystupovali v předváděčkách, měli pocit, že musí být stejně dobří jako herci. To se projevovalo tak, a to trvá dodnes, že studenti přijímali kdejaké nabídky k hostování v jiných ateliérech jako herci – třeba v Martě, aniž by si uvědomovali, že volba herců je často typová. Není to, že by potřebovali opravdu vyškoleného herce, ale potřebují zrovna nějaký typ. Myslím si, že rozhodující pro pochopení, o čem náš obor je, a pro jeho přijetí, byl doktorský seminář. Když se založilo doktorské studium, dostali jsme se do skupiny s panem profesorem Karlíkem. On byl první, který se do našeho oboru snažil proniknout. Byl první, který si přečetl moji docentskou práci, a protože jsme dělali v doktorském semináři i praktické ukázky, začal se o náš obor zajímat. Třeba Petra Svozilová (*absolventka doktorského studia, pozn. aut.*) vedla hodinu, které se účastnili ostatní doktorandi, aby ukázala styl naší práce. Pan profesor Karlík to vzal a začal nám hodně fandit. Původně o nás říkal, že náš obor zná, že si děti nasadí zvířecí ouška, a to že tady nepotřebujeme. Pak

ale radikálně změnil svůj názor a jeho hlas byl na fakultě hodně slyšet. Další změna ovlivňující postavení oboru byla díky první evaluaci, která se na fakultě odehrávala v roce 2000, kdy mi pan profesor Cejpek, tehdejší děkan fakulty, nabídl místo proděkanky, vzápětí místo v umělecké radě a při příležitosti mé docentury a profesury si ostatní členové akademické rady museli poslechnout mou dvacetiminutovou přednášku. Tak se alespoň trochu podařilo vysvětlit, co oborem zamýšlíme. Na druhé straně musím říct, že když jsme se otevřeli zbytku, tomu hlavnímu proudu fakulty, přestali jsme mít obavy, že se ocitáme v nějaké konkurenci. Nechali jsme náš obor působit, a to znamenalo obrovský posun v chápání právě směrem k divadlu, směrem k divadelní tvorbě, ale specifické, zaměřené na práci s dětmi, s mládeží, v amatérském divadle, na jiné zvláštní formy divadla, kterým říká Petr Oslzlý hraniční tvary. Emancipovali jsme se ne proti jiným oborům, ale jako jimi inspirováni. Největší platforma pro ujasňování těchto názorů je doktorský seminář, kde se zabýváme typem divadla, o které usilujeme – studiová divadla. V této skupině jsou režiséři, dramaturgové, herci, neslyšící a studenti od nás. Rozhodující nejsou obory, které doktorandi studovali předtím, ale typ divadla, o které se jedná.

Jak byste nazvala profesi, kterou zde absolventi získají?

To je právě složité. Západní styl „theatre maker educator“ se moc nehodí, ale fakt je ten, že se na řadě západoevropských divadelních škol nestuduje tradičním způsobem jako u nás, tak striktně rozděleně na profese herectví, režie, dramaturgie, ale alespoň v prvních ročnících se studuje divadlo nebo divadelní tvorba společně, takže se objevuje vedle studia klasického herectví studium něčeho, co se jmenuje „theatre maker“ - divadelní tvůrce. V podstatě dělají to, co v České republice dělala malá studiová divadla - nerozlišuje se, kdo je režisér, autor, dramaturg, herec. Živí se tím, že v malém počtu lidí vytvářejí inscenace, se kterými putují. Nejsou tedy pouze vyhraněně herci nebo režiséři.

Vedle toho existuje studium učitele dramatické výchovy – theatre maker educator, který je schopen realizovat projekty s neprofesionálními herci,

spolupracovat s divadly při tvorbě různých dílen atd., a to je právě naším záměrem. Formovat člověka, který je schopen pracovat v oblasti neprofesionálního nebo amatérského divadla a vytvářet nejrůznější typy divadelních projektů. Buďto vytvořit inscenaci s amatérským souborem nebo nabídnout účast v dílnách a projektech ve spolupráce třeba s profesionálním divadlem – divadlo fórum, všechny formy divadla ve výchově atd.

Jaké je Vaše pojetí studijních oborů Dramatická výchova a Divadlo a výchova v současnosti?

Absolvent bakalářského studijního oboru Dramatická výchova by měl být schopen vyučovat tento obor na základních školách nebo ve volnočasových aktivitách. Dostávali jsme ale se do rozporu s ostatními souvisejícími předpisy, protože zákon o pedagogických pracovnících praví, že učitel musí mít magisterské vzdělání, takže to vlastně nejde. A to ponechme stranou zákon, který naše absolventy jako pedagogy vůbec neuznává ani jako magistry.

Absolvent bakalářského stupně by měl být schopen učit na úrovni základní školy a absolvent magisterského stupně už by měl být zmíněný „theatre maker educator“. Vize zařazení předmětu dramatická výchova do základního vzdělávání se ale opět oddaluje. Budeme to muset při nejbližší příležitosti přehodnotit, v rámci nových akreditací poupravit a bakalářský i magisterský obor zaměřit na divadlo a výchovu.

Asi málokdo z našich absolventů by se opravdu uplatnil na základní škole při výuce tohoto předmětu. A protože to naráží na tolik problémů, spíš by měl být ten, kdo by na pedagogické fakultě učil budoucí učitele. Jeden vyučovací předmět nikoho neuživí, kdežto absolvent pedagogické fakulty by to měl jako kombinaci s jiným oborem, a to už by byla cesta mnohem schůdnější, jak se na škole uchytil. Dramatická výchova zůstala u bakalářského stupně už více méně omylem.

Jaké jsou podle Vás největší přednosti ateliéru, potažmo jeho oborů. Co studentům nabízí?

Přednost vidím v tom, že zde jsou mladí pedagogové. Sice se to hodně obměňuje, ale složením jsme asi nejmladší ateliér z celé fakulty. Každý z mladých pedagogů, který sem přijde, přinese cosi nového, svůj pohled, a navíc jsou to lidi, kteří zde prošli studiem, takže můžou nejlépe ze všech posoudit, co vnímali, že fungovalo nebo nefungovalo, co by tady chtěli změnit nebo dělat nějak jinak, co chybí nebo co je zbytečné. V tom vidím v tuto chvíli největší přínos nebo největší devízu ateliéru.

Vidíte nedostatky v ateliéru či studijních plánech oborů Dramatická výchova a Divadlo a výchova?

Samozřejmě že ano. Neřídí se to jenom tou ideální představou, jak by to mělo vypadat, ale i momentálním složením na ateliéru. Může přijít člověk, který přinese jiný pohled a vznikne díky tomu nový předmět, ale každopádně ty nedostatky jsou v oblasti režie a dramaturgie. A zvažují také, do jaké míry funguje herecká průprava nebo výchova, jestli dochází k přesahu do metodiky, protože absolventi v praxi nebudou sami aktivně hrát, nebo ano, ale to je okrajové. Spíše někoho povedou, takže je důležité, jestli dochází v těchto disciplínách alespoň k nějakým debatám nebo přesahu k metodice práce s někým. To se týká i oblasti režijní propedeutiky, dramaturgie atd. Pokud někdo se studenty dělá divadlo a oni hrají, tak tím si ještě nevytvoří metodiku, jak pracovat s někým jiným v herecké výchově, a jestli někdo režíruje, tak od něho nemůžu jenom obkukat, jak se na to jde. Potřebuje to v této oblasti zvětšit prostor, ale velmi radikálně, protože na to potom navazují další věci. Tam je, myslím, velká rezerva - v oblasti režie, dramaturgie a samozřejmě scénografie. Ale jak to celé přeskupit je otázkou debaty, kterou vyvolá nejspíše konec akreditace v dohledné době.

Je divadelní vzdělávání dostatečně zastoupeno v jednotlivých vzdělávacích stupních českého školského systému (od preprimárního po terciární)?

Absolutně není. To všichni víme. Netýká se to jen našeho oboru – divadla. Týká se to všech uměleckých oborů, které jsou nedostatečně zastoupeny ve všeobecném vzdělávání. To, že je tam výtvarná a hudební výchova, vůbec neznamena, že tam zůstane, protože to v tuto chvíli není jisté. A kromě nás jsou tu jiná umění, která se ozývají – tanec, film a média. Vytváří se ale společná platforma pro umělecké obory, jejíž první schůzka už proběhla. Ještě nevíme přesný název asociace, ale stanovy už vznikají. Další schůzku máme v červnu a 5. října bude konference v Praze. Nejde jen o divadlo jako takové. Jde o otázky společnosti - jaký význam má umění v jejím životě, jaký význam má umění pro člověka a jak může umění působit a rozvíjet osobnost? Do toho je potřeba jít společně. Vzdali jsme se toho, jít za dramatickou výchovu a už vůbec ne pod praporem osobnostně-sociálního rozvoje, to je předem prohraný boj, ale jít s ostatními uměními pod heslem - umělecké poznávání je pro člověka stejně důležité jako vědecké. Zdá se, že jsme přesvědčili hudebníky a výtvarníky, aby s námi táhli za jeden provaz, jelikož nemají ve školách jistou budoucnost ani oni.

Jak je Divadelní fakulta začleněna do Boloňského procesu?

Jsme začlenění asi tolik, jak celá řada divadelních evropských škol, což má svá omezení. A úplně totálně se začlenit, není pro nás tak důležité jako třeba pro technické nebo lékařské obory. Protože způsob vzájemného uznávání studia v uměleckých profesích takhle prostě nefunguje. Člověk musí ukázat, co umí, a papír mu k tomu stejně nepomůže. A divadlo má na rozdíl od ostatních umění problém ve zvládnutí jazyka. Pracovat v divadle v cizím jazyce je meta, které tady skoro nikdo nedosáhne. Až takové začlenění, které by znamenalo pro naše absolventy automaticky možnost profesně působit v zahraničí, tak to není.

Asi bych řekla, že jsme se začleňovali příliš ochotně, jelikož u některých oborů nevidíme úplné rozdělení na bakalářské a magisterské studium jako funkční. Víc než u jakýchkoliv jiných oblastí v umění tím není vyřešené profesní

uplatnění absolventů bakalářského studia. Nejenom proto, že se neřeklo, že bakalář režisér může režírovat nebo nemůže, ale k něčemu se během bakalářského studia nedostane, co je pro tu profesi důležité. Nedostane se do Marty, do divadelního provozu. To stejné říkají z filmové fakulty. Studenti si nenatočí za celé bakalářské studium. To znamená, že by se muselo zkusit velice přesně definovat, k čemu bakalář bude, tak jak to bylo svého času definováno na pedagogických fakultách, kde měl být absolvent bakalářského stupně definován jako asistent učitele, což by ale v důsledku znamenalo, při procentech dělení na šedesát, třicet a deset (*procentuální dělení studentů bakalářského stupně, magisterského stupně a doktorského stupně, pozn. autora*) v každém stupni studia, že každý učitel bude mít v budoucnu v České republice dva asistenty, což je samozřejmě absurdní. Takže nazvat tady bakaláře, že jsou asistentem režiséra, je taky nesmysl.

Součástí Boloňského procesu bylo vytvoření kvalifikačního rámce pro terciární vzdělávání. Jaký význam s sebou vytvoření kvalifikačního rámce podle Vás nese?

Je to samozřejmě v první fázi. Jedná se o dlouhodobý, asi desetiletý proces, než se to na školách doladí. Když se opravdu tím procesem projde a zpětně se posoudí, jestli výstupy nebo výuka odpovídá požadavkům na absolventa, změní se výuka a racionálněji se pohlédne na výstupy, jestli je nebo není reálné jich v daném stupni dosáhnout. Určitě to smysl má.

Myslíte si, že je smysl kvalifikačního rámce ještě více umocněn tím, že jste umělecká škola, kde je velmi těžké vystihnout charakteristiku kvalifikace oborů pomocí klasické hodnoticí stupnice?

Určitě. Při tvorbě deskriptorů si člověk uvědomí souvislost právě s profesní sférou, co si představujeme, že absolvent umí. Pokud režiséři napíší, že je schopen režírovat inscenaci v jakémkoliv typu divadla, tak si potom sami musí položit otázku, jestli mu během studia takovou příležitost poskytl, jestli

to opravdu můžou garantovat nebo ne. Určitě to má také zpětný vliv na skladbu studia. Nikde není psané, že standardy musí být totožné po celé Evropě. Navíc studie ELIA, která tomu předcházela a zjišťovala stav v Evropě, je pojata velkou možností variability a národní tradice a může být, že tady bude ateliér režie, který si řekne, že jeho absolvent umí pracovat pouze ve studiovém typu divadla a ne ve velkém kamenném divadle, a podle toho si bude celou výuku koncipovat. Určitě to přinese nějaké výsledky a změny, ale postupně. Asi se k tomu nemůže přistupovat, jak se dosud přistupovalo ke všemu, že je to úkol, který se jednou provždy splní, něco se napíše a odevzdá a budeme mít pokoj. Ten mít nebudeme, je to myšleno jako desetiletý proces.

Jak vznikl a kdo vytvářel kvalifikační rámec pro bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova?

Vytvářeli ho mladí pedagogové – MgA. Eva Davidová, Ph.D., MgA. Eva Herzogová a MgA. Jonáš Konývka. Vnímám to tak, že mám na této škole ještě jinou funkci a ateliér vedu vzhledem ke svému věku a své autoritě. Zatím nemají zájem a odvahu, aby někdo z nich převzal zodpovědnost a zároveň se stal autoritou a ukazuje se, že to není ani nutné, jelikož si úkoly, které jsou potřeba splnit, rozdělíme. Ale budoucnost ateliéru je jejich. Popisují si do budoucna, co budou plnit oni ve studijních plánech, ne já. Proto to dělali oni.

Kvalifikační rámec bakalářského i magisterského stupně studia Ateliéru divadlo a výchova často odkazuje na schopnost absolventa tvořit inscenaci, ať už v bakalářském či magisterském stupni. Myslíte si, že je dostatečně zastoupena průprava v divadelních oblastech (režie, scénografie atd.)?

Není. To je přesně to, na co se musíme zaměřit, což předpokládá přehodnotit bakalářský stupeň směřovaný k učitelství oboru dramatická výchova a učinit z něho předstupeň magisterského stupně studia. Bude to ale znamenat stejný

problém jako u režisérů, že absolvent bakalářského stupně ještě nebude zcela hotový absolvent. Především kvůli zákonům, které jim nedovolují učit, nedokážeme vytvořit kompaktní stupeň, na jehož konci bychom mohli říci, tohle bude učitel dramatické výchovy. I kdyby zákon o pedagogických pracovnících uznal naše školy, jakože časem uzná, tak nejsou magistři, a musí být magistři. To říká zase zákon o školách. S tím se nedá nic dělat. Budeme tedy řešit ten problém, co řeší režiséři, dramaturgové, scénografové, bude to prostě náš nehotový člověk. A asi se dostaneme tam, kam se dostali oni, že je bakalářské zakončování v podstatě taková lehce formální záležitost, takže u všech schopných předpokládáme pokračování v magisterském studiu. Nebudeme moct garantovat ucelený stupeň vzdělání. Teď ještě ano, protože zažijí praxi na základní škole, dělají lekce a mají pedagogiku a psychologii a de facto by mohli jít učit, kdyby to zákon dovozoval. Budeme se chtít více zaměřit směrem do oblastí divadelních profesí, což znamená, že to v průběhu studia trochu jinak rozdělíme. Nebudeme však moct garantovat, že člověk, který skončí bakalářské studium, bude schopen inscenaci s neprofesionální skupinou opravdu vytvořit. To je prostě věc na dlouhé debaty a úvahy a asi se to bude řídit principem, co jsem už říkala, napřed musí umět divadlo, aby jej následně mohli k něčemu jinému použít.

V současném kvalifikačním rámci je Ateliér divadlo a výchova rozdělen na tři oblasti – dramatická výchova, divadlo a výchova a amatérské divadlo. Souhlasíte s tímto dělením?

Ano. Pořád to takhle je a bude, protože oblast vzdělávání je vždycky trochu jiná, jak už jsem říkala. Samozřejmě ji budeme stále podporovat, ale nebude v budoucnu prioritou. Tahle priorita by se měla přesunout na pedagogické fakulty. Oblast amatérského divadla je jasná. Jsou skupiny, které chtějí dělat divadlo, ale chybí jim zkušenosti a na tom to celé troskotá a krachuje. Když jsem poprvé slyšela, že se tahle profese dá v tom Holandsku studovat, bylo to v roce 1968.

A divadlo ve výchově je profesně trochu jiná záležitost. Neklade to na člověka tak velké požadavky co do vytvoření a vedení inscenační tvorby. Spíše se předpokládá, že člověk bude spolupracovat se svými kolegy, profesně vybavenými lidmi. Čili to nebude člověk, který s někým vytvoří divadlo fórum, ale pro někoho. Tak jak to vlastně původně zamýšlelo Augusto (*občanské sdružení zaměřené na oblast divadla ve výchově, v současné době již není aktivní; pozn. aut.*).

Vidíte nějaké nedostatky ve Vašem kvalifikačním rámci pro obory Dramatická výchova a Divadlo a výchova?

Jasně. Je to strašně nadnesené. A někdy hrozně obecné. A v podstatě je to takový superman. Asi je to jen zbožné přání, ale hlavně tam chybí mezistupeň. Všichni na škole i u nás vycházeli z návrhu pana profesora Medka a profesora Plešáka, který byl obecný pro umělecké obory. Nejdřív se měl ale udělat pro oblast dramatické umění, pomocí materiálu ELIE, kde to v podstatě je. Dosáhlo by se tak o stupeň vyšší konkrétnosti materiálu, z kterého by pak vycházely oborové kvalifikační rámce. Byl tam moc velký skok od strašně obecného, který by měl sedět pro všechny umělecké i humanitní obory, k těm konkrétním divadelním profesím. Všichni brali odtud, takže je všechno obecné a hodně nadnesené. Každý to má v podstatě nesplnitelné, proto je potřeba na to pohlédnout ze dvou úhlů pohledu. Jeden je samozřejmě ten, co si myslíme, že absolvent bude prokazovat, jestli mu dáváme příležitost, aby se to naučil. A druhá věc je, jak bychom mohli dokázat, že to umí.

Některé formulace kvalifikačního rámce jsou neprokazatelné a to tam být nemá. Když tam bude napsáno, je schopen udělat inscenaci s libovolnou věkovou skupinou v amatérském divadle, tak se dá dokázat, jestli toho schopen je a my se to snažíme dokázat i tím, že máte takhle nastavené absolventské projekty. A takhle to musí fungovat. Jednak musí být jasné, že se absolventi k těm věcem, které po nich chceme, dostali a jednak, že existuje způsob, jak dokázat, že to opravdu umí. Takže všechny všeobecné formulace - tvůrčím

způsobem přistupuje k řešení úkolu - jsou zbytečné. Kvalifikační rámec má být mnohem konkrétnější a prokazatelnější.

Jak vidíte budoucnost ateliéru, jeho směřování v příštích letech?

Směrem k divadlu. Teď zde byli například Estonci, u kterých se studuje režisér amatérského divadla jako profese vedle profesionálního divadla, což je specifická záležitost.

Musíme se stále snažit zařadit náš obor společně s dalšími – taneční a pohybové divadlo a výchova, filmová a mediální výchova – do základních škol a gymnázií. Tato podpora vychází také ze založení již zmíněné asociace, ve které se samozřejmě aktivně angažují společně s vedoucím Katedry výchovné dramatiky DAMU doc. Radkem Marušákem, PaedDr. Markétou Pastorovou z Výzkumného ústavu pedagogického, choreografkou Evou Blažíčkovou či prof. Mgr. Rudolfem Adlerem z FAMU. Společně musíme také tlačit na pedagogické fakulty, aby nám v této snaze pomohly, aby na nich do budoucna vznikly katedry, které budou tuto snahu podporovat a my se tak mohli daleko víc věnovat směřování do oblasti neprofesionálního nebo amatérského divadla, divadla ve výchově a dalších divadelních aktivit. To vidím, podle západní Evropy, jako budoucnost oboru. Nabídnout lidem aktivity, které jsou o tom, co možná v běžném životě značně chybí, o spolupráci, o komunikaci, o poznávání lidí. Divadlo je vždycky o setkávání, a ať už dělám amatérské či profesionální divadlo, tak je to o setkávání s diváky a také těmi, se kterými divadlo vytvářím. Síla divadla i změny, ke kterým došlo v rámcovém programu poté, co se objevila filmová výchova, směřují k tomu, že to hlavní poslání a síla divadla spočívá v živém setkání. Ne každý bude chtít trvale pracovat v nějakém amatérském souboru, ale absolvovat třeba týdenní nebo víkendovou dílnu. O to je v současnosti velký zájem, a proto bychom se měli orientovat tímhle směrem, který je už na západě běžný. Podporovat více ve studiu snahu studentů zakládat vlastní instituce nebo vlastní sdružení, aby byli schopni se tímhle způsobem žít. Chce to prostě odvalu a kromě určitých divadelních schopností i schopnosti manažerské.

Rozhovor s profesorkou Mackovou se týkal dvou částí. První se zabývala historií, současností a budoucím směřováním ateliéru a druhá se zaměřovala na Boloňský proces a kvalifikační rámce v souvislosti s Divadelní fakultou a Ateliérem divadlo a výchova. Všechny tyto informace jsou zásadní pro zpracování a vytvoření nového kvalifikačního rámce pro oba studijní obory ateliéru.

Vývoj ateliéru s sebou přinesl i odklon od původního záměru. Z oboru dramatická výchova, který je základem bakalářského stupně a jehož absolventi měli být schopni vyučovat tento předmět na základních, středních školách a volnočasových centrech, se díky nedokonalé legislativě postupně transformuje především do oblasti divadelní, což se na jedné straně může zdát problematické, na druhé straně tato změna přináší nové možnosti a výzvy pro divadelní práci studentů a absolventů v oblasti neprofesionálního divadla. Vše samozřejmě závisí na odborném školení studentů, které má v oblasti tvorby inscenace s neprofesionály jisté mezery (např. režie, dramaturgie či scénografie).

Názory profesorky Mackové na Boloňský proces a vytvořené kvalifikační rámce na mezinárodní úrovni a kvalifikační rámce studijních oborů Dramatická výchova a Divadlo a výchova potvrzují zjištěné informace popsané v kapitole č. 5. Stejně problematicky vidí formulaci jednotlivých deskriptorů, které jsou obecné a nadnesené a nevystihují přesnou podstatu absolventových znalostí, dovedností a způsobilostí v bakalářském i magisterském stupni. Jak sama říká, jedná se o „supermana“, který představuje jen zbožné přání. Nijak však tento „superman“ nepotvrzuje výstupy z učení, které vyplývají ze studijních předmětů realizovaných na ateliéru, a to především v oblasti tvorby inscenace, což profesorka Macková vidí jako největší nedostatek.

Díky většímu zaměření oborů na divadelní oblast se ale dá předpokládat, že obor získá mnohem pevnější základy a absolventi budou skutečnými profesionály v oblasti neprofesionálního a amatérského divadla. Vše ale závisí na sebereflexi ateliéru a nastavení jeho nového směřování.

7 Návrh nových kvalifikačních rámců pro bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova

Tato kapitola tvoří nejzásadnější část práce. Využívá všech zmíněných poznatků z předchozích kapitol, aby bylo možné navrhnout nové pojetí a formulaci jednotlivých deskriptorů pro studijní obory Dramatická výchova a Divadlo a výchova, které by byly konkrétnější a více specifikovaly odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti absolventů těchto oborů.

7.1 Návrh deskriptorů pro bakalářský studijní obor Dramatická výchova

Nejdůležitější praktickou částí této práce je návržení deskriptorů pro studijní obory na Ateliéru divadlo a výchova. Návrh bude vycházet z předchozí analýzy současného kvalifikačního rámce a studijních plánů oboru, které jsou detailně popsány v předchozí části. První návrh deskriptorů bude pro bakalářský obor Dramatická výchova. Mým cílem není negovat současné deskriptory kvalifikačního rámce oboru, ale konstruktivně je analyzovat a na tomto základě vystavět jejich další možnou variantu, která by podávala detailnější obraz o oboru. Při tvorbě tohoto kvalifikačního rámce vycházím také z formy předchozích kvalifikačních rámců popsaných v kapitole č. 3.

Tabulka č. 8: Návrh deskriptorů pro bakalářský studijní obor

Dramatická výchova

Dramatická výchova bakalářský studijní obor	
	Absolventi studijního oboru Dramatická výchova prokazují:
	<ul style="list-style-type: none"> • široké znalosti a porozumění předmětu a rozsahu oboru dramatická výchova, divadlo a výchova a oblasti amatérského divadla; • široké znalosti z historie, teorií, konceptů, metod a forem (didaktika oboru) dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla; • porozumění výchozím možnostem, podmínkám a omezením využití teorií, konceptů, metod a forem dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla, a to i mezioborově; • orientaci v základních i sekundárních odborných zdrojích uměleckých i pedagogických; • širokou znalost stěžejních uměleckých děl oboru; • široké znalosti z teorie a historie českého i světového divadla; • základní znalosti z oblasti dramaturgie; • základní znalosti herecké tvorby, hlasové či pohybové průpravy; • široké znalosti z praxe oboru dramatická výchova; • pokročilé znalosti z oboru divadlo a výchova; • pokročilé znalosti organizace, realizace a reflexe přehlídky amatérského divadla; • základní znalosti z pedagogiky a psychologie; • znalost základních hodnoticích kritérií pro práci v oboru, umožňující rozlišovat významná teoretická i praktická díla oboru; • základní znalosti z oblasti práce s médii.

**Odborné
znalosti**

Odborné dovednosti	Absolventi studijního oboru Dramatická výchova umí:
	<ul style="list-style-type: none"> • s využitím odborných znalostí na základě rámcově vymezeného úkolu samostatně řešit teoretický či praktický problém oboru (příprava, realizace a reflexe určité formy dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla – např. výukový program, dílna, seminář atd.); • vytvořit jisté formy divadla ve výchově, a to pro různé věkové skupiny; • vytvořit původní divadelní dílo menšího rozsahu (např. individuální herecký výkon) a veřejně jej prezentovat; • aktivně spolupracovat jako členové týmu při tvorbě inscenace; • vytvořit režijně-dramaturgickou koncepci či scénář s ohledem na specifika dané věkové skupiny; • metodicky pracovat s oblastí herecké tvorby, hlasové a pohybové průpravy; • zorganizovat, realizovat a reflektovat přehlídku amatérského divadla; • analyzovat a reflektovat jakoukoli formu dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla (výukový program, dílna, inscenace atd.) opřeni o znalosti z oboru; • užívat terminologii oboru mezi odborníky i širokou veřejností; • vyhledat a utřídit relevantní informace k problému či tématu oboru a zpracovat je v písemné i ústní podobě; • pedagogicky vést různé věkové skupiny v oboru dramatická výchova, divadlo a výchova a amatérského divadla s ohledem na osvojené poznatky z psychologie.
Obecné způsobilosti	Absolventi studijního oboru Dramatická výchova jsou schopni:
	<ul style="list-style-type: none"> • převzít zodpovědnost za vedení skupiny s ohledem na specifika věku jejích členů s využitím poznatků z oblasti pedagogiky a psychologie;

- samostatně i jako členové týmu aktivně se podílet na návrhu, tvorbě, realizaci a reflexi zadaného úkolu (např. výukový program, dílna, seminář, inscenace atd.) opřeni o poznatky z oblasti pedagogiky a psychologie;
- na základě vymezeného úkolu zvolit určitou metodiku, kterou umí aplikovat v pedagogickém procesu (výukový program, dílna, seminář apod.);
- navrhnout, realizovat a reflektovat určité formy divadla ve výchově pro různé věkové skupiny;
- využít jednotlivé metody, koncepty a formy dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla při práci s různými věkovými i specifickými skupinami;
- zorganizovat, realizovat a reflektovat přehlídku amatérského divadla;
- ústní i písemnou formou analyzovat a reflektovat jakoukoli formu dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla s využitím odborné terminologie oboru;
- uplatnit v kvalifikovaném projevu základní terminologii oboru;
- uvědomit si etický rozměr uměleckého a pedagogického poznávání s ohledem na oblast dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla;
- sebereflexe své práce a jejího využití pro vlastní profesní rozvoj;
- na základě praktických poznatků a jejich reflexe získat další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti.

V navrženém kvalifikačním rámci došlo oproti původní verzi k jistým změnám. Nejzásadnější je snaha zkonkretizovat deskriptory. Některé deskriptory sice zůstaly stále obecnými, ale to z toho důvodu, že popisují obecně obory dramatická

výchova, divadlo a výchova a amatérské divadlo. Avšak mou snahou bylo vyzdvihnout konkrétní výstupy z učení, které absolvent po úspěšném dokončení bakalářského stupně studia ovládá. Jedná se například o deskriptory vycházející z herecké, hlasové či pohybové průpravy či dalších předmětů. Konkrétnost jednotlivých deskriptorů by měla zaručovat komplexnější pochopení celého oboru a jeho významu v propojení dvou zdánlivě rozdílných oblastí - divadla a pedagogiky.

7.2 Návrh deskriptorů pro navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova

Návrh deskriptorů u magisterského oboru Divadlo a výchova vychází ze stejných podmínek jako u bakalářského stupně, a to především díky stejným nejasnostem, které se v jednotlivých výstupech z učení u obou kvalifikačních rámců objevují. Proto budu postupovat stejným způsobem i při jejich tvorbě či přetváření. Důležité opět je zachovat co nejvěrnější podobu kvalifikačního rámce, který bude korespondovat se studijními plány magisterského oboru.

**Tabulka č. 9: Návrh deskriptorů pro navazující magisterský studijní obor
Divadlo a výchova**

Divadlo a výchova <i>navazující magisterský studijní obor</i>	
Odborné znalosti	<p style="text-align: center;">Absolventi studijního oboru Divadlo a výchova prokazují:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v návaznosti na bakalářský stupeň prokazují komplexní znalosti a porozumění v oblasti předmětu a rozsahu oboru dramatická výchova, divadlo a výchova a amatérského divadla, které jim poskytují oporu pro prohloubení, rozvíjení a využívání znalostí

	<p>v praxi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • znalost problematiky oboru, kterou dokáží řešit nejen s podporou primárních a sekundárních odborných zdrojů, ale především oporou vlastní praktické zkušenosti a vlastního úsudku; • široké znalosti v oblasti dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla s jejich možnými uměleckými i pedagogickými přesahy do jiných vědních oborů (antropologie, estetika apod.); • pokročilou znalost divadla ve výchově a jeho jednotlivých forem; • širokou znalost metodiky oboru dramatická výchova, divadlo a výchova a amatérského divadla; • kritický a analytický přístup k teoriím, včetně konfrontace těchto poznatků s poznatky, zkušenostmi a názory vlastními; • širokou znalost přípravy, realizace a reflexe výukového programu, projektu, dílny, semináře či jiné formy dramatické výchovy, divadla a výchovy, a to vlastním originálním způsobem; • základní znalosti v oblasti inscenační tvorby s neprofesionály; • hluboké znalosti z oblasti teorie divadla; • pokročilé znalosti divadelních žánrů; • hluboké znalosti terminologie oboru; • znají základní legislativní dokumenty oboru (RVP, autorské právo apod.).
Odborné dovednosti	Absolventi studijního oboru Divadlo a výchova umí:
	<ul style="list-style-type: none"> • samostatně vymezit teoretický nebo praktický individuální či komplexní problém oboru (např. koncipovat ŠVP pro obor Dramatická výchova, semináře, dílny atd.), včetně reflexe; • při řešení praktických problémů oboru a přípravě výstupů využívají

	<p>osvojené poznatky, základní postupy a metody oboru způsobem přinášejícím inspirativní podněty, využívající kreativní řešení problému;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dle požadavků a možností skupiny koncipovat, efektivně vést a reflektovat výukový program dramatické výchovy, divadla ve výchově, dílnu, seminář či další formu; • v písemném i ústním projevu zpracovat odbornou teoretickou práci s využitím odborné terminologie oboru; • na profesionální úrovni v uměleckém výkonu ztvárnit určité téma s použitím samostatně zvolené metody; • jako členové nebo vedoucí týmu či samostatně vytvořit program divadla ve výchově pro různé věkové skupiny, s ohledem na jejich specifika; • analyzovat, kriticky přistupovat a reflektovat vlastní i cizí divadelní díla; • koncipovat, realizovat, veřejně prezentovat a reflektovat se skupinou amatérů různého věku a různých specifik původní originální autorské divadelní dílo s ohledem na jejich možnosti a schopnosti; • na základě pedagogických znalostí a zkušeností vnímat specifika různých věkových skupin pro divadelní tvorbu; • spoluvytvářet metodiku oboru.
<p>Obecné způsobilosti</p>	<p>Absolventi studijního oboru Divadlo a výchova jsou schopni:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • samostatně a zodpovědně vést skupinu s ohledem na specifika věku jejích členů s využitím poznatků z oblasti pedagogiky a psychologie; • samostatně navrhnout, vytvořit, realizovat a reflektovat vybranou formu dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla (např. výukový program, dílna, seminář, inscenace atd.) opření

	<p>o poznatky z oblasti pedagogiky a psychologie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretovat, vyhodnocovat a rozvíjet nové poznatky a postupy oboru s využitím znalostí z dalších oborů (antropologie, psychologie, pedagogika atd.) • zvolit či spoluvytvořit metodiku, kterou umí aplikovat v pedagogickém procesu (výukový program, dílna, seminář apod.); • navrhnout, realizovat a reflektovat určité formy divadla ve výchově pro různé věkové skupiny; • zpracovat v písemném či ústním projevu odbornou teoretickou práci s využitím odborné terminologie oboru a prezentovat ji odborníkům i široké veřejnosti; • navrhnout, vytvořit, realizovat a reflektovat program divadla ve výchově pro různé věkové skupiny, s ohledem na jejich specifika a poznatky z oblasti pedagogiky a psychologie; • koncipovat, realizovat, veřejně prezentovat a reflektovat původní divadelní dílo se skupinou amatérů různého věku a různých specifik s ohledem na jejich možnosti a schopnosti; • kriticky a analyticky přistupovat k teoriím, včetně konfrontace těchto poznatků s poznatky, zkušenostmi a názory vlastními.
--	---

Také při úpravě a návrhu nového kvalifikačního rámce pro navazující magisterský obor Divadlo a výchova jsem vycházel především z úpravy či změny obecného popisu původních deskriptorů. Snahou bylo výstupy z učení zkonkretizovat a vyvarovat se jejich opakující se tendenci. Pokud srovnáme navržené jednotlivé deskriptory s původními, zjistíme, že se jisté odborné znalosti, dovednosti a obecné způsobilosti značně pozměnily či byly zcela odstraněny. Jako v bakalářském stupni i zde měly vliv studijní plány i osobní zkušenost, které byly výchozím faktorem pro ověření a úpravu kvalifikačních rámců. Jisté deskriptory (především zaměřené na znalosti, dovednosti

a schopnosti tvorby inscenace) nemohly být zcela potvrzeny studijními plány ani osobní zkušeností, kterou jsem během studia těchto oborů získal. Proto musel být kvalifikační rámec a jeho deskriptory upraveny.

Srovnáme-li nově navržené deskriptory se současnými (viz kapitola č. 5) a se studijními plány obou studijních oborů, jistě budou patrné určité změny. Nově navržené deskriptory přinesly tolik zmiňovanou konkrétnost, která se u původních skoro neobjevovala. Specifikace výstupů z učení podává jasnější obraz o absolventovi, o jeho znalostech, dovednostech a způsobilostech. Nesnaží se idealizovat absolventa jako univerzálního člověka pro práci s neprofesionály v oblasti divadla, ale jednoduše popsat, jakých konkrétních výstupů z učení absolvent získanou kvalifikací dosáhl.

Závěr

Možnosti divadelního vzdělávání v českém školském systému jsou do značné míry omezené. Divadlo není možné studovat v rámci jednotlivých stupňů vzdělávání samostatně, pouze na základních školách jako volitelný předmět dramatická výchova či gymnáziích a středních pedagogických školách jako dramatický obor. V ostatních vzdělávacích stupních je pouze průřezovým tématem, které se prolíná ostatními předměty. Díky tomu je oblast divadla zcela vyloučena z uměleckých disciplín, kromě výtvarné a hudební výchovy, jež jsou na základních a středních školách vyučovány. Divadelní oblast při tom tvoří významnou součást umění, která využívá ostatních uměleckých disciplín (hudební, výtvarné apod.). Jednou z možností pro plné vzdělání v této oblasti nabízí Ateliér divadlo a výchova zaměřený na divadelní práci s neprofesionály. Realizuje bakalářský studijní obor Dramatická výchova a navazující magisterský studijní obor Divadlo a výchova, po jehož úspěšném dokončení jsou absolventi kvalifikováni pro výkon této profese.

Také tento ateliér prochází od počátku své existence jistými proměnami, které jej formovaly až do dnešní podoby. V současnosti se začíná transformovat z původní vize dramatické výchovy do oblasti zaměřené především na tvorbu různých divadelních projektů s neprofesionály a pro neprofesionály (dílno, tvorba inscenace s neprofesionály, divadlo ve výchově apod.). Tato změna s sebou přináší jistou míru specializovanosti absolventů oborů. Změna profilace ateliéru nese také jisté nedostatky, které se objevují ve studijních plánech i kvalifikačních rámcích oborů popisujících studentovy odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti při absolvování bakalářského i magisterského stupně. Nejvýznamnější faktorem ovlivňujícím absolventovu kvalifikaci je samotná inscenační tvorba s neprofesionály. Absolvent není po dokončení studia v současné době zcela kvalifikován pro tvorbu inscenace, a to například z důvodu, že se během studia neobjevuje odborné školení v oblasti režie, což potvrzuje v rozhovoru i prof. PhDr. Silva Macková.

V rámci vize Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání se ale objevil

nástroj, kterým je možné si konkrétní kvalifikace ověřit – kvalifikační rámec. Jednotlivé deskriptory neboli výstupy z učení, které kvalifikační rámec obsahují, popisují výstupy z učení, kterých má absolvent v jednotlivých kvalifikačních úrovních dosáhnout. Také Ateliér divadlo a výchova má již vytvořený kvalifikační rámec pro bakalářský i magisterský stupeň. Deskriptory kvalifikačních rámců obou oborů Ateliéru divadlo a výchova však prokazují jisté nedostatky, které vyplývají z již zmiňované nekonkrétnosti a opakujících se motivů. Jistě nejsou zcela nefunkční, pouze bylo třeba se na výstupy z učení více zaměřit a specifikovat je tak, aby bylo zřetelné, jaké odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti absolventi oborů skutečně ovládají. Obecnost deskriptorů v jistém smyslu omezuje a ztrácí jejich nejhodnotnější význam - detailně popsat zaměstnavateli, tuzemské či zahraniční škole, na které se absolvent rozhodl pokračovat ve studiu, či někomu jinému, čeho je absolvent oborů Dramatická výchova a Divadlo a výchova schopen.

Proto jsem na základě analýzy navrhl nové deskriptory pro kvalifikační rámce obou oborů. Cílem byla konkrétnost a přehlednost, aby každý, kdo si kvalifikační rámec přečte, získal jasnou představu o znalostech a schopnostech absolventů oborů.

Navržené kvalifikační rámce bakalářského a navazujícího magisterského stupně pojmají výstupy z učení mnohem střídmeji, nesnaží se přizpůsobit obecné charakteristice oborů, ale vychází přímo z praxe, tedy z výstupů jednotlivých studijních předmětů.

V tuto chvíli je však nejdůležitější zmíněné informace využít a pracovat s nimi při vytváření studijních plánů či charakteristiky bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského studia Divadlo a výchova.

Použité informační zdroje

Odborná literatura

MACKOVÁ, S.: *Dramatická výchova*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta, 2004. 214 s.

MEDEK, I.; PLEŠÁK, M.: *Deskriptory pro oblast vzdělávání humanitních věd a umění. Umění*. JAMU. 2011

NANTL, J.; ČERNIKOVSKÝ, P. a kol.: *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky, Díl 1. Národní deskriptory*. Praha: MŠMT, 2011. 48 s. ISBN 978-80-254-8569-9

PRŮCHA, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009. 481 s. ISBN 978-80-7367-503-5

PRŮCHA, J.: *Přehled pedagogiky. Úvod do studia*. Praha: Portál, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7367-567-7

Webové stránky

ATELIÉR DIVADLO A VÝCHOVA, *Ateliér divadlo a výchova*. [online]. 2013. [2013-04-28], dostupné z: <http://difa.jamu.cz/obory-a-ateliery/atelier-divadlo-a-vychova.html>

ATELIÉR DIVADLO A VÝCHOVA: *Studijní obor Dramatická výchova*. [online]. 2007. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://difa.jamu.cz/adv/files/obor_bca.pdf

DIFA JAMU. *Studijní plány pro akademický rok 2012/2013*. [online]. 2012. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: http://www.jamu.cz/documents/difa/studium/studijni_plany1213.pdf

DIFA JAMU. *Žádost o prodloužení akreditace bakalářského oboru Dramatická výchova v prezenční i kombinované formě, magisterského navazujícího oboru Divadlo a výchova v prezenční i kombinované formě studijního programu Dramatická umění.* [online]. 2010. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z:

<http://dokumenty.jamu.cz/download.php?filename=%64%6f%6b%75%6d%65%6e%74%79%2f%70%75%62%6c%69%63%2f%41%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%2f%44%69%76%61%64%65%6c%6e%a1%20%66%61%6b%75%6c%74%61%2f%32%30%31%31%2f%61%6b%72%65%64%69%74%61%63%65%20%20%44%61%56%2f%42%63%41%20%70%72%65%7a%65%6e%9f%6e%a1/%42%2e%70%64%66>

ELIA. *Prospero Tuning Document of Performing Arts.* [online]. 2008. [cit. 2013-04-25]. Dostupné z:

http://www.elia-artschools.org/images/activiteiten/32/files/Tuning_Theatre.pdf, překlad: prof. PhDr. Silva Macková

Europa. *Boloňský proces: vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání.* [online]. 2013. [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11088_cs.htm

EURYPEDIA. *Bachelor degree.* [online]. 2013. [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Czech-Republic:Bachelor>

EURYPEDIA. *Higher Education.* [online]. 2013. [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Czech-Republic:Higher Education>

EURYPEDIA. *Přehled českého školství.* [online]. 2013. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z:

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Czech-Republic:Overview>

EURYPEDIA. *Second Cycle Programmes*. [online]. 2013. [cit. 2013-02-28].

Dostupné z:

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Czech-Republic:Second Cycle Programmes>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Aktualizace Dlouhodobého záměru pro oblast vysokých škol pro rok 2013*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/aktualizace-dlouhodobeho-zameru-pro-oblast-vysokych-skol-pro-3>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. [online]. 2013. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Boloňský proces*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/bolonsky-proces-1>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Boloňský proces*. [online]. 2013. [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Dublinké deskriptory - překlad*. [online]. 2004. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/ostatni-dokumenty/dublinske-deskriptory-preklad>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (Boloňská deklaráce)*. [online]. [online]. 1999. [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/bolona-1999/bolonska-deklarace>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Magna Charta Universitatum*. [online]. 1988. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/zakladni-pilire-ehea/magna-charta-universitatum-1988>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Oblasti vzdělávání*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://qram.reformy-msmt.cz/kvalifikacni-ramec/oblasti-vzdelavani/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV s barevně vyznačenými změnami*. [online]. 2013. [2013-03-20]. <http://www.msmt.cz/file/26995>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Realizace Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. Komuniké Konference ministrů odpovědných za vysoké školství*. [online]. 2003. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/berlin-2003/berlinske-komunike>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Společná deklarace o harmonizaci výstavby Evropského systému vysokého školství*. [online]. 1998. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/pariz-sorbonna-1998/sorbonnska-deklarace>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Umění a vědy o umění*[online]. 2013. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://qram.reformy-msmt.cz/kvalifikacni-ramec/oblasti-vzdelavani/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Výroční zpráva MŠMT za rok 2011*. [online]. 2011. [2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/27195>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Výroční zpráva o stavu vysokého školství*. [online]. 2013. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyrocnizprava-ostavu-vysokeho-skolstvi-za-rok-2011>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Vzdělávací soustava ČR*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vzdelavaci-soustava>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách – text se zpracovanými novelami*. [online]. 2013. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/uplne-zneni-zakona-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi-novelami>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. [online]. 2013. [cit. 2013-04-10] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁNÍ. *Vzdělávání v ČR*. [online]. 2013. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vzdelavani-v-cr>

PRAŽSKÁ KONZERVATOŘ. *Rozvrhy a učební plány*. [online]. 2013. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z: <http://www.prgcons.cz/rozvrhy>

ŠŤASTNÁ, V.; ROSKOVEC, V.; SKUHROVÁ, Š.: *Národní soustava kvalifikací pro terciární vzdělávání. Úvod do diskuse*. [online]. 2008. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://bologna.msmt.cz/ostatni-dokumenty/narodni-soustava-kvalifikaci-pro-terciarni-vzdelavani>

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. 2004. [2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Propojenost jednotlivých segmentů s kvalifikačním rámcem

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Dublinské deskriptory bakalářského a magisterského stupně
(Joint Quality Initiative, 18. 10. 2004)

Tabulka č. 2: Deskriptory popisující úroveň EQF pro bakalářský a magisterský
studijní program

Tabulka č. 3: Národní deskriptory českého kvalifikačního rámce pro bakalářský
a magisterský stupeň studia

Tabulka č. 4: Deskriptory oblasti vzdělávání – Umění pro bakalářský
a magisterský studijní program

Tabulka č. 5: Obecné způsobilosti pro oblast Umění pro bakalářský
a magisterský studijní program

Tabulka č. 6: Studijní předměty bakalářského studijního oboru Dramatická
výchova

Tabulka č. 7: Studijní předměty navazujícího magisterského oboru Dramatická
výchova

Tabulka č. 8: Návrh deskriptorů pro bakalářský studijní obor Dramatická
výchova

Tabulka č. 9: Návrh deskriptorů pro navazující magisterský studijní obor
Divadlo a výchova

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kvalifikační rámec bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova

Příloha č. 2: Prospero Tuning Document of Performing Arts. Pracovní překlad: prof. PhDr. Silva Macková, DIFA JAMU

Přílohy

Příloha č. 1: Kvalifikační rámec bakalářského studijního oboru Dramatická výchova a navazujícího magisterského studijního oboru Divadlo a výchova

	BcA. Dramatická výchova	MgA. Divadlo a výchova
ODB. Z N A L O S T I	<ul style="list-style-type: none"> – prokazují široké znalosti v oblasti teorie, historie a soudobé praxe dramatické výchovy, divadla a výchovy, amatérského divadla – prokazují široké znalosti v oblasti metod, postupů a forem dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla (metodika, didaktika oboru) – prokazují základní znalosti v oblasti teorie divadla, teorie dramatu a historie českého a světového divadla – prokazují základní znalosti z oblasti pedagogiky a psychologie, znají aktuální kurikulární dokumenty vztahující se k oboru – uvědomují si základní mezioborové souvislosti a jejich možnosti a limity pro praxi – s přehledem se orientují v základní primární a sekundární odborné literatuře – orientují se v oblasti soudobé dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla, znají práci a tvorbu klíčových osobností v oboru – jsou vybaveni základními hodnotícími kritérii práce v oboru, umožňujícími rozlišovat 	<ul style="list-style-type: none"> – prokazují široké a hluboké znalosti a kritické porozumění teorii, historii, metodám, postupům a formám dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla ve vztahu k uměleckým výstupům (včetně konfrontace těchto poznatků s vlastními poznatky, zkušenostmi, názory) – prokazují hlubší znalosti a porozumění vybrané specifické oblasti oboru, na niž se zaměřují (např. specifické věkové či sociální skupině, divadelní formě, výukové a vzdělávací metodě apod.) – nabytím komplexních znalostí na úrovni soudobého stavu poznání v oboru jsou připraveni k originálnímu využívání a rozvíjení myšlenek, postojů a tvůrčí aktivity v oblasti dramatické výchovy, divadla a výchovy a amatérského divadla – jsou připraveni osvojené poznatky originálně využívat, rozvíjet, uplatňovat postupy tvořivého myšlení apod. – uvědomují si možnosti kreativního přesahu do dalších souvisejících oborů (např. antropologie, estetika, etnografie, filozofie, historie apod.) – ovládají základní problematiku autorských práv a jejich užití

	<p>významná díla oboru s přihlédnutím ke konkrétním specifikům práce skupiny (např. amatérského souboru, jeho podmínek apod.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumí výchozím možnostem a podmínkám využití teorií, metod, postupů a forem oboru v praxi (v návaznosti na poznatky pedagogiky a psychologie) – např. pro tvorbu výukového programu, projektu, inscenace – prokazují znalosti z oblasti propagace výstupů práce v oboru 	
D O V E D N O S T I	<ul style="list-style-type: none"> • na základě rámcově vymezeného úkolu (např. téma, forma, cíle, skupina) a znalostí (s přihlédnutím k výchozím možnostem, podmínkám a specifikům skupiny, instituce apod.) jsou schopni připravit, odborně vést a efektivně reflektovat výukový program nebo výukovou jednotku (hodinu) dramatické výchovy, divadelní dílnu, seminář, dramaturgicko-režijní koncepci inscenace, projekt a další formy dramatické výchovy nebo divadla ve výchově pro konkrétní potřeby praxe (formu určenou pro skupinu dětí, mládeže, dospělých amatérů z praxe bez předchozí zkušenosti) • jsou schopni prakticky koncipovat divadelní, veřejně prezentovatelné dílo, vykazující rysy osobitosti, s neprofesionální skupinou (drobná divadelní forma) nebo jednotlivcem (přednesové vystoupení, individuální herecký výstup) apod. • jsou schopni vést skupinu v procesu tvorby výše uvedených 	<ul style="list-style-type: none"> • jsou schopni samostatně vymezit komplexní praktický nebo teoretický problém a řešit jej tvůrčím způsobem s využitím vybraných teorií, metod, postupů, forem oboru včetně kritické reflexe - např. koncipovat kurikulární dokument pro konkrétní skupinu a instituci • dovedou vytvořit se specifickou skupinou amatérů (dětí, mládeže, dospělých) původní autorské divadelní dílo s výrazným tvůrčím vkladem skupiny (s využitím možností a potenciálu skupiny) • dovedou vytvořit původní, veřejně prezentovatelné autorské divadelní dílo, nebo interpretovat dramatický text inspirativním způsobem tak, že výsledné dílo vychází z potřeb, podmínek, možností, specifik či cílů konkrétní amatérské skupiny a využívá prostředků adekvátních uváděnému dílu • dovedou dle požadavků a možností skupiny koncipovat, efektivně vést a reflektovat výukový program dramatické výchovy, divadla ve výchově, dílnu, seminář, projekt či další formy pro skupinu účastníků z praxe

<p>výstupů i v procesu vzdělávání vymezeném RVP pro jednotlivé stupně vzdělávání</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokážou ve skupině vytvořit původní divadelní dílo menšího rozsahu nebo samostatně vytvořit interpretační dílo (např. přednesový výstup, individuální herecký výstup) • jsou schopni aktivně a tvořivě se podílet na procesu inscenační tvorby (při vzniku divadelního díla) jako účastníci týmového (kolektivního) inscenačního procesu • jsou schopni připravit, realizovat a reflektovat přehlídku amatérského divadla nebo přednesu lokálního charakteru (s institucionální záštitou) • při řešení praktických problémů oboru a přípravě výstupů využívají osvojených poznatků a kreativní řešení problémů • mají osvojené základní dovednosti potřebné pro divadelní tvorbu: dovednosti herní, herecké, hlasové, pohybové, dramaturgické, režijní a pedagogické (metodika, didaktika oboru) • samostatně vyhledávají a volí inspirační zdroje pro divadelní aktivity s amatéry na základě uvědomění si vlastních schopností a možností a zároveň specifik těchto amatérů, skupin, institucí apod. • veřejně prezentují umělecký výkon vlastní nebo celého týmu, příp. týmu (skupiny), který vedou • odborně reflektují své dílo i dílo jiného autora, kriticky diskutují o přeni o odborné znalosti z 	<ul style="list-style-type: none"> • jsou schopni nejen koncipovat a vést skupinu v procesu tvorby, ale především flexibilně přizpůsobovat proces inscenační tvorby (inscenační proces) a dramaturgicko-režijní koncepci (divadelní formu, tvar) možnostem, podmínkám konkrétní skupiny amatérských divadelníků či žáků, studentů apod. • jsou schopni vést skupinu z praxe (bez odborného vzdělání) v odborném oborovém vzdělávání • jsou schopni samostatně připravit, realizovat a reflektovat přehlídku amatérského divadla či přednesu na krajské či celostátní úrovni (včetně vlastního organizačního, finančního, manažerského zaštitění) • při řešení praktických problémů oboru a přípravě výstupů využívají osvojených poznatků, základních postupů a metod oboru způsobem přinášejícím inspirativní podněty, využívají kreativní řešení problému, hledají originální způsoby řešení • mají osvojené základní dovednosti potřebné pro divadelní tvorbu a jsou připraveni na to rozvíjet je u konkrétních skupin amatérů • jsou schopni v písemném projevu teoreticky zpracovat a v uměleckém výkonu na profesionální úrovni ztvárnit určité téma s použitím samostatně zvolené metody • prezentují originální umělecký výkon vlastní nebo celého týmu na veřejnosti a to i na mezinárodním fóru, jsou připraveni nést plnou zodpovědnost za práci skupiny
--	--

	<p>oboru</p> <ul style="list-style-type: none"> • efektivně využívají společný profesionální slovník oboru • umí vyhledat a utřídit relevantní informace k problému či tématu oboru, v písemném projevu je zpracovat 	
Z P Ů S O B I L O S T I	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomují si etický rozměr uměleckého poznávání napříč věkovými i sociálními skupinami, které vstupují do dramatické výchovy a amatérského divadla • jsou schopni formulovat problém oboru v praxi i vlastní postupy včetně odborné argumentace • analyzují a volí adekvátní metodiky, umí je aplikovat v pedagogickém procesu • v kvalifikovaném projevu dokážou uplatnit základní terminologii oboru v rodném i cizím jazyce • jsou schopni na profesionální úrovni spolupracovat v týmu, podílejí se na vymezení jeho úkolů, za něž přijímají zodpovědnost, reflektují a respektují názory ostatních členů týmu (např. při tvorbě inscenace, při vedení dílny či semináře, při organizaci přehlídky) • jsou schopni vést malý tým, skupinu z praxe • samostatně získávají další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti především na základě praktické zkušenosti a jejího vyhodnocení, ale také aktivním studiem teoretických poznatků • uvádějí do vzájemného vztahu teorii a praxi oboru, jsou schopni 	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomují si etický rozměr uměleckého poznávání napříč věkovými i sociálními skupinami, které vstupují do dramatické výchovy a amatérského divadla, a jsou schopni etické problémy vzniklé v procesu tvorby, výchovy a vzdělávání řešit • podílejí se vlastní uměleckou tvorbou a divadelně-pedagogickou činností na výzkumu uměním • vyhledávají, vyhodnocují, rozvíjejí a interpretují nové poznatky a postupy, integrují vědomosti z různých oborů, samostatně řeší složitější umělecké a umělecko-pedagogické problémy • umí samostatně volit a spoluvytvářet metodiku oboru pro pedagogický proces, prokazují specifickou uměleckou a pedagogickou zralost • jsou schopni přesvědčivě a na profesionální úrovni prezentovat odborníkům i veřejnosti odborné názory, kritické postoje a autonomní přístupy (např. jako lektor divadelní přehlídky prezentuje vlastní názor o divadelní tvorbě amatérů s přihlédnutím ke specifikům skupiny a události) jak v rodném, tak v cizím jazyce • individuálně i jako vedoucí týmu iniciují a koordinují činnosti různé povahy a hledají cesty k řešení problémů, týkajících se umělecko-pedagogických aktivit

	<p>dávat do kontextu různé teoretické přístupy</p> <ul style="list-style-type: none"> • cíleně a efektivně využívají svou emocionalitu, představivost, citlivost a výrazové schopnosti k vlastní interpretaci a tvorbě a především k divadelně-pedagogické práci se specifickými skupinami	<ul style="list-style-type: none"> • sledují a reflektují soudobé vědecké a umělecké poznávání a vytvářejí si tak předpoklady pro další samostudium • identifikují a vytvářejí možnosti dalšího osobního profesionálního uplatnění a rozvoje v oboru
--	---	---

Příloha č. 2: Prospero Tuning Document of Performing Arts. Pracovní překlad: prof. PhDr. Silva Macková, DIFA JAMU

ELIA/Prospero Tuning Document of Performing Arts.

Pracovní překlad: prof. Silva Macková, DIFA JAMU

ÚVOD

V mnoha významech je termín divadlo zaměňován nebo nahrazován termíny drama (drama), představení (performance) nebo taneční divadlo (Dance Theatre) a dalšími variantami. V této zprávě bude termín divadlo používán k popisu celého širokého a rozmanitého oboru. K shrnutí a postižení charakteristiky oboru divadlo je nutné vzít v úvahu, že se jedná o uměleckou formu mnoha podob a mnoha disciplín, která zahrnuje širokou škálu dílčích disciplín (jako je herectví, režie, scénografie, technické divadelní dovednosti), které mohou být studovány samostatně, ale obvykle jsou vyučovány nebo zařazovány do multioborového kontextu.

Divadlo je jediná umělecká forma, která spojuje všechna ostatní umění a která vyžaduje poznání a porozumění všem uměním v propojení. Divadlo je komplexní umělecká forma, která nabízí studentům studium s komplexním studijním profilem. Je nutné také zdůraznit, že kompetence, které jsou součástí studia v tomto oboru, jsou také využitelné i mimo umění a aplikované umělecké oblasti. Divadelní programy hrají aktivní roli v poskytování nutných tvořivých lidských schopností, které jsou potřebné pro naplňování širokého spektra potřeb v naší měnící se společnosti.

Rozdílné přístupy k divadelnímu vzdělávání plynou z různosti samotné umělecké formy. Spektrum přístupů vychází z množství profesních tradic – implikuje intenzivní trénink s vysokou úrovní pedagogem dohláženého studia, zaměření na trénink dovedností a tradice uměleckého řemesla do akademické tradice, která je založena na studentem řízeném studiu s důrazem na rozvoj intelektuálních dovedností a/nebo individuální sebevyjádření. Mezi těmito dvěma póly leží plejáda přístupů, které různým způsobem kombinují tyto dvě tradice. Rozmanitost je životadárná jak pro praxi, tak pro trénink a vzdělávání v oblasti divadla. Rozmanitost v divadelní

oblasti je vyvažována velkou kapacitou divadla vytvářet společenství, což je základní předpoklad pro tuto nejspolečenštější uměleckou formu. Základem divadla je schopnost sjednocovat různorodé disciplíny a řídit množství tvůrčích příležitostí a vztahů, které vznikají v procesu tvorby inscenace.

Hlavní kompetence, potřebná pro divadelní tvůrce, je schopnost spolupracovat a dohodnout se v procesu tvorby.

Praktický a koncepční základ řady divadelních umění uvnitř oboru je samostatný a rozdílný a současně vzájemně propojený. Divadelní umění nepředstavují stabilní nebo pevnou soustavu znalostí a dovedností, ale jsou plynule přebudovávány a redefinovány na základě měnících se sociálních, politických a uměleckých hodnot. Je to dynamická povaha této kulturní praxe, která udržuje životaschopnost divadelní oblasti. Vnášením rozdílnosti a dynamičnosti je pro divadelní oblast zásadní a každá definice v tomto oboru nesmí neomezovat budoucí inovaci, ani ohrožovat pokračování dobře zavedených metodik a ustanovení tradičního obsahu.

Divadlo je studováno jako teoretický i praktický předmět a většina studijních programů usiluje o prolínání těchto přístupů ve vztahu ke stanoveným cílům a výstupům specifických programů. Divadlo může být studováno jako doplněk k literatuře (drama) nebo jako tvůrčí a výrazová umělecká forma (performance), může být studováno jako cesta k výzkumné dráze nebo se záměrem vstoupit do arény profesionální divadelní praxe, může být ale také studováno k dosažení specifické řady vědomostí a dovedností, které mohou být úspěšně využity na jiném poli činnosti. Existují například akademie a konzervatoře, kde spočívá jádro výuky v trénování profesionálních praktiků. Existují ale také instituce, kde je praxe a teorie vyučována v různých proporcích a různými postupy a kde je na vzdělávání a výzkum, včetně pojetí praxe jako výzkumu, kladen velký důraz. Přehled sledovaných programů studia na vysokoškolské úrovni ukazuje, že výuka má rozdílné poslání a cíle studia.

Divadlo a studium divadla má dobře vybudované kořeny a praxi, která odráží národní rozdíly a specifické divadelní tradice, které spolu existují a vzájemně se obohacují, a to jak napříč časem, tak i napříč zeměpisnými hranicemi. Například v nedávných letech panevropské experimenty v oblasti pantomimy, fyzického divadla a tanečního divadla pomohly rozvíjet program interdisciplinarity a pomohly podporovat porozumění divadlu jako „univerzálnímu jazyku“. Tyto pokusy jsou nyní výzvou tendenci upřednostňování textu v mnoha evropských divadelních tradicích, která

potlačuje mobility studentů, zvláště u studentů na začátku studia. Nicméně zaměření na mluvené slovo a/nebo kulturně specifický obsah představuje zvláštní výzvu, pokud je takto studentská mobilita zaměřena, na druhé straně ale brání rozšíření znalostí a výzkumu založeného na praxi.

Praxe současného divadla si udržuje povahu, která je dynamická a proměnlivá, a proto je obor charakterizován jak tradičním, tak současným pojetím divadla a novými pojmy jako je performance art, live art, art and installation. Všechny země boloňské sféry vysokoškolského vzdělávání mají dlouhodobě zakotvenou divadelní tradici. Tyto tradice se postupem doby vzájemně ovlivňují a vytvářejí bohatou a rozmanitou divadelní praxi. Divadlo sjednocuje nebo zapojuje další umělecké formy (např. hudbu, literaturu, výtvarné umění a tanec) a je často obtížné vymezit jasné hranice oboru. Řada rozdílů jak v zajištění vysokoškolského vzdělávání, tak v divadelní tradici a praxi je v boloňské oblasti extrémně široká a záměrem této zprávy je obsáhnout tuto šíři, ale také poskytnout jasné označení druhů tvořivosti, znalostí, dovedností a metod výuky odpovídající této oblasti studia.

POVAHA A ROZSAH PROJEKTU

Obor divadlo zahrnuje celou řadu příbuzných metod, postupů, disciplín a oblastí studia. Studijní a vyučovací metody využívané při studiu divadla vykazují v mnoha případech společné charakteristiky s metodami, které jsou používány v jiných oborech. Aby mohly být používány za účelem studia divadla, usiluje toto pojednání o identifikování řady přístupů a metodologií, o kterých můžeme uvažovat jako o těch, které definují specifické potřeby studia divadla v rámci vyššího (vysokoškolského) vzdělávání. Široce pojato oblast studia zahrnuje:

- praktickou zkušenost získanou při zkoušení, tvorbě, plánování a prezentování *drama, theatre, performance and production* a příbuzných oblastí jako je film, televize, rozhlas ve dvou významech – jako proces a jako produkt.
- teoretické studium (analytické, historické, kritické, kontextuální) odpovídající povaze *drama, theatre, performance and production* a příbuzných multidisciplinárních a interdisciplinárních oblastí
- jevištní tvar a inscenaci ve vztahu k k technologiím (film, TV, video, digitální

zvuk a obraz)

- přípravu na profesní cíle včetně podnikatelských dovedností

Oblast zahrnuje studium divadelních tradic jiných než západních kultur (non – western) a kulturní pluralismus a vypovídá o historické a současné divadelní praxi. Nový konceptuální rámec vyrostl jako výzva tradičním teoretickým přístupům, jako je postkoloniální a genderový přístup.

Tato oblast je charakterizována následující řadou obecných rysů:

- znalost postupů, kterými vzniká představení, kterými je budováno, reprízováno a přijímáno
- pojetí znalostí praxe jako výzkumu
- získávání vědomostí, dovedností a porozumění prostřednictvím procesů výzkumu, tvorby, reflexe a hodnocení
- praktické, na tvůrčích dílnách založené učení je běžný rys všech divadelních studijních programů. Praktická výuka zahrnuje aktivní účast v procesu a/nebo v jevištním tvaru a/nebo v *productiona*/nebo v technickém zabezpečení a managementu.
- reflektováním veřejné a společenské povahy divadelní praxe by měl být zvláštní důraz kladen na kooperativní učení a heuristické principy, na učení se děláním (*learnig by doing*) při skupinové tvorbě. Tento přístup vytváří širší a vysokou úroveň komunikačních a skupinových dovedností.
- studium může zahrnovat analýzu teorie a divadelních textů, které mohou být napsány nebo existují jen ve formě bodového scénáře, poznámek. Stejnou měrou by měl být kladen důraz na studium tvorby jevištního tvaru jako výsledku tvůrčího procesu. (*desing and creation of performance as an event of process*)
- výzkum – praktický a/nebo teoretický – je pojímán jako nezbytný požadavek pro všechny aspekty praxe a teorie *performance and production*
- umístění praxe do odpovídajícího rámce informací, historie a dovedností
- převzetí odpovědnosti za prezentování myšlenek a názorů v kontextu sociálního a občanského povědomí

Studium divadla je doplňováno koncepty a metodami dalších disciplín jako je antropologie, výtvarné umění a design, kulturní studia, etnografie, historie, literatura, mediální studia, hudba, filozofie, politologie, sociální politika a sociologie. Naopak divadlo nabízí vlastní odlišné teorie a postupy ostatním oblastem studia, jako je výchova a vzdělávání, genderová studia, obchodní studia a zdravotní studia.

STUDIJNÍ PROFILY JEDNOTLIVÝCH STUPŇŮ STUDIA

V divadelních programech, které vycházejí z Boloňského třístupňového modelu, je patrná řada obdobných praktických postupů. Zatímco některé země si přisvojily třístupňový model před mnoha lety (např. UK a Irsko), ostatní země se nacházejí v různých stadiích vývoje, ale v oblasti divadelního vysokoškolského vzdělávání nejsou žádné země, které by společně tvořily skupinu, ve které by nebyl boloňský proces diskutován bez vyhlídky na jeho budoucí implementaci.

Typické stupně nabízené v oblasti divadla

1.stupeň (bakalářský)

Ohnisko studia je na úrovni získávání a prověřování dosažených dovedností, kompetencí a znalostí. Typické elementy tohoto stupně zahrnují: praktickou studiovou práci, týmem/studentem řízenou tvorbu inscenace, studium teorie a historie divadla, kritickou analýzu, sebereflexi, výzkum a profesní praxi.

2.stupeň (magisterský)

Studium na úrovni tohoto stupně je zasvěceno pokročilému sebekritickému myšlení, kritické teorii a/nebo praxi. Typické elementy tohoto stupně zahrnují: praktickou studiovou práci, samostatně iniciovanou nebo samostatně řízenou tvorbu jevištního tvaru nebo inscenačního projektu, pokročilé studium teorie a historie divadla nebo specifických aspektů profesionální praxe prostřednictvím experimentálních inscenačních projektů a veřejných představení.

3.stupeň (doktorský)

Studium na této úrovni předpokládá přinášet významný příspěvek k poznání a/nebo praxi oboru. Typické elementy tohoto stupně studia zahrnují: samostatně iniciovaný a samostatně řízený program výzkumu a praxi s přísně kritickým sebehodnocením. U PhD v divadle se proměňuje zásadně závažnost psané a praktické práce. V některých případech je PhD založeno pouze na divadelní praxi, v jiných případech má formu psané disertace.

Typická zaměstnání graduovaných

Pro rozdílné uplatnění graduovaných v této oblasti jsou požadovány také rozdílné dovednosti a znalosti. Obecné uplatnění zahrnuje profesionální divadelní umění, široce pojatý zábavní průmysl, mediální průmysl, aplikovaná divadelní umění, veřejně prospěšnou práci (komunitní, sociální), výchovu a vzdělávání. Specifická kvalita graduovaných v této oblasti nemůže být definována jednotlivostmi, ale bude zahrnovat řadu jak specifických, tak obecných dovedností. Přenosné dovednosti graduovaných v této oblasti jsou těmi, které jsou vyhledávány v jiném prostředí, jako je komerční a obchodní sféra. Tyto dovednosti zahrnují komunikační dovednosti (psaní, mluvení, předvádění), výzkum a analýzu, prezentaci, schopnost pracovat samostatně a nezávisle a v mezilidských vztazích a ve skupinách, dokončovat práci v termínech a pod tlakem s pružností, představitostí, sebemotivací a organizací.

1.stupeň (bakalářský stupeň)

Po ukončení tohoto stupně jsou studenti připraveni vstoupit do určité formy profesionální praxe. V závislosti na odborné úrovni a/nebo stupni specializace získané v rámci jejich studijního programu jsou připraveni vstoupit do oblasti profesionálního divadla nebo na příbuzné profesní pole, kde jsou požadovány přenosné znalosti a dovednosti, kterými jsou vybaveni (např. umělecká správa, učení a marketing). Ukončení tohoto stupně také vede k budoucímu postgraduálnímu studiu divadelních programů, studiu učitelské kvalifikace nebo ke studiu příbuzných oborů.

2.stupeň (magisterský stupeň)

Uzavřením 2.stupně (opět v závislosti na specifickém zaměření programu) jsou studenti normálně plně vybaveni ke vstupu do praktické a/nebo kritické praxe v oblasti profesionálního divadla. Někdy studenti přijímají jednotlivé role v profesionální divadelní sféře (režie, dramaturgie, design atd.), protože pro tyto role získali speciální vysoce odbornou přípravu .

3.stupeň (doktorský stupeň)

Na konci 3.stupně student používá mnoho kompetencí získaných ve 2.stupni k realizaci tvůrčí nebo teoretické práce, která znamená jasný přínos k vývoji oboru. Na tomto stupni již mohou kandidáti započít profesní kariéru a pustit se do budoucího studia ke zvýšení a prohloubení svých znalostí a výzkumných dovedností. PhD v oblasti divadelního umění primárně vybavuje studenty pro akademickou dráhu, ale může jim také pomáhat rozvíjet jejich profil profesionálního umělce.

Role (postavení) oboru v jiných studijních programech

Existující tradiční průniky mezi divadlem a jiným obory jsou pokračováním mezioborového směřování v umění a humanitních vědách. Například dramatické texty a jejich inscenační kontext mohou být studovány jak na oddělení literatury, tak na oddělení dramatu. Studium a tvorba filmu, videa, televize a rozhlasu může být považována za součást divadelního programu, a stejně tak může být součástí programů věnovaných studiu komunikace a médií. Divadelní programy často podněcují toto vzájemné obohacování oborů a věří, že vede k významnému obohacení studijní zkušenosti studentů.

STUDIJNÍ VÝSTUPY A KOMPETENCE PRO JEDNOTLIVÉ STUPNĚ

1. stupeň – studijní výstupy a kompetence

TECHNICKÉ/UMĚLECKÉ DOVEDNOSTI

Specifické dovednosti

Na konci studia by měl být student schopen:

- využívat jak technicky, tak tvořivě různé techniky a metody, znalosti, výzkumné metody a (jestliže je to žádoucí) i technické vybavení k realizaci vlastního vyjádření v kontextu divadelní inscenace
- spolupracovat při sdělování myšlenek a/nebo záměrů vyjadřovaných dramatickým textem nebo autorským scénářem a dovádět je ke konkrétní realizaci v inscenaci
- reagovat tvořivě na profesní možnosti, které mu nabízí divadlo, film a další související formy.
- prokazovat vědomí hodnoty výzkumu, hodnoty procesu zkoušení a zkušenosti pro *performance* a/nebo *production* jako formu individuálního a kolektivního rozvoje

Schopnost skupinové práce

Na konci studia by měl být student schopen

- přispívat efektivně ke společnému dokončení *performance* a/nebo *production*
- efektivně využívat společný profesionální slovník a být si rovněž vědom specifik slovníku a cest, kterými je vytvářena transdisciplinarita jednotlivých zahrnutých disciplín
- rozumět divadlu v nejširším smyslu jako přesahujícímu realitu, kdy jsou v *production* využívány různé techniky, výraz a individuální tvořivost.

Schopnost přípravy a tréninku dovedností

Na konci studia by měl být student schopen:

- stanovovat si své osobní úkoly k dosahování předem stanovených cílů a také definovat společné cíle
- prokazovat uvědomění si důležitosti technik tréninku, inscenování a metodologie přizpůsobených k tvorbě a dokončování jevištního tvaru
- mít jistotu, že se tvůrčím způsobem podílí na vytváření a veřejném prezentování různých divadelních kreseí

Jazykové dovednosti

Na konci studia by měl být student schopen

- vědět jak používat specifický slovník jako formu výsadní komunikace mezi několika specialisty podílejícími se na inscenaci
- mluvit a psát srozumitelným způsobem o obsahu a záměrech inscenace, na které se podílí

Profesionální dovednosti

na konci studia by měl být student schopen:

- zvládat techniky a materiál a nutné technické vybavení k dokončení inscenace ve své specifické oblasti
- efektivně komunikovat svou tvůrčí a uměleckou roli v *performance, production* publiku

TEORETICKÉ ZNALOSTI

Znalost a porozumění divadelnímu jazyku

Na konci studia by měl student být:

- schopen rozumět základním prvkům divadelního jazyka a také být schopen

zasazovat je do kontextu v rámci procesu přechodu *from page to stage* skrze analýzu textu, scénáře nebo jiných podkladů pro jevištní tvar

- uvádět do vzájemného vztahu teorii a praxi ve své specifické oblasti studia

Znalost a porozumění kontextu

Na konci studia by měl být student schopen:

- porozumět klíčovým etapám historie divadla a dramatu a aplikovat toto porozumění do své vlastní praxe
- chápat dramatickou literaturu v historickém, etno - sociálním a uměleckém kontextu
- nalézat a rozpoznávat ve své práci a myšlení rysy specifického oboru své zamýšlené praxe i divadla jako takového (obecně), měl by být schopen dávat do kontextu různé teoretické přístupy (proudy) a estetiku, kterou reprezentují
- prokázat, že ovládá s porozuměním technologie, příslušející jeho oboru i to, jak mohou být využívány v divadle.
- rozumět významu technologického procesu a jeho potenciálu optimalizovat proces tvorby inscenace a být otevřený novým postupům a vývoji na poli svého zamýšleného profesního působení
- prokázat základní umělecké administrativní dovednosti, které mu umožní úspěšně rozvíjet profesionální činnost
- prokázat vědomí etického hlediska uvažování, které odpovídá jeho zamýšlenému oboru profesního působení
- prokázat vědomí potřeby soustavného vývoje, prohlubování teoretických znalostí a porozumění a současně prokázat vědomí potřeby svého vlastního vývoje jako reflektujícího praktika.

OBECNÉ VÝSTUPY

Nezávislost

Na konci studia jsou studenti schopni

- provádět shromažďování, analýzu a syntézu informací ve snaze o výzkumný

přístup

- zaujmout kritickou sebereflexi, rozvíjet své myšlenky a podávat zdůvodněné argumenty
- být soběstační, sebemotivovaní, schopni sami se řídit, ale také podporovat zájem *performance/production* jako celku.

Psychologické porozumění

Na konci studia by měli být studenti schopni efektivně využívat

- svou kapacitu k myšlení a řešení problémů, které vznikají jako příležitosti a výzvy při tvorbě *performance/production*.
- svou emocionalitu, citlivost, představivost a výrazové schopnosti

Kritické vědomí

Na konci 1. stupně studia studenti prokazují

- kritické sebeuvědomění
- schopnost aplikovat kritický přístup k práci ostatních
- schopnost rozvíjet široké sociální a občanské uvědomění

Komunikační dovednosti

Na konci studia by měli studenti ovládat efektivní komunikaci, sociální dovednosti, včetně schopnosti

- pracovat s ostatními harmonicky a efektivně na projektech a/nebo tvorbě
- prokazovat dovednosti týmové práce, schopnost diskutovat o problémech, organizovat plnění úkolu a respektovat stanovené termíny
- prezentovat práci jasnou a přístupnou formou
- prokazovat přiměřené dovednosti používat informační a komunikační technologie.

2.stupeň – studijní výstupy a kompetence

TECHNICKÉ/UMĚLECKÉ DOVEDNOSTI

Dovednosti technického/uměleckého výrazu

Na konci studia musí studenti prokázat schopnost

- podílet se v rozmanitém kontextu divadelní inscenace jako: herci, designeři (výprava, kostýmy, světlo a zvuk), technici, manažeři atd., kteří prezentují sami sebe jako tvůrčí profesionály, demonstrují svou technickou vyspělost a umělecké uvědomění přizpůsobené vyjádření a realizaci jejich vlastních představ.
- přijmout kritický a tvůrčí závazek v průběhu procesu tvorby *production* ve smyslu podílení se na vývoji solidní a konzistentní inscenace.
- považovat výzkum za formu shromažďování znalostí a reflexi a využívat nalezená zjištění jako hnací sílu nových myšlenek a estetického chápání.

Dovednosti technické/umělecké samostatnosti

Na konci studia studenti musí:

- získat schopnost vést ostatní, rozvíjet své schopnosti vedení výrazným a tvůrčím způsobem nutným pro završení všech nových projektů.
- schopnost organizovat a spravovat své vlastní projekty, přiměřeně hospodařit jak s lidskými, tak materiálními zdroji, a také dodržovat požadované termíny pro úspěšné uskutečnění projektu.

Mluvní dovednosti

Na konci studia by studenti měli:

- být schopni diskutovat o svých vlastních uměleckých projektech a reflektovat je srozumitelným způsobem.
- mít osobnostní předpoklady pro prezentaci tvůrčích rozhodnutí v oblasti své specializace jako nedílné součásti celé tvorby inscenace.

Pedagogické dovednosti

Na konci studia studenti, kteří preferují možnost aplikovat své divadelní vzdělání do širšího kontextu (jako je vzdělávání a výchova, komunitní a společenský kontext), by měli navíc získat

- schopnost působit ve vzdělávací a umělecké oblasti jako pedagogové divadelní/dramatické výchovy a měli by prokazovat specifickou uměleckou a pedagogickou zralost v této oblasti.
- schopnost upevňovat a rozvíjet metodologické kompetence a mistrovské ovládní didaktických znalostí ve smyslu promýšlet a používat programy s uměleckým a vzdělávacím obsahem.

TEORETICKÉ (NA ZNALOSTECH ZALOŽENÉ) VÝSTUPY

Analytické kompetence

Na konci studia by studenti měli:

- konsolidovat své metodologické kompetence a schopnost sebereflexe, které získali v 1.cyklu a měli by být schopni samostatně aplikovat analytické metody ke kritické analýze

Znalost a porozumění kontextu

Na konci 2.cyklu studia studenti musí mít

- prohloubenu svou znalost několika žánrů a stylů divadla, posuzovat je v historickém a sociokulturním kontextu a nalézat základní bibliografické odkazy.
- rozsah teoretických a praktických znalostí a dovedností ve vzájemném propojení ve specifické oblasti jejich studia.
- schopnost porozumět a poučeně používat příbuzné mezioborové prvky, stejně jako schopnost aplikovat znalosti, praxi, koncepty jiných disciplín nebo uměleckých/vědeckých oblastí efektivním způsobem.

OBECNÉ VÝSTUPY

Nezávislost

Na konci studia musí být studenti schopni prokázat:

- pokročilou schopnost pracovat na profesionální úrovni
- kritickou reflexi a originalitu při své tvorbě, založenou na sběru, analýze a syntéze informací a plodný vývoj vlastních myšlenek a konceptů.

Sebepoznání

Na konci 2.cyklu musí studenti mít:

- pokročilou schopnost efektivně využívat svou obrazotvornost, znalosti a emotivní porozumění pro tvůrčí práci a za účelem řešení problémů

Kritické uvědomění

Na konci 2.cyklu by studenti měli být schopni

- prokazovat plně strukturované kritické a sebekritické uvědomění
- rozpoznávat svou individualitu originálního spolutvůrce ve skupinové práci.

Komunikační dovednosti

Na konci studia studenti musí mít rozvinuty sociální a komunikační dovednosti tak, aby byli schopni

- řídit týmy a přijmout řízení kolektivního procesu, kdykoliv je to potřeba a zajišťovat organizaci a předávání informací.
- prezentovat projekty srozumitelným a originálním způsobem.
- spolupracovat efektivně s jinými osobnostmi v rozmanitém kulturním kontextu.
- prokazovat schopnost využívat informační a komunikační technologie a odpovídající komunikační dovednosti pro úspěšnost svých projektů a činností.

3.stupeň – studijní výstupy a kompetence

Klíčové odborné specifické kompetence

Na konci studia by studenti měli být schopni prokázat

- originální, nezávislé a kritické myšlení, schopnost rozvíjet teoretické a /nebo praktické koncepce na poli divadelních studií nebo divadelní praxe
- znalost současných postupů v jejich vlastní oblasti studia a v souvisejících oblastech
- schopnost řídit vlastní závažný výzkumný projekt založený na jasně zaměřených a zdůvodněných výzkumných návrzích
- mistrovství v porozumění relevantním výzkumným metodám, technikám a strategiím a jejich odpovídající aplikaci na poli divadelního výzkumu a/nebo divadelní praxe
- rozsáhlé porozumění širšímu kontextu, ve kterém se odehrává jejich výzkum a schopnost dávat výsledky svého výzkumu do souvislostí s peer review a s publikovanými, prezentovanými a dalšími veřejnými výstupy
- schopnost přispívat k přednímu vývoji současné divadelní praxe nebo současného studia divadla a/nebo jeho vývoje v širším kulturním kontextu.

Klíčové obecné kompetence

Na konci studia by měl student prokazovat schopnost:

- rozpoznávat a prověřovat problémy
- kriticky analyzovat a hodnotit své vlastní závěry/výstupy a závěry/výstupy druhých
- aplikovat efektivně projektové řízení skrze stanovení cílů a priorit
- navrhnout a používat systémy pro získávání a porovnávání informací a vzhledu skrze efektivní využívání vhodných zdrojů a vybavení
- rozpoznávat a pracovat s odpovídajícími biografickými údaji, využívat archívy a další zdroje důležitých informací
- být tvořivý, novátorský a originální ve svém přístupu k výzkumu, prokazovat flexibilitu a otevřenost a současně rozpoznávat hranice a přiměřeně zacházet

s činěním závěrů na základě podložených zdrojů

- konstruktivně hájit výstupy výzkumu, vytvářet logicky promyšlené argumenty a vyjadřovat své myšlenky jasně různorodému publiku, formálně i neformálně a s využitím řady technik
- rozvíjet a udržovat systém spolupráce a pracovních vztahů se supervizory, spolupracovníky, kolegy a partnery v institucích i v širokých společenstvích výzkumu a praxe.

KONZULTOVÁNÍ PROCESU S INVESTORY

Dokument připravil profesor Anthony Dean (děkan fakulty umění, University ve Winchesteru, UK), Magnus Kirchhoff (manažer rozvoje Národní akademie pro Mime and Acting, Stockholm, Sweden), profesor Francisco Beja (ředitel, School of Music and Performing Arts, Porto, Portugal). Písemná podoba byla šířena jako poradní dokument mezi členy Prospera a na poradě Prospera na konferenci ELIA v Gentu v říjnu 2006. Zpětná vazba, obdržená v tomto formálním procesu, byla využita při tvorbě finálního dokumentu. Navíc probíhaly v široké členské základně Prospera, ELIA a dalších řídicích skupin konzultace k následujícím dokumentům a pojednáním:

Po počátečním sepsání tohoto dokumentu byl zahájen proces konzultování na odborných setkáních a mezinárodních konferencích.

Pracovní zátěž a ECTS

V klíčovém dokumentu „Na cestě k evropskému vysokoškolskému vzdělávání v oblasti umění“ (2004) byla Severní a Západní Evropa byla označena jako nejzpůsobilější implementovat ECTS nebo jeho ekvivalent a kompatibilní kreditový systém s ohledem na to, že v některých zemích přetrvávají pochybnosti o třístupňovém studiu a důležitosti kreditních tarifů. V minulých letech učinily další země významný pokrok na cestě k přijetí ECTS.

1.stupeň - 3 – 4 roky, 180 – 240 kreditů

2.stupeň - 1 – 2 roky, 60 – 120 kreditů

3.stupeň - 2 – 5 let?

TRENDY A ROZDÍLY V EVROPSKÉM VYSOKOŠKOLSKÉM VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI DIVADLA

Studijní programy mohou mít zřetelné charakteristiky, které odpovídají místním tradicím nebo povaze současné divadelní praxe v dané lokalitě. Instituce se také odlišují vzhledem k tomu, kolik let existují a jakým způsobem jsou financovány a/nebo organizovány v národním politickém kontextu.

Byly rozpoznány tyto trendy:

- Významná role divadla jako součásti kulturního a tvůrčího průmyslu ve většině evropských zemí. Rozličné oblasti, ve kterých jsou požadovány herecké dovednosti, stále narůstají s růstem mediálního průmyslu, filmu, TV, reklamy atd. To představuje novou výzvu pro divadelní pedagogy k vytvoření prospěšné nabídky pro nový rozvoj, který by vedl k procesu stálých proměn. To je také příčinou toho, že mnoho programů explicitně rozpoznává hodnotu podnikání a rozdílnost a nárůst specializovaných rolí v profesionální praxi.
- Role teoretického studia v jednotlivých studijních programech v různých zemích se velmi liší. Zatímco vyvážené studium teorie a praxe existuje např. ve Velké Británii a Portugalsku, není to běžné ve skandinávských zemích, kde se kritické teorii mnohem častěji vyučuje na katedrách divadelních studií na univerzitách. Vzhledem k tomu, že se výzkum umění (a uměním) stává převažujícím – částečně je to výsledek boloňského procesu – teoretické studium narůstá a stává se významnou součástí divadelních studijních programů v mnoha zemích.
- Výzkum založený na praxi v oblasti divadla je relativně novou záležitostí. Existuje řada přístupů k divadelnímu PhD založenému na praxi a proporce mezi psanou prací a praxí se v jednotlivých zemích různí. Ve většině zemí dosud neexistuje možnost studovat PhD v oblasti umění.
- Vývoj ve studiu, výuce a hodnocení by měl zahrnovat narůstající využívání studijních výstupů (*Learning outcomes*) a metod hodnocení jako pozitivních studijních nástrojů, které zapojují studenty do peer review. Je patrný obecný pohyb směrem k zodpovědnějšímu a transparentnímu přístupu k výuce, která je zaměřena na studenta a studium. Používání *Learning outcomes* vede k tomu, že studenti jasně ví, co se od nich očekává na různých stupních jejich studia a proces hodnocení je explicitnější a transparentní. Vycházejíce ze silné orální tradice, spatřují divadelní pedagogové dvojnásobnou výzvu ve formulacích

psané podoby *Learning outcomes*.

- Ústřední význam mluvené řeči v hereckém umění vytváří specifické problémy a obtíže pro studenty a učitele s ohledem na mobility překračující národní hranice. Zvláště v zemích s minoritním jazykem. Například ve Skandinávii je počet vyjíždějících i přijíždějících studentů, přestože narůstá, stále minimální.
- Instituce vysokoškolského vzdělávání hrají ústřední roli v procesu celoživotního vzdělávání pro profesionály v oboru. Výsledkem přechodu na třístupňové studium je i to, že se stane mnohem běžnějším, že studenti odejdou do praxe po prvním cyklu studia a vrátí se po několika letech dokončit druhý a třetí cyklus.
- Přijímací procedury se mění napříč oborem, většinou jsou ale založeny na systému zkoušek a pohovorů. Jsou náročné na čas a prostředky. Za účelem dosažení co nejpříjemnějšího stupně objektivit v přijímacím řízení, vybírají studenty většinou týmy pedagogů, někdy jsou přizváni i představitelé z profesionální praxe.
- Některé studijní programy jsou jasně formovány post strukturalistickým kritickým a kulturním myšlením, podněcují boření rozdílů mezi ustanovenými divadelními tradicemi a prosazují širší definici toho, co je divadlo, což v důsledku vyžaduje jiný soubor dovedností.
- Zájem publika o tvůrčí performing arts jako je divadlo, film a média obecně narůstá, což se projevuje tím, že tvůrčí průmysl významně přispívá do národní i mezinárodní ekonomiky. Divadelní vzdělávání nabývá na popularitě díky tomu, že se rozšiřuje řada profesních příležitostí. (Portuguese Report, ...)

Byly rozpoznány tyto rozdíly:

- Některé instituce se domnívají, že tradiční disciplíny poskytují studentům užitečný základ, na jehož základě mohou rozvíjet svůj vlastní umělecký výraz. Jiné nabízejí modernější experimentální divadelní kurzy, kde se studenti mohou zapojit do transdisciplinárních a interdisciplinárních forem praxe. Některé instituce našly cestu, jak podporovat oba přístupy.
- Modely vyučování se v Evropě liší. V mnoha zemích existuje silná tradice učení typu mistr/učedník. V jiných zemích hrají studenti ústřední roli ve svém vzdělávání.
- Rozdíly jsou také v délce studia. Mnoho zemí vychází ze systému

vysokoškolského studia, ve kterém neexistovala třístupňová struktura.

- Divadelní vzdělávání v Evropě je poskytováno mnoha institucemi včetně univerzit, speciálních akademií, colleges, institucí vyššího a dalšího vzdělávání. Zatímco standardy programů a studentských výkonů jsou porovnatelné, rozdíly jsou v používaných prostředcích a v úrovni, na jaké jsou akademičtí pracovníci podporováni ve vlastním výzkumu a/nebo vlastní umělecké praxi.
- Rozdíly jsou v tom, jakým způsobem instituce vytváří osnovy. Některé jsou uspořádány do modulů nebo skladebných prvků a studenti si mohou volit předměty osobní specializace nabízené pedagogy jiných oborů. Jiné instituce vytvářejí osnovy, v nichž jsou jednotlivé komponenty jasně dány.

STUDIUM, VÝUKA A HODNOCENÍ

Divadelní osnovy a výuka a studium se rozvíjejí v závislosti na širším kulturním, etnickém a sociálním kontextu a souvisejících změn současné divadelní praxi. To, že by studenti měli být připraveni pro zaměstnání v divadelní praxi, vyžaduje inovaci a rozvoj osnov. Současně mnoho pedagogů chrání a prohlubuje dlouhodobé tradice v divadelním tréninku, brání a oživuje kulturní dědictví.

Studenti jsou obvykle zapojeni do široké řady studijních aktivit jako je: samostatná umělecká práce, navštěvování lekcí, seminářů, kurzů technických dovedností, diskuse o jejich vlastních *performance* nebo o *performance* druhých, o kolektivních procesech vlastní tvorby i tvorby ostatních a písemné kritické a sebekritické reflexe vlastní umělecké práce a umělecké práce druhých.

Od studentů v divadelních vzdělávacích institucích se, vzhledem k narůstajícímu rozsahu, očekává, že převezmou zodpovědnost za své vlastní studium a umělecký rozvoj. Stále častěji jsou používány hodnotící metody, které podněcují aktivní učení se.

Příklady:

Veřejná představení vrstevnických týmů

Studenti z různých oblastí divadla: herectví, režie, svícení, líčení a masky, produkce, scénografie atd.atd. se spojí do skupin a vytvářejí společné představení na základě daného tématu a pod supervizí pedagogů. Tento způsob umožňuje studentům poznávat

kolegy ze stejné generace a pracovat s nimi, učit se od sebe navzájem a překračovat hranice jednotlivých profesí. U studentů tak sílí porozumění rozdílným dovednostem, prohlubuje se vzájemný respekt k profesionálním znalostem. Je to také cesta k prohloubení společného estetického základu s budoucími profesionálními kolegy.

Devising project

Studenti se sdružují do tvůrčí týmů, aby vytvářeli představení založené na společně sdílené myšlence nebo tématu, které navrhne dohlížející tým pedagogů nebo tématu, které nalezne samotná skupina. Vytvářejí své představení prostřednictvím disciplinované studiové praxe a využívají přitom vhodné strategie vymýšlení (devise) a zkoušení, kritickou reflexi a prokazují živý a zvědavý přístup k vzájemnému vztahu mezi teorií a praxí. Po skupině je vyžadováno, aby vedla důkladné poznámky, které kriticky porovnávají předvedený výsledek s původními záměry a jednotliví studenti individuálně mapují svůj pokrok a příspěvek k výsledku v deníku. Je tak vytvářen základ pro jejich individuální kritiku.

Veřejné představení s profesionálním týmem

Studenti se zúčastní tvorby inscenace s profesionálním inscenačním týmem, přivedeným do vzdělávací instituce. Tento způsob učí studenty profesionálním standardům, vytváří jejich odbornou kvalifikaci atd. a dává jim příležitost porozumět požadavkům budoucího zaměstnání. Studenti také dostanou příležitost začít budovat profesionální síť svých vztahů, která je důležitá pro jejich budoucí kariéru. Přivedením profesionálů do prostředí vzdělávací instituce je zajišťováno zachování vzdělávacího cíle této činnosti.

ZAJIŠTĚNÍ KVALITY A ZLEPŠOVÁNÍ

Pomíjivá povaha divadla, která vyrůstá z ústní tradice, znamená, že je obtížné vytvářet na tomto poli transparentní vzdělávací procesy. Po překonání počátečních překážek byly vytvořeny formulace studijních výstupů a kritéria kvality.

Na většině divadelních fakult a oddělení pracují pedagogové v částečných úvazcích, kteří současně působí v umělecké oblasti, a pedagogové v plném úvazku. Toto mísení současné umělecké zkušenosti a stability výuky vytváří základ pro podnětné a inspirativní prostředí a současně stabilní a pevné studijní podmínky pro studenty.

Učitelé v divadelních institucích jsou různým způsobem povzbuzováni, aby rozšiřovali své didaktické stejně jako umělecké dovednosti a znalosti. Pokračující profesní a osobnostní rozvoj kombinovaný s nadšením a zapojením týmu se přímo odráží v kvalitě, významu a životnosti studijních programů.

Široká řada monitorovacích procesů prováděná institucí je začleněna do transparentních systémů a diskutován je jejich význam pro zlepšování. Jedná se o dotazníky zjišťující spokojenost studentů, šetření mezi zástupci studentů a zástupci vně školy, různé diskuse, pohled týmu pedagogů na studenty a jejich hodnocení. Výroční zprávy zahrnují peer review ze strany studentů i pedagogů bez odsuzujících závěrů. V některých zemích (UK, Irsko, Skandinávie, Francie) jsou do tohoto procesu zapojeni na všech stupních výuky externí posuzovatelé.

V některých zemích pravidelně (za 4 – 6 let) probíhá regulérní monitorování externími experty z oblasti vysokoškolského vzdělávání nebo profesionálními agenturami. Externí skupiny jsou jmenovány fakultou/oddělením nebo institucí, která je pozvána, aby zkoumala a hodnotila udržování a zvyšování kvality zpracování studijních programů, fakult/oddělení a institucí. Tento proces je obvykle založen na analýze a sebehodnotící zprávě, na dosažených výsledcích, výroční zprávě a další příslušné dokumentaci a hodnotí uplynulé období společně s plány pro budoucí rozvoj.

Proces zvyšování kvality je v různých zemích Evropy velmi rozdílný. Různí se požadavky na kvantitativní a kvalitativní prostředky zjišťování a na rozsah účastníků hodnocení. Narůstá podíl studentů na zajištění kvality, proces zlepšování se stává součástí jejich rozvoje a stávají se reflektujícími profesionály.

Důležitá role vnějšího hodnocení národními a mezinárodními agenturami zlepšování kvality narůstá. Tyto procesy se většinou odehrávají na poradní bázi a využívají sebe posuzování a analýzy, která tvoří ohnisko pro osobní reflexi a zlepšování fakulty/oddělení.

Mnoho zemí a stejně tak i jednotlivé instituce nacházejí rozdílné prostředky zajišťování profesionální úrovně studijních programů, které jsou přípravou pro vstup

do profesionální oblasti. V některých případech je toho dosahováno prostřednictvím systému národních akreditačních schémat, která jsou uznávána představiteli profesionální praxe. V jiných případech mají jednotlivé instituce systém, který je koncipován tak, že představitelé profesionální praxe spolupracují při monitorování a stanovování přiměřených standardů, kterých mají studenti dosáhnout.